

A Képviselő-testület nyilvános
ülésének anyaga (2011. évi
CLXXXIX. törvény 46. § (1) bek.)

Előterjesztés a Képviselő-testület ülésére

Tárgy: Helyi esélyegyenlőségi program elfogadása

Tisztelt Képviselő-testület!

Az előterjesztés célja a Helyi esélyegyenlőségi program elfogadása, összhangban az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. §-a előírásainak, miszerint a települési önkormányzat ötévente öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el.

A települési önkormányzat az államháztartás alrendszeréből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton odaítélt támogatásban 2013. június 31. után csak akkor részesülhet, ha e törvény rendelkezéseinek megfelelő, hatályos helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik.

A helyi esélyegyenlőségi programban helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára – oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A helyi esélyegyenlőségi program megalkotása során gondoskodni kell a helyi esélyegyenlőségi program és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítése során kiemelt figyelmet kell fordítani

a) az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre,

b) az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, illetve az azzal szembeni fellépésre, továbbá az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,

c) a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,

d) olyan intézkedésekre, amelyek csökkentik a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci hátrányait, illetve javítják foglalkoztatási esélyeiket.

A helyi esélyegyenlőségi program időarányos megvalósulását, illetve a helyzetelemzésében foglaltak változását kétévente át kell tekinteni, az áttekintés alapján szükség esetén a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni, illetve a helyzetelemzést és az intézkedési tervet az új helyzetnek megfelelően kell módosítani.

A helyi esélyegyenlőségi program készítésének további részletszabályait a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet valamint a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet tartalmazza.

A Képviselő-testület 2013 júniusában vitatta meg, és a 181/2013. (VI. 20.) számú határozatával fogadta el a jelenleg hatályos Helyi esélyegyenlőségi programot (a továbbiakban: HEP), melyet 2015-ben és 2017-ben felülvizsgált, de tekintettel arra, hogy a 2013-ban jóváhagyott HEP 2018. december 31-én lejár, a vonatkozó jogszabályok értelmében a 2019-2023. évekre vonatkozóan új HEP-et kell alkotni a Képviselő-testületnek, mely természetes módon koncepcionális kérdésekben követi az előző program szellemiségét valamint célkitűzéseit.

Fentiekre tekintettel elkészítettük az Önkormányzat előterjesztéshez mellékelt Helyi esélyegyenlőségi programját a 2019-2023. évekre vonatkozóan.

Kérem a Képviselő-testületet, hogy az előterjesztésben kifejtett indokokra figyelemmel az alábbi határozati javaslatot fogadja el.

Az előterjesztést véleményezésre megküldtem az Egészségügyi és Szociális Bizottságnak. A Bizottság véleményéről a testületi ülésen adok tájékoztatást.

Határozati javaslat:

A Képviselő-testület Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat 2019-2023. évekre vonatkozó Helyi esélyegyenlőségi programját elfogadja.

(A döntéshozatal módja: egyszerű többség.)

Budapest Hegyvidék, 2018. december „3” „

Fonti Krisztina
alpolgármester

Láttam:

dr. Gottfried-Tusor Gabriella
jegyző

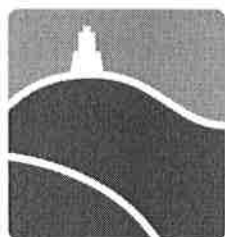
Pokorni Zoltán
polgármester

Melléklet: Helyi Esélyegyenlőségi Program 2019-2023.

**Helyi
Esélyegyenlőségi
Program**

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat

**HEGYVIDÉKI
ÖNKORMÁNYZAT**

2018. december

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program	3
Bevezetés	3
A település bemutatása	3
Célok.....	7
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	11
1. Jogszabályi háttér bemutatása	11
2. Stratégiai környezet bemutatása.....	13
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége.....	15
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység	31
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége	45
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége.....	52
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége	59
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	69
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága	70
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	71
1. A HEP-HE megállapításainak összegzése.....	71
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	74
3. Megvalósítás.....	81
A megvalósítás előkészítése.....	81
A megvalósítás folyamata	81
Monitoring és visszacsatolás	83
Nyilvánosság.....	83
Kötelezettségek és felelősség	83
Érvényesülés, módosítás	84
4. Elfogadás módja és dátuma	86

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, valamint a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat (a továbbiakban: Önkormányzat) Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program (a továbbiakban: HEP) elsődleges célja, hogy a helyzetelemzése által kiemelt célcsoport (idősek) esetében megmutassa azokat az irányokat, eszközöket, amelyek segítségével helyi társadalmunk érintett tagjainak életminősége javítható, egyben rámutasson a kevésbé fókuszban lévő, mégis a hátrányos megkülönböztetés áldozataivá válható más csoportok (nők, gyerekek, fogyatékkal élők és mélyszegénységben élők) helyzetére is. A HEP intézkedési tervének elfogadásával az Önkormányzat nyíltan kiáll az esélyek egyenlőségének előmozdítása – mint értékrendszer – mellett, egyben kötelezettséget vállal arra, hogy a jövőbeni döntések meghozatalakor figyelembe veszi a HEP intézkedési tervében (HEP IT) foglaltakat.

Éppen ezért az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja – azok felülvizsgálatakor – a település más dokumentumait¹, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program megvalósítása során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A település bemutatása

Budapest XII. kerülete – mely a város budai oldalának középső, főképp hegyvidéki területén fekszik – 1930-ban jött létre, Budapest közigazgatásának átszervezése kapcsán. A kerület története lényegében a Buda vonzaskörében, annak közigazgatási területén élő kisebb települések, majorságok, erdő- és szőlőbirtokosságok történetéből tevődik össze.² Jelenlegi területe 26,67 km², mely Budapest összterületének 5,1 %-át teszi ki. Kedvelt kirándulóhely, hiszen nagy részét erdő borítja. A zöld felületek, a parkok, a jó levegő a hegyvidéki értékrendben előkelő helyet kapnak, így a helyi hatalom gyakorlói is elkötelezettek arra, hogy a település gyáraktól, iparvidékektől és óriási hipermarketektől mentes kerület maradjon.

A kerület alsó övezete sűrűbben lakott, nagyobb az idős lakosság-, illetve a szociálisan hátrányosabb helyzetben élő családok aránya. Itt a lakóházak többsége 3-4 emeletes épület, míg a felső övezetben újabb építésű, családi- és társasházak, villák találhatók.

A '90-es évek közepétől a következő tíz évben mind Budapest, mind a Hegyvidék lakónépességének száma jelentősen csökkent (11, illetve 17%-al), azóta a változás volumene lényegesen kisebb mértékű.

¹ Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Szolgáltatástervezési koncepció, Településfejlesztési stratégia

² Wikipédia

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

Míg a 2011-es adatok alapján a kerület lakónépességének³ folyamatos, de kismértékű csökkenését láthattuk – szemben a fővárossal, ahol enyhe növekedés volt jellemző, az elmúlt években ez a trend a Hegyvidéken megfordulni látszik, vagyis 2012 és 2016 között már nagyobb volt a lakónépesség száma, mint a korábbi években, 2016. év végén a kerület lakónépességének száma 57 656 fő volt.

Ugyanezt a trendet követi az állandó népesség emelkedése is: 2011-ben 58 903, míg 2016-ban 58 417 fő állandó lakosa volt a Hegyvidéknek. A lakónépesség és az állandó népesség közötti, több évre visszamenőleg folyamatosan fennálló jelentős eltérés alapján átlagosan legfeljebb néhány ezer főre tehető azoknak a száma, akiknek az állandó lakóhelye a kerületben van, ideiglenesen mégis máshol próbálnak szerencsét.

Lakónépesség száma

	XII. kerület	Budapest
2007 (fő)	56 257 fő	1 702 297 fő
Lakónépesség számának változása (%)	99,64 %	100,35 %
2008 (fő)	56 544 fő	1 712 210 fő
Lakónépesség számának változása (%)	100,51 %	100,58 %
2009 (fő)	55 980 fő	1 721 556 fő
Lakónépesség számának változása (%)	99,00 %	100,55 %
2010 (fő)	55 922 fő	1 733 685 fő
Lakónépesség számának változása (%)	99,90 %	100,70 %
2011 (fő)	55 776 fő	1 727 495 fő
Lakónépesség számának változása (%)	99,74 %	99,64 %
2012 (fő)	57 922 fő	1 735 711 fő
Lakónépesség számának változása (%)	103,85 %	100,48 %
2013 (fő)	58 068 fő	1 744 665 fő
Lakónépesség számának változása (%)	100,25 %	100,52 %
2014 (fő)	58 332 fő	1 757 618 fő
Lakónépesség számának változása (%)	100,45 %	100,74 %
2015 (fő)	58 171 fő	1 759 407 fő
Lakónépesség számának változása (%)	99,7 %	100,1 %

³ A lakónépességet úgy értjük, mint az adott területen lakóhellyel rendelkező, de másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen a területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

2016 (fő)	57 656 fő	1 752 704 fő
Lakónépesség számának változása (%)	99.1%	99.6%

Forrás: KSH-TSTAR

Állandó népesség száma az év végén, nemenként ill. korosztályonként

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
állandó népesség száma	58 893 fő	59 029 fő	59 212 fő	59 066 fő	58 417 fő
nő	32 128 fő	32 213 fő	32 282 fő	32 220 fő	31 873 fő
	54,6 %	54,6 %	54,5 %	54,5 %	54,6%
férfi	26 765 fő	26 816 fő	26 930 fő	26 846 fő	26 544 fő
	45,4 %	45,4 %	45,5 %	45,5 %	45,4%
0-14 évesek	8 410 fő	8 720 fő	9 030 fő	9 201 fő	9 231 fő
	14,2 %	14,8 %	15,2 %	15,6 %	15,8%
15-17 évesek	1 313 fő	1 261 fő	1 279 fő	1 269 fő	1 336 fő
	2,2 %	2,1 %	2,2 %	2,1 %	2,2%
18-59 évesek	29 838 fő	29 443 fő	29 241 fő	29 024 fő	28 588 fő
	50,5 %	49,9 %	49,4 %	49,1 %	48,9%
60-64 évesek	3 967 fő	4 095 fő	4 153 fő	4 098 fő	3 909 fő
	6,7 %	6,9 %	7 %	6,9 %	6,7%
65 év felettek	15 365 fő	15 510 fő	15 509 fő	15 477 fő	15 353 fő
	26,0 %	26,3 %	26,2 %	26,2 %	26,2%

Forrás: KSH-TSTAR

Mégsem gondolhatjuk azt, hogy a mai Hegyvidék ne lenne vonzó település: míg az ideköltözők száma a bő tíz évvel ezelőtti adatokhoz képest nem mutat jelentős eltérést, az elköltözők száma – ugyanezen időszakhoz viszonyítva – jelentősen csökkent és mára a belföldi vándorlások egyenlege minden évben pozitív (vagyis – még ha nem is nagymértékben, de – több a kerületbe évente költözők száma a településről elköltözőkénél). Ami a kerület lakóinak folyamatos fogyatkozására ennek ellenére magyarázatul szolgálhat, az a természetes szaporodás⁴ – belföldi vándorlásokhoz viszonyított három-négyszer nagyobb – negatív egyenlege.

A fenti adatokból sajnos kerület folyamatos „fogyása” figyelhető, ugyanakkor, ha a 65 évfelettek és a 14 év alattiak arányát évről évre bemutató táblázatot (öregedési index) áttekintjük, láthatjuk viszont azt is, hogy a 65 év feletti állandó lakosság számának folyamatosan növekedése mellett a 14 év alatti állandó lakosok száma is emelkedik.

⁴ az élve születések és a halálozások számának különbözete

Öregedési index

	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index (%)
2005	14 254	8 462	168,4
2008	14 766	7 507	196,7
2009	15 061	7 767	193,9
2010	15 147	8 001	189,3
2011	15 216	8 190	185,8
2012	15 365	8 410	182,7
2013	15 510	8 720	177,9
2014	15 509	9 030	171,7
2015	15 477	9 201	168,2
2016	15 353	9 231	166,3

Forrás: KSH-TSTAR

Az öregedési indexet kifejező jelenlegi arányszám (166,3 %) az országos adatokhoz képest is rendkívül magas, de Budapest egészét tekintve (149,3%) is mutatja, hogy kerületünk az egyik legjobban előregedett település, alapvetővé téve, hogy a HEP leginkább kiemelt célcsoportja az idősek legyenek, ugyanakkor jól látható, hogy az elmúlt években, a gyermekek számának növekedésével a kerület öregedési indexe is egyre kedvezőbb képet mutat, **a 2016-os adat az elmúlt évek legalacsonyabb öregedési indexét mutatja.**

A kerület állandó népességének számát korcsoportonként és nemenként áttekintve azt láthatjuk, hogy míg a 18 év alattiak körében kis mértékben, de több a fiú, mint a lány, a 18 év feletti lakosságban szinte minden korosztályban magasabbnak találjuk a nők számát. Ez az eltérés (a nők javára) azonban csak a 60, de még inkább a 65 év felettek tekintetében jelentősebb – hasonlóan a budapesti tendenciákhoz –, így a nőkre, mint a HEP célcsoportjára, elsősorban az idősként egyedül maradókként kell gondolni, és csak másodsorban úgy, mint akiknek a munkavállalásban kell nagyobb kihívásokkal szembe nézni.

Egy 2000-ben történt felmérés szerint, és ezek a megállapítások ma is helytállóan bizonyulnak- a kerület lakosainak döntő többsége magasan kvalifikált, a szellemi foglalkozásúak széles csoportjából kerül ki. A kerületben aktív keresők több mint 70 %-a szellemi munkát végez, szemben a fővárosi 50 %-os aránnyal. A vezető beosztásúak aránya a kerületben meghaladja az aktív keresők 1/5-ét. Kiugróan magas az önálló tevékenységet végzők száma. A kerületben alacsony a munkanélküliségi ráta – mint azt a későbbi fejezetek is mutatják majd –, az aktívkorú kerületi polgárok kedvező pozícióban vannak a munkaerőpiacon.⁵ E felmérés eredményei nemcsak azt mutatják, hogy a HEP elsődleges célcsoportjai között nem találjuk majd meg a mélyszegénységben élőket, de feltételezhetjük azt is, hogy a nők között többen lehetnek, akik önként vállalják a „háziasszony” szerepét és nem a munkaerőpiacról kiszorulva, kényszerűségből teszik azt.

A kerület tradicionálisan a felső-, közép- és nagypolgári rétegek letelepedési helye, melyek az elérhető legmagasabb színvonalat igénylik a környezet minőségében, a kultúrában, az oktatásban, az

⁵ Forrás: Társadalom Alapítvány 2000.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

egészségügyben és az infrastruktúrában egyaránt. Bátran kijelenthetjük, hogy mind kulturális, mind oktatási, mind az egészségügy alapellátási szolgáltatásai kiállják a próbát a magas elvárásokkal szemben. A kerületi Településfejlesztési Konceptió Képviselő-testület által 2015 májusában elfogadott megalapozó vizsgálata (a továbbiakban: vizsgálat) szerint a lakosság magas képzettségi adatai nemcsak, hogy történelmileg meghatározottak, de még ma is javuló tendenciát mutatnak. Az általános iskolát elvégzők aránya a 15. életévét betöltött népességen belül 2001 és 2011 között 96,4 %-ról 98,9 %-ra nőtt, az érettségivel rendelkezők aránya a 18. életévüket betöltöttek között ugyanebben az időszakban 79,6 %-ról 87,5 %-ra javult. A kerületi lakosság több mint fele rendelkezik diplomával, amely jóval meghaladja a fővárosi átlagértéket. A vizsgálat adatainak elemzése rámutatott arra is, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők elvándorlási hajlandósága aránylag alacsony, viszont nagyarányú a magasabb végzettségűek beáramlása és a lakosság felsőoktatási részvétele, diplomaszerezése. Erre utal az is, hogy a 18-25 éves korosztályban a Hegyvidéken a második legmagasabb (62,6 %) a felsőoktatásban nappali tagozaton tanulók aránya (budapesti átlag 48,6 %).⁶

A vizsgálat szerint a nyilvántartott állás keresők száma – más településekhez viszonyítva – a legalacsonyabbak között van, így az aktív korú, nem foglalkoztatottak arányának csökkenése 2001 és 2011 között az inaktív lakosság (pl. GYES-en, GYED-en lévők) részarányának növekedésére vezethető vissza. Kedvező, hogy itt az egyik legalacsonyabb a munkanélküli fiatalok aránya (10,9 %, szemben a 15,5 %-os fővárosi átlagértékkel).

A 2011-ben munkaviszonnyal rendelkezők közel 90%-a szolgáltatás, illetve kutatás-fejlesztés területén dolgozott, a szellemi foglalkoztatottak aránya 82,4% volt, ami nyilvánvalóvá teszi a kerület értelmiségi jellegét, valamint azt, hogy a magasán képzett helyi lakosság elhelyezkedési esélye is nagy, ezzel is erősítve a települési identitást. Mindez magával vonzza, hogy Budapesten a XII. kerület lakosai rendelkeznek a legmagasabb jövedelemmel.

A kerületben ugyanakkor magas az inaktív korúak aránya (27,9 %) az átlagosnál idősebb korstruktúra következtében.⁷

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célkitűzései

Az esélyegyenlőség minden ember számára fontos érték. Megléte segíti, hogy mindenkinek esélye legyen jó minőségű szolgáltatásokra, az esélyegyenlőtlenséggel küzdő emberek előnyben részesítését az élet minden területén, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékossgal él, milyen a származása vagy az anyagi helyzete.

Valljuk, hogy a szolidaritás, az igazságos esélyteremtés fontos érték.

A Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat folyamatosan érvényesíti az esélyegyenlőségi szempontokat a kerület működését, fejlesztését meghatározó alapvető dokumentumaiban. Az esélyegyenlőség megvalósítását horizontális elvnek tekinti, amely áthatja valamennyi tevékenységét: a kötelező és önként vállalt feladatok ellátását a helyi szintű közpolitika alakítása során.

Az Önkormányzat az esélyegyenlőségi politikáját munkáltatói szerepkörben, közvetlen szolgáltatásai során és intézményfenntartói szerepkörben érvényesíti.

⁶ HBH Euroconsulting Kft. - CompArt Stúdió Kft. – Hegyvidéki Önkormányzat: Hegyvidék Teleülésfejlesztési Konceptió Megalapozó vizsgálat, Képzettség (60. o.)

⁷ HBH Euroconsulting Kft. - CompArt Stúdió Kft. – Hegyvidéki Önkormányzat: Hegyvidék Teleülésfejlesztési Konceptió Megalapozó vizsgálat, Foglalkoztatottság (61. o.)

Szolidaritás

Kerületünk közösségének minden tagjának érdeke a szolidaritás erősítése, amely nagyban elősegítheti a hátrányos helyzetű csoportok, fogyatékosággal élők társadalmi integrációját, foglalkoztatási és érvényesülési lehetőségeit. Ennek érdekében a fennálló fizikai és információs akadályokat meg kívánjuk szüntetni.

Méltányos és rugalmas bánásmód

A megkülönböztetés tilalma, az egyenlő bánásmód elve nem alkalmas az összes létező egyenlőtlenség megszüntetésére. Olyan pozitív, méltányos és rugalmas intézkedések kidolgozására törekszünk, amelyek elősegítik az érintettek társadalmi és foglalkoztatási pozíciójának javulását, megőrzését.

A pozitív diszkrimináció lehetősége

Az EU lehetővé teszi a nemek szerinti eltérő bánásmód alábbi formáit, ha annak célja kizárólag az, hogy kiküszöbölje a múltban elszenvedett hátrányos megkülönböztetés hatásait. A pozitív diszkrimináció csak egy lehetőség, amire az EU nem kötelezi a tagállamokat.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a hazánkban is egyre gyakrabban élnek a pozitív diszkrimináció eszközével, mert a diszkrimináció pusztánál többre van szükség az előítéletek leküzdéséhez. A pozitív diszkriminációt leggyakrabban a munkaerő-piaci érvényesülés és a közéletben való részvétel segítésére alkalmazzák.

Célunk, hogy Budapest XII. kerületében közvetlen vagy közvetett diszkrimináció vagy hátrányos megkülönböztetés senkit se érjen, se faji, se etnikai, nemzetiségi, vallási, nemi, életkor, családi állapot, fogyatékoság vagy más okból fakadóan. A jogok érvényesülését, a megfelelő képviseletet és az elismerést, embertársaink tiszteletben tartását minden fórumon, intézményben és a helyi munkáltatóknál is alapvető célul tűzzük ki.

Az esélyegyenlőségi törvény 31. §-a értelmében a települési önkormányzat ötévente öt évre szóló helyi esélyegyenlőségi programot fogad el. A helyi esélyegyenlőségi programban helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok - különös tekintettel a nőkre, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára - oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről, illetve a helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A helyzetelemzés és az intézkedési terv elfogadása során figyelembe kell venni a települési kisebbségi önkormányzatok véleményét. A helyi esélyegyenlőségi programot a társadalmi felzárkózásért felelős miniszter által meghatározott részletes szabályok alapján kell elkészíteni. A programalkotás során gondoskodni kell a helyi esélyegyenlőségi program és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítése során kiemelt figyelmet kell fordítani

a) az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre,

b) az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, illetve az azzal szembeni fellépésre, továbbá az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,

c) a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításához szükséges intézkedésekre,

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

d) olyan intézkedésekre, amelyek csökkentik a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci hátrányait, illetve javítják foglalkoztatási esélyeiket.

A helyi esélyegyenlőségi program időarányos megvalósulását két évente át kell tekinteni, az áttekintés alapján szükség esetén a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni, illetve a helyzetelemzést és az intézkedési tervet az új helyzetnek megfelelően kell módosítani.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program célcsoportjai

A 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésének előírása értelmében a Helyi esélyegyenlőségi program célcsoportjai a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a

- **mélyszegénységben élők,**
- **romák,**
- **gyermekek,**
- **nők,**
- **idősek és**
- **fogyatékkal élők.**

Az esélyegyenlőség javítása, az egyenlő bánásmód érvényesítése szempontjából releváns, a társadalom különböző csoportjainak együttélésére vonatkozó stratégiák⁸

Asszimiláció: A kisebbség beolvad a többségbe: önkéntesen vagy kívülről való nyomás hatására átvéve annak kulturális sajátosságait és elhagyva a sajátját.

Marginalizáció: Valamely társadalmi csoport önhibáján kívül a társadalom peremére kerül.

Szegregáció: A társadalom valamely szegmensében megvalósuló erőszakos és/vagy intézményi-strukturális, nyílt és/vagy rejtett elkülönítés.

Szeparáció: A társadalmi kirekesztéssel és/vagy a társadalmi asszimilációval szembeni védekezésként megvalósuló önkéntes elkülönülés (pl. nemzetiségi intézmények).

Integráció: A társadalom különböző csoportjainak közös térben megvalósuló sikeres együttélése, illetve az együttélés feltételeinek megteremtése. Az integráció egyik változata a „rideg integráció”, mely fókuszában a csoportheterogenitás létrehozása áll, és amely nem tesz tartalmi beavatkozást a heterogén csoportban történő sikeres fejlesztésre.

Inklúzió: Alapértelmezése a befogadás, azaz az exklúzió (kirekesztés) ellentétes irányú folyamata. Azon a társadalmi felismerésen alapul, hogy különböző életmódok és identitások létezhetnek egy időben és egy helyen, és hogy a közöttük létrejövő kommunikáció gazdagítja mindegyik résztvevőt. Az inkluzív társadalom, mint szemlélet követői a kölcsönös befogadást tartják szem előtt minden területen.

Inkluzív (befogadó) nevelés: Az integráló nevelési térben a gyerekek/tanulók befogadó nevelése akkor tud megvalósulni, ha a gyerekek/tanulók társadalmi és kulturális háttéréből, valamint egyéni adottságaiból adódó különbségeire az intézmény komplexitásában képes reflektálni. Vagyis inkluzív az az oktatást-nevelést megvalósító intézmény, mely a gyerek/tanuló csak rá jellemző sajátosságait maximálisan figyelembe véve, azokból kiindulva, azokra értéként építve alakít ki befogadó környezetet.

⁸ Varga Aranka (2006) Multikulturalizmus – inkluzív oktatási rendszer. In: Ismeretek a Romológia Alapképzési Szakhoz. PTE Pécs.

A HEP helyzetelemző részének célja

- Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.
- E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.
- További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

- Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.
- További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.
- Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a program végrehajtása során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI. 5.) EMMI rendelet

alján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.),
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.),
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ft.),
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: nemzetiségi törvény),
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.),
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.),
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) előírásaira.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben foglalt helyi esélyegyenlőségi programok intézkedései kapcsolódnak a következőkben felsorolt, EU és nemzeti szintű stratégiákhoz, ágazati politikákhoz: EU 2020 stratégia, Nemzeti Reform Program, Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia, „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia, Roma Integráció Évtizede Program, Nemzeti Ifjúsági Stratégia.

1.2 Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása.

Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának esélyegyenlőségi terve

A Polgármesteri Hivatal – vagyis a kerület egyik legnagyobb munkáltatója – foglalkoztatási stratégiájában az egyenlő bánásmód előmozdításának alapelve mellett konkrét célként jelenik meg

- a munkaügyi folyamatok esélyegyenlőségét előmozdító szabályozás bővítése,
- a pályakezdő fiatalok foglalkoztatásának előmozdítása,
- a kiemelt célcsoportba tartozók fokozott védelme (létszámleépítés esetén),
- a képzési programokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása,

⁹ A helyzetelemzés felépítése megegyezik a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 2. számú mellékletével, annak részletes leírását, adatelemzési tábláit, tartalmi kifejtését foglalja össze.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

- a családbarát munkahely feltételeinek megteremtése (rugalmasabb szabadságkiadás, sajátos helyzetű gyermekes szülőknél a részmunkaidő biztosítása), valamint
- a gyed/gyes vagy hosszantartó betegség miatti tartósan távollévők megfelelő tájékoztatása.

A megfogalmazott célok rendkívül fontosak, és valódi, kézzelfogható segítséget képesek nyújtani az egyes célcsoportok tagjainak, hiszen kis odafigyeléssel egytől-egyig könnyen megvalósíthatóak. A Polgármesteri Hivatal esélyegyenlőségi terve mindezekon felül természetesen tartalmazza még az egyenlő bánásmód megsértése esetén követendő eljárás leírását, melynek – akárcsak a fenti célok megvalósításának – felelőse a Hivatal humánpolitikai referense.

Helyi szociálpolitikai rendeletek

Az esélyegyenlőségi célcsoportok közül a helyi rendeletek kiemelten kezelik a gyermekek érdekeit. Éppen ezért különül el a gyermekek védelmét biztosító pénzübeli és természetbeni ellátásokat (40/2015. önkormányzati rendelet), valamint a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátásokat (7/2012. önkormányzati rendelet) összefoglaló helyi szabályozás a felnőtt lakosságnak nyújtott ellátásokat tárgyaló helyi rendeletektől. A pénzübeli támogatások terén a Gyvt. szerinti kötelezően nyújtandó rendkívüli gyermekvédelmi támogatás mellett olyan speciális élethelyzetekre is választ találunk ezekben, mint a születés, vagy a gyermekek beiskolázása, de a rendeleteken keresztül az Önkormányzat Képviselő-testülete támogatja a jól tanuló, ám nehéz szociális helyzetben lévő iskolásokat is.

A gyermekjóléti szolgáltatások közül is minden, a Gyvt. szerint kötelezően biztosítandó ellátás részletszabályozását megtalálhatjuk a helyi normaszövegben – így különösen a gyermekek napközi ellátását illetve az átmeneti gondozására vonatkozókat –, de az alapfeladatokon túl itt is találunk további vállalást, a gyermekékeztetés területén: a normatív kedvezményeken túl – meghatározott kritériumok meglétekor – az Önkormányzat további támogatást nyújt a rászoruló családoknak.

A felnőtt lakosság pénzübeli és természetben nyújtott szociális ellátásait a 2/2015. önkormányzati rendelet szabályozza. Ez a rendelet elsősorban az átmenetileg létfenntartást veszélyeztető élethelyzetbe került személyek helyi ellátásait foglalja össze, kiemelve a HEP célcsoportjai közül az idős lakosságot, akik számára több speciális ellátást is tartalmaz, így például gyógyászati illetve fűtési támogatást. Az Szt. szerinti kötelezően nyújtandó, személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások tekintetében a 10/2005. önkormányzati rendelet fogalmazza meg a helyi viszonyokhoz igazított részletszabályokat.

2. Stratégiai környezet bemutatása

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

Gazdasági program

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. §-a értelmében a képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti, melynek elkészítéséért a helyi önkormányzat felelős. 2015 áprilisában a Képviselő-testület fogadta el a 2015-2019. közötti időszakra vonatkozó gazdasági programját, fejlesztési tervét. A gazdasági programban megfogalmazott fejlesztési irány szerint a jövőben „a kerületi szociálpolitikai szolgáltatások nyújtásában egyre hangsúlyosabb szerepet kap az egyén, illetve a család felelőssége”. Célként jelenik meg az öngondoskodás növelése, az állampolgári tudatosság elérése, valamint az önkéntes szociális szerepvállalás. Az Önkormányzat részéről vállalás, hogy a foglalkoztatás növelése érdekében nagyobb prioritást ad az állam által részben finanszírozott közcélú foglalkoztatási programokban való részvételnek.

Szolgáltatástervezési koncepció

Az Szt. 92. §-a szerint a legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít. Az első alkalommal 2004-ben elkészített – és azóta többször felülvizsgált – koncepció feladata, hogy a kerület szociális ellátórendszerével kapcsolatban információhoz juttassa az állampolgárokat, a civil szervezeteket, az intézményeket, valamint a döntéshozókat. Éppen ezért számba veszi a meglévő szolgáltatási rendszert, legfőbb célja pedig azt a lakosság – koncepcióban feltárt – igényeihez alakítani. Igaz, hogy az anyagban az esélyegyenlőség előmozdításának eszméje nincs kimondva a főbb prioritások között, a szolgáltatások fejlesztése közvetetten mégis ezt a célt szolgálja.

Integrált Településfejlesztési Stratégia

Az Integrált Településfejlesztési Stratégiát (a továbbiakban: ITS) 2014-ben fogadta el az Önkormányzat Képviselő-testülete. Bár az ITS fókuszában a kerület tájképe, természeti és épített értékei vannak, jövőképe komplexen foglalkozik az épített környezetben élők társadalmi problémáival is és így a HEP-ben meghatározott célcsoportok helyzetével is. A dokumentum antiszegregációs terve – meghatározva a kerületben élő idősök, romák, családok helyzetét – külön kitér arra, hogy milyen szempontokat kell figyelembe venni az egyes városrészek rehabilitációjakor.

Idősügyi Koncepció

Az Önkormányzat Idősügyi Koncepcióját 2013 májusában fogadta el a Képviselő-testület. Ez a stratégiai dokumentum az egyik legfontosabb első lépés a településünk esélyegyenlőség szempontjából leginkább veszélyeztetett csoportja, az idősök problémáinak részletesebb feltárásához, rávilágítva a szolgáltatások népességváltozás következtében fellépő jövőbeli igényeire. Az Idősügyi Koncepció jól összefoglalja a helyi szociálpolitika e területre korlátozott erősségeit és lehetőségeit, csak úgy, mint a potenciális veszélyforrásokat illetve gyengeségeket, ezért a jövőképe az eddig ismerteknél precízebben képes meghatározni a lehetséges és kívánatos irányokat. A célcsoport esélyegyenlőségének előmozdítására tett egyik legfontosabb javaslata az idősök érdekeit képviselni képes Idősügyi Tanács létrehozása, melyről Képviselő-testületünk a Koncepció elfogadásával egyidejűleg döntött. A HEP helyzetelemzésének hatodik, idősökkel foglalkozó fejezete alapvetően épít e dokumentumra.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása.

A helyi esélyegyenlőségi programnak térségi, társulási kapcsolódási pontjai nincsenek, mind a helyzetelemzése, mind az intézkedési terve – a kerület méretéből és infrastruktúrájából adódóan is – független más településektől.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

Az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatokat – melyekre a HEP helyzetelemzése is épít – a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 1. számú melléklete tartalmazza. Ilyen adatok különösen a demográfiai, a foglalkoztatási (munkanélküliségi), a kulturális, illetve oktatási intézmények működési adatai, az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférést mutató információk, a szociális ellátások/szolgáltatások hozzáférési és igénybevételi adatai, valamint a gyermekek veszélyeztetettségét jelző számok. Az adatok elsődleges forrása

- az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszeren (TEIR) belül
  - a KSH Területi Statisztikai Adatok Rendszere,
  - a Népszámlálási adatok gyűjteménye,
  - a Nemzeti Munkaügyi Hivatal adatai,
  - az Önkormányzati adatok és
  - a Szociális ágazat adatai, valamint
- a helyi adatgyűjtések.

Az egyes célcsoportokra vonatkozó adatok közül – ahogy az a HEP mellékletében is látszik – a fogyatékkal élők helyzetére vonatkozó információk a leghiányosabbak, ezzel rá is mutatva e célcsoport egyik legfontosabb problémájára, melyre – az adott fejezetben külön kitérünk majd.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége¹⁰

Napjainkban egyre gyakrabban használt fogalom a mélyszegénység. Nem csak tudományos fogalom a szociológiában, de a hétköznapi élet jelensége is. Azt jelenti, amikor valaki vagy valakik tartósan a létminimum szintje alatt élnek és szinte esélyük sincs arra, hogy ebből önerőből kilépjenek.

A mélyszegénység összetett jelenség, amelynek okai többek között társadalmi és gazdasági hátrányok, iskolai, képzettségbeli és foglalkoztatottságbeli deficitekben mutatkoznak meg, és súlyos megélhetési zavarokhoz vezetnek. A szegénység kialakulásának okai többek közt a rendszerváltást követően a munkahelyek megszűnésére, a munkanélküliségre, a munkaerő-piaci esélyek szűkülésére – nem kis részben az oktatás és képzés hiányosságaira –, a jóléti ellátások által kezelni nem tudott egyéni, családi válsághelyzetekre, a megfelelő ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz történő hozzáférés hiányosságaira vezethetők vissza. A mélyszegénység hatása az alapvető létfeltételekben, a lakhatási, táplálkozási körülményekben, az érintettek egészségi állapotában is jelentkezik. A szegénység szempontjából meghatározó társadalmi jellemző a családok gyermekszáma, illetve a gyermekszegénység (a szegények mintegy 30%-a a 0–17 éves korosztályhoz tartozik), valamint a falusi lakókörnyezet (a szegények több mint fele községekben él).

Ez az állapot az érintetteket nagyon gyorsan megbélyegzi és a társadalomból való kirekesztettségüket okozza.

A társadalmi leszakadás meghatározó részben tehát a szegénységgel összefüggő körülményekből fakad. A szegregáció mértéke, a társadalmi élet jelentős területeiről való tömeges kizáródás súlyos társadalmi probléma.

A gyakorlatban a mélyszegénység fogalmát azonosítják a cigánysággal. Ez nem más, mint az etnikai és szociális dimenzió összemosása, és ezzel a társadalmi kirekesztettségéből fakadó összes probléma „cigánykérdésként” való felfogása. Fontos azonban tudomásul venni, hogy a cigányság és a mélyszegénység két olyan halmazt képez, melynek van ugyan közös metszete, ám a kettő nem fedi teljesen egymást. Nem igaz, hogy minden mélyszegénységben élő ember roma. Az viszont kijelenthető, hogy a cigányok élete a mélyszegénységtől függetlenül is sokkal inkább terhelt az őket érintő diszkrimináció rejtett és nyílt dimenzióinak a kíméletlen érvényesülése miatt. (Cserti-Csapó-Orsós 2012)

A mélyszegénység összetett jelenség, amelynek okai többek között társadalmi és gazdasági hátrányok, iskolai, képzettségbeli és foglalkoztatottságbeli deficitekben mutatkoznak meg és súlyos megélhetési zavarokhoz vezetnek. A szegénység kialakulásának okai többek közt a rendszerváltást követően a munkahelyek megszűnésére, a munkanélküliségre, a munkaerő-piaci esélyek szűkülésére – nem kis részben az oktatás és képzés hiányosságaira –, a jóléti ellátások által kezelni nem tudott egyéni, családi válsághelyzetekre, a megfelelő ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz történő hozzáférés hiányosságaira vezethetők vissza. A mélyszegénység hatása az alapvető létfeltételekben, a lakhatási, táplálkozási körülményekben, az érintettek egészségi állapotában is jelentkezik. A szegénység szempontjából meghatározó társadalmi jellemző a családok gyermekszáma, illetve a gyermekszegénység („a szegénység fiatal arca”: a szegények mintegy 30%-a 0–17 éves korosztályhoz tartozik).

Ez az állapot az érintetteket nagyon gyorsan megbélyegzi és a társadalomból való kirekesztettségüket okozza.

A társadalmi leszakadás meghatározó részben tehát a szegénységgel összefüggő körülményekből fakad. A szegregáció mértéke, a társadalmi élet jelentős területeiről való tömeges kizáródás súlyos társadalmi probléma.

E terület vonatkozásában a következőkben áttekintjük azokat az alapvető jogszabályi rendelkezéseket, amelyek a foglalkoztatási és szociális, valamint egészségügyi ellátásokhoz történő hozzáférés, a lakhatási körülmények javítását szolgálhatják.

¹⁰ A mélyszegénység fogalmát magyarázó bevezető (dőlt betűs) rész a HEP-sablonból lett átemelve.

- **1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (továbbiakban: Szt.)** A törvény meghatározza a pénzübeli, a természetben nyújtott és a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások egyes formáit, a jogosultság feltételeit, annak megállapítását, a szociális ellátás finanszírozásának elveit és intézményrendszerét, a szociális ellátást nyújtó szervezet és a jogosult közötti jogviszony főbb elemeit, továbbá a fenntartónak a szolgáltatóval, illetve intézménnyel kapcsolatos feladat- és jogkörét, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi tevékenységet végző személy adatainak működési nyilvántartására vonatkozó szabályokat.
- **a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.)** A törvény meghatározza az állam által nyújtandó családtámogatási ellátások rendszerét, formáit, az ellátások jogosultsági feltételeit, valamint az ellátások megállapításával és folyósításával kapcsolatos legfontosabb hatásköri és eljárási szabályokat.
- **a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Flt.)** A törvény célja a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jog gyakorlásának elősegítése, a foglalkoztatási feszültségek feloldása, valamint az álláskeresők támogatásának biztosítása
- **a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. tv.** A törvény célja a nemzetiségek sajátos kultúrájának megőrzésének, anyanyelvük ápolásának és fejlesztésének, egyéni és közösségi jogainak széleskörű biztosításának elősegítése, figyelemmel Magyarország Alaptörvényében a magyarországi nemzetiségek ügye iránt kinyilvánított felelősségvállalásra, továbbá a nemzetiségek védelme érdekében.

A szegénységben élők, a roma közösségek helyzetének elemzése során vizsgálni kell az Ebktv. által rögzített, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának érvényesülését. Az Ebktv. 8. és 9. §-ai értelmében közvetlen, illetve közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt nemzetiséghez tartozása, társadalmi származása, vagyoni helyzete miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, vagy az a rendelkezés, amely ezen személyeket, csoportokat lényegesen nagyobb arányban hozza hátrányos helyzetbe mint a velük összehasonlítható személyeket, csoportokat.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

Ahogy a HEP településünket bemutató soraiból is kiderül, a kerület tradicionálisan a felső-, közép- és nagypolgári rétegek letelepedési helye. Lakosainak döntő többsége magasan kvalifikált, az itt élő aktív keresők több mint 70 %-a szellemi munkát végez. A vezető beosztásúak aránya a kerületben meghaladja az aktív keresők 1/5-ét, továbbá kiugróan magas az önálló tevékenységet végzők száma. A kerületben alacsony a munkanélküliségi ráta, az aktívkorú kerületi polgárok kedvező pozícióban vannak a munkaerőpiacon.

Mindezek alapján feltételezhető, hogy a jövedelmi és vagyoni helyzet mindenképpen az országos átlag felett van, valamint budapesti viszonylatban is itt él a legjobban keresők nagy része. Ezt támasztja alá az is, hogy – szintén országos szinten – a legdrágább ingatlanok többségét is a Hegyvidéken találjuk meg. Konkrétabb statisztikai adatokat az aktív keresőkre nem, az öregségi nyugdíjjal rendelkezők tekintetében azonban találunk (amiből szintén következtethetünk az egész lakosságunk jövedelmi helyzetére is): az itt élő mintegy 16 ezer öregségi nyugdíjban részesülő átlagos havi nyugdíja 147 850 forint, mely országos szinten is a legmagasabbak között van.

Ha a más településekről hozzánk érkező szociális szakemberekkel beszélünk, általában legyintenek: „XII. kerület – gazdag kerület!” hozzátéve, hogy jó lehet ott szociális területen tevékenységet folytatni, ahol nem élnek szegények. Míg az előbbi megállapítás (misperint a Hegyvidék gazdag kerület) általánosságban

igaz, jövedelmi-vagyoni helyzetükre tekintettel szociálisan rászorulóknak azonban vannak itt is, de tény, hogy más településekhez mérve számosságuk csekélyebb, és igaz az is, hogy a fentiekben meghatározott mélyszegénységben élők száma – a szociális és gyermekvédelmi intézmények klienskörét is látva – rendkívül kicsi.

Szintén kevés a munkaerőpiac által erősen diszkriminált romák száma, a 2011. évi népszámlálás adatai szerint össznépségünk csupán 2 %-e, 130 fő vallotta magát a cigány nemzetiséghez tartozónak. Jövedelmi, foglalkoztatási helyzetükre vonatkozó adatok – kis létszámukra tekintettel – nincsenek, településünkön nem szegregáltak (elkülönülten) élnek.

A Hegyvidéken előforduló szociális problémákat feltérképezve örömmel állapíthatjuk meg, hogy a kerületben nincs szegregátum – amely jövedelmi, etnikai vagy más meghatározottság alapján háttérbe szoruló mini-társadalmat hozna létre.

Fentiek alapján településünkön a jövedelmi helyzetből, a munkanélküliségből vagy az etnikai hovatartozásból adódó feszültség csekély, az ezen területeken jelentkező hátrányok leküzdése – más városrészekhez képest – kisebb beavatkozást igényel.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

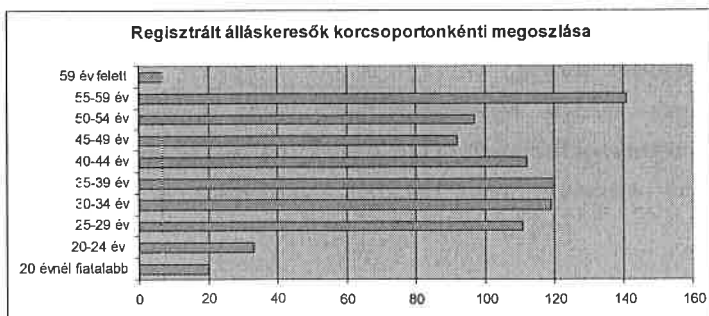
E fejezetben a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.) és a Möt-v-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban.

Az e fejezetre vonatkozó jogi szabályozás szerint a helyi önkormányzat az Flt. 8. §-a értelmében külön törvényben meghatározott foglalkoztatási feladatainak ellátása során

- a) közfoglalkoztatást szervez,
- b) figyelemmel kíséri a helyi foglalkoztatási viszonyok alakulását,
- c) döntéseinek előkészítése, valamint végrehajtása során figyelembe veszi azok foglalkoztatáspolitikai következményeit.

a) munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, aránya

A 2011. évi népszámláláskor 1920 fő vallotta magát munkanélkülinek, ami az aktív korú lakosság 5,4 %-át jelenti (Budapest egészében ez 16 %). Számunkra közülük első sorban a nyilvántartott álláskeresők száma (2011-ben 852 fő) az érdekes, hiszen – tekintettel arra, hogy a munkanélkülieknek nyújtott ellátások kivétel nélkül regisztrációhoz kötöttek – esetükben feltételezhető, hogy a támogatási formák nélkül valóban nem biztosított a megélhetésük. Számunkban az elmúlt években jelentősebb változás nem volt,

az aktívkorú lakosságon belüli átlagos arányuk négy év távlatában 2,27 % volt. A munkanélküli nők aránya mind az azonos nemű aktívkorú népességhez viszonyítva, valamint mindkét nemre együttesen vetítve is több mint a férfiaké, vagyis hátrányos munkaerő-piaci helyzetük településünkön is létező jelenség. Ha a korcsoportokat

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

nézzük, azt tapasztalhatjuk, hogy egyenletes az eloszlás (egy-egy 5 évet felölelő korcsoportba 95-120 munkanélküli tartozik), kiugróan alacsony értéket csak a 25 évnél fiatalabbak körében (2011-ben 53 fő), míg kiugróan magasat az 55-59 év közöttieknél (141 fő) találunk. Az alacsony számra magyarázat lehet, hogy sok fiatal egyszerűen nem érzi magát munkanélkülinek mindjárt az iskola befejezése után (talán időlegesen sikerül is elhelyezkedniük), s csak később regisztráltatják magukat, amikor már ténylegesen gondot okoz, hogy az őket felnevelő család tartja el őket felnőttként is. Az 55 éven felüliek nagyobb száma az idősebb korosztályt érintő diszkriminációt mutatja, de arányuk még mindig alacsonynak mondható a más települések munkanélküli adataihoz viszonyítva.

Nyilvántartott álláskeresők száma és aránya a XII. kerületben

év	15-64 év közötti lakónépesség (fő)			nyilvántartott álláskeresők száma (fő)					
	nő	férfi	összesen	nő		férfi		összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2010	18120	16992	35112	332	1,8%	444	2,6%	776	2,2%
2013	18002	16714	34716	296	1,6%	332	1,9%	628	1,8%
2014	17920	16552	34472	232	1,3%	281	1,7%	513	%
2015	17709	16044	33753	261	1,4%	178	1,1%	439	1,3%
2016	17447	15841	33288	236	1,3%	156	9,8%	392	1,1%

Forrás: TEIR

A fenti táblázatból jól látható, hogy a XII. kerületben a lakónépesség számához viszonyítva nagyon alacsony a nyilvántartott álláskeresők száma, **a foglalkoztatottsági helyzetet tekintve a kerület az ország legstabilabb helyzetű települései között található.** A gazdasági válság alatt, 2006-hoz képest a duplájára növekedett a kerületben az álláskeresők száma, legnagyobb mértékben a középfokú végzettségűek nem találtak munkát. Ugyanakkor az adatok jól látható módon azt is alátámasztják, hogy a kormányzati intézkedéseknek illetve a javuló gazdasági helyzetnek köszönhetően az utóbbi években nagymértékben, szinte felére csökkent a kerületben nyilvántartott álláskeresők száma.

Elmondható, hogy az alacsony iskolai végzettség csak rendkívül kis százalékban szerepel a munkanélküliséget előidéző tényezők között (lásd következő pont).

b) alacsony iskolai végzettségűek¹¹ foglalkoztatottsága

Az utolsó két népszámlálás között eltelt tíz évben közel negyedére csökkent az általános iskolai végzettséggel sem rendelkezők száma kerületünkben (2011-ben 556 fő), ami egyértelműen jelzi, hogy az alacsony iskolai végzettség az idősebb korosztály sajátossága. Míg a 15-65 év közöttiekből 151 fő nem végezte el az általános iskolát (ebből 65 fő 19 éven aluli, vagyis az évvesztések illetve osztályt ismétlők is idesorolhatóak), a 65 év felettiak esetében 405 főre igaz ugyanez (ebből 290 fő 80 év feletti, aminek nyilván társadalomtörténeti okai vannak). Mindez előre vetíti, hogy 2021-re a mostani 1,1% helyett akár 0,5 % körül is lehet az általános iskolát el nem végzettek aránya.

Megállapítható, hogy az egyébként sem magas arányú munkanélküliség nem igazán hozható összefüggésbe az alacsony iskolázottsággal, így a munkanélkülieket célzó foglalkoztatási programokban sem szükséges, hogy prioritást élvezzenek az alacsony végzettségűek. 2016-ban a regisztrált

¹¹ Aki nem szerzett középfokú végzettséget vagy szakképesítést (ISCIED 3), ld. Ft. hátrányos helyzetű munkavállalói meghatározása.

munkanélküliek közül mindösszesen 2 fő volt közülük (azaz csupán 5 %), akinek nem volt általános iskolai végzettsége, és 35 fő (8 %), aki az általános iskolai tanulmányait befejezte, de nem tanult tovább.

A kerületi Teleülésfejlesztési Koncepció képviselő-testület által 2015 májusában elfogadott megalapozó vizsgálata szerint a lakosság magas képzettségi adatai nemcsak, hogy történelmileg meghatározottak, de még ma is javuló tendenciát mutatnak. Az általános iskolát elvégzők aránya a 15. életévét betöltött népességben belül 2001 és 2011 között 96,4 %-ról 98,9 %-ra nőtt, az érettségivel rendelkezők aránya a 18. életévüket betöltötték között ugyanebben az időszakban 79,6 %-ról 87,5 %-ra javult. A kerületi lakosság több mint fele rendelkezik diplomával, amely jóval meghaladja a fővárosi átlagértéket. A vizsgálat adatainak elemzése rámutatott arra is, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők elvándorlási hajlandósága aránylag alacsony, viszont nagyarányú a magasabb végzettségűek beáramlása és a lakosság felsőoktatási részvétele, diplomaszerezése. Erre utal az is, hogy a 18-25 éves korosztályban a Hegyvidéken a második legmagasabb (62,6 %) a felsőoktatásban nappali tagozaton tanulók aránya (budapesti átlag 48,6 %).

Fenti adatok magyarázzák, hogy miért nincs igény felnőttképzésre településünkön.

c) közfoglalkoztatás

A helyi munkaerő foglalkoztatásában aránylag kis szerepe van az önkormányzat közfoglalkoztatási programjának. Ennek oka részint, hogy településünkön kicsi a munkanélküliség, részben pedig az, hogy a közfoglalkoztatási pályázatok finanszírozási keretrendszere sem enged több személyt foglalkoztatni (az elmúlt években minden esetben több személy foglalkoztatására pályáztunk, mint amennyire pályázatot nyertünk el). Ezzel együtt az Önkormányzat teljesíti a Gazdasági programjában megfogalmazott azon célkitűzését, hogy évről-évre több személyt vonjon be a közfoglalkoztatásba.

d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői

Budapesti kerület lévén a foglalkoztatáshoz való helyi hozzáférési lehetőségek jelentősen kitágulnak, melyhez nemcsak más kerületek közelsége, de a kiváló helyi közlekedési viszonyok is hozzájárulnak. Kora reggeltől késő estéig is van lehetőség eljutni Budapest távolabbi kerületeibe is akár 1 órán belül metróval, vagy felszíni közlekedés igénybevételével (amit össze sem lehet hasonlítani azoknak a településeknek a közlekedési infrastruktúrájával, ahol pl. naponta kétszer jár a busz).

Megállapítható, hogy különösen a háztartások számához viszonyítva (2011. évi népszámlálás során 28 120) rendkívül jelentős a kerületi vállalkozások száma (2016-ban 17 969), illetve, hogy mind a vállalkozások, mind a kiskereskedelmi üzletek száma nőtt az elmúlt években, ami a helyi munkalehetőségek bővülését, és egyben gazdasági potenciáljának növekedését is magában hordozza. Jelentős helyben az állami/önkormányzati intézmények száma (a teljesség igénye nélkül: bölcsődék, óvodák, iskolák, kulturális intézmények, kórházak, rehabilitációs intézmények, gyermekotthonok, idősek otthonai, egyéb szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi intézmények), vagyis jelentős az állami/önkormányzati szektorban történő foglalkoztatás is. Ahol a munkaerőpiac hiányosságot mutat, az a nagyobb vállalatok, ipari létesítmények hiánya, ami azonban összefügg a kerület iparmentes profiljának szándékos alakításával.

e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen

A helyi fiatalok foglalkoztatásának segítésére az illetékes állami foglalkoztatási szerv több – részben pályázati forrásból megvalósuló –, kifejezetten fiatalokat célzó projektet indított az elmúlt időszakban. A jövőben érdemes a munkaügyi szervvel közösen megvizsgálni, hogy ezek a programok mennyire érnek célt, a résztvevők milyen mértékben képesek a munkaerőpiacon felhasználni az ott megszerzett tudást.

f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése

A felnőttek munkaerő-piaci integrációját segítő szervezetek és szolgáltatások révén számos helyben elérhető felnőttet képző intézmény van kerületünkben. Ezek mellett a foglalkoztatási osztály több, a munkaerő-piacra való visszatérést segítő szolgáltatása és a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ sok éve működő álláskereső klubja is színesíti a palettát. A jövőben feladat lehet a felnőttképzési és a foglalkoztatási programokon résztvevők számának illetve a programokat szervezők bevonásával azok hatékonyságának vizsgálata.

g) mélyszegénységben élők és romák¹² települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása

A mélyszegénység fogalmát e fejezet elején találhatjuk részletesen kifejtve.

Önmagában a szegénység megítélése, mint „kategória” behatárolása is országtól függően más és más. Az ENSZ által használt abszolút mélyszegénységi küszöb szerint például ebbe a csoportba tartozók kevesebb, mint 1 dollárból élnek naponta. Ez a mérőszám elsősorban a fejlődő országokra jellemző, a fejlett világban más mutatókat használnak. Így Európában szegénynek számítanak a medián jövedelmek 60%-ánál kevesebből élők. A mélyszegénységben élők közülük azok, akik tartósan a szegénységi küszöb alatt élnek és nem képesek életszínvonalukon, leromlott lakhatási körülményeiken javítani. Az, hogy a szegénységből kivezető út nem elérhető számukra, csak részben magyarázható például alacsony iskolázottságukkal, vagy akár etnikai hovatartozásukkal (ami a hátrányokat megsokszorozni képes). Életútjuk fontos meghatározója, hogy lakóhelyükön és annak vonzáskörzetében elérhetőek-e oktatási, egészségügyi, szociális szolgáltatások (és ha igen, azok színvonala megfelelő-e), vannak-e egyáltalán elérhető munkalehetőségek és, hogy mindezek eléréséhez mobilitásuk (akár saját jövedelmi helyzetük, akár a közlekedési infrastruktúra hiányosságai miatt) mennyire korlátozott.

Fentiek alapján kijelenthetjük, hogy a Hegyvidéken is élnek szegények, de mélyszegénység jelenlétéről nem igazán beszélhetünk, hiszen a lehetőségek minden vonatkozásban megvannak: erős és (minden itt élő számára) könnyen elérhető oktatási, egészségügyi, szociális és gyermekvédelmi háló mellett az elmaradottabb térségekhez viszonyítva nyitottabb munkaerőpiaccal találkozunk. Az itt élő szegényebb családok tagjai számára a minimum szolgáltatási szint, hogy – a jövedelmükhöz mérten – akár ingyenes étkeztetést igénybe tudják venni, gyermekeik kivétel nélkül járhatnak (és járnak is) a nappali ellátásukat biztosító intézményekbe, így a mélyszegénység egyik fő jellemzőjével, az éhezéssel sem találkozhatunk.

Helyzetelemzésünk folyamán a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ ügyfelei közül kerestünk olyan eseteket, ahol az érintettek még a kerületben rosszabbul élők közül is nagyobb kiindulási hátránnyal, súlyosabb problémákkal (pl. állami nevelésből kikerült, gyermekét egyedül nevelő roma származású munkanélküli nő) keresték fel az intézményt. E néhány esetet megvizsgálva is találtunk pozitív példákat arra, hogy – az intézmény hathatós közreműködése által – önkormányzati intézményben tudtak elhelyezkedni az érintett családfenntartók, és a munkába állás utáni utánkövetésnek/támogatásnak

¹² Azt a személyt tekintjük romának, aki annak vallja magát. Valamely nemzetiségi csoporthoz tartozás (roma származás) vállalása és kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga, ezért a kisebbségi csoporthoz tartozás kérdésében nyilatkozatra senki sem kötelezhető, kivétel, amennyiben a törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály valamely nemzetiségi jog gyakorlását az egyén nyilatkozatához köti (ld. a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 11. § (1)-(3) bekezdését).

köszönhetően elhelyezkedésük tartós munkaviszonnyá vált. Bár statisztikát kifejezetten ilyen céllal nem vezet az intézmény, az elmúlt évek viszonylatában 4-5 ilyen tartós munkaviszonyt sikerült kimutatni (közülük 1 személy roma származású).

h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén – Ebktv. 21. § - 23. §

Az Ebktv. fenti paragrafusai rögzítik, hogy egyenlő bánásmód követelményének sérelmét jelenti különösen, ha a munkáltató a munkavállalóval szemben közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést alkalmaz pl. a munkához jutás során, a munkához jutás felvételi eljárása keretében, stb.

Előfordulnak olyan speciális helyzetek, amikor indokolt, hogy a munkáltató különbséget tegyen helyzetük, tulajdonságuk, jellemzőjük alapján a munkavállalók között, ezért az Ebktv. értelmében nem minősül az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének, ha az a munka jellege vagy természete alapján indokolt, az alkalmazásnál számba vehető minden lényeges és jogszerű feltételre alapított arányos megkülönböztetés. A 23. § biztosítja annak a lehetőségét, hogy törvény, kormányrendelet, illetve kollektív szerződés a munkavállalók meghatározott körére – a foglalkoztatási jogviszonnyal vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonnyal összefüggésben – eltérjen az egyenlő bánásmód követelményétől, amennyiben ennek célja valamely hátrányosabb helyzetű csoporttal kapcsolatban előnyben részesítési szabályok meghatározása, pozitív diszkrimináció alkalmazása.

3.3 Munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

Ha valaki munkanélkülivé válik, legfontosabb, hogy az illetékes munkaügyi kirendeltségen regisztráltassa magát. Ennek kapcsán részesülhet – a különböző munkaerő-piaci szolgáltatások (információ nyújtás, tanácsadás, képzés, munkaközvetítés) mellett munkanélküli ellátásban, első körben járadékban. Járadék azt illeti meg, aki a munkanélkülivé válását megelőző négy éven belül rendelkezik 365 nap munkaviszonnyal, táppénzben nem részesül, továbbá rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, munkát akar vállalni, de az állás keresése nem volt eredményes, és az állami foglalkoztatási szerv sem tud számára megfelelő munkahelyet felkínálni. A legfeljebb 270 napig folyósítható ellátásban 2016-ban 211-en (a regisztrált álláskereső 54 %-a) részesült.

Ha a munkanélküli legalább 180 napig kapta a járadékot, és annak – a korábbi munkaviszonyai alapján járó – idejét már kimerítette, álláskereső támogatásra válik jogosulttá, amely (alapesetben) 90 napig folyósítható. Ebben az ellátási formában 2016-ban 134-en részesültek.

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

a) bérlakás-állomány

Az önkormányzat lakásállományát az 1970-es évek közepén még 14 250 tanácsi bérlakás képezte. 1969-től a hatályos jogszabályok lehetőséget biztosítanak a bérlők számára az általuk lakott lakások megvásárlására, amelynek következtében az önkormányzat bérlakás-állománya napjainkra jelentősen lecsökkent.

Az önkormányzati tulajdonú lakások és lakóépületek elhelyezkedésüket tekintve a fővárosi ingatlanpiaci kereslet szempontjából a kerület legfrekvenciáltabbnak minősülő részében található. A területi elhelyezkedésből adódó előnyöket azonban jelentősen árnyalja az ingatlanok gyakorta leromlott műszaki állapota, továbbá vegyes tulajdonú lakások esetén a tulajdonosi, bérlői összetétel. Az önkormányzati tulajdonú lakások lakbéré megállapításának rendszerét és mértékét az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletéről, a lakások lakbérének mértékéről, valamint a

lakbértámogatásról szóló 34/2017.(IX. 27.) Bp. XII. ker. Hegyvidék Ök. rendelet (a továbbiakban: Bérleti rendelet) határozza meg.

Az Önkormányzat fent idézett Vagyongazdálkodási tervében elvi szempontként jelentik meg, hogy a lakások esetében a lakbéreket – a szociális bérlakások kivételével – akként kell megállapítani, hogy a bérbeadásból származó saját bevételek legalább elérjék a lakásokra fordított kiadások összegét. Ennek alapján a bérbeadásakor számított lakbér mértéke minden esetben tükrözi a – bérbevevők által is érthető paraméterek alapján meghatározott – valódi költségeket, vagyis a szociális helyzet, mint szempont elsősorban nem a lakbér mértékében, hanem a támogatási rendszer keretében érvényesül.

b) szociális lakhatás

A Bérleti rendelet alapján a bérbeadásoknál alapvető szempont a különös méltánylást érdemlő személyi, családi körülmény figyelembe vétele, így különösen az, ha az igénylő vagy hozzátartozója (kiskorú gyermeke) létfenntartást veszélyeztető helyzetbe kerülhet. Az elmúlt években az Önkormányzat rendszeresen élt e jogával, így számos lakás bérbeadása történt meg kifejezetten a kérelmezők szociális helyzetét mérlegelve.

Az Önkormányzat nemcsak a szociális bérlakásban élőknek nyújt kedvezményes lakbért, hanem a költségelven bérbe adott lakások esetében is nyújt ún. kiegészítő-lakbértámogatást a rászoruló családoknak, ezzel biztosítva, hogy a lakbérjellegű kiadások mindenki számára megfizethetők legyenek. A támogatási rendszer – a bérlők fizetőképességét évről évre felülvizsgálva – folyamatosan átalakításra kerül, ennek ellenére településünkön is vannak lakbérhátralékot felhalmozó családok.

A lakbérhátralékkal rendelkező háztartások számára több lépcső is van, ami megelőzi esetleges kilakoltatásukat: ilyen a felhalmozott hátralék részletekben történő megfizetésének lehetősége, vagy – az Szt. által meghatározottak szerint – hat hónapot meghaladó tartozás adósságkezelési eljárásba történő bevonása. Akik ezen eszközök révén sem képesek tartozásuk rendezésére, bérleti jogviszonyuk megszűnése mellett is az ingatlanban maradhatnak, tényleges kilakoltatásra rendkívül ritkán kerül sor (a gyermekeket nevelő családok kilakoltatására pedig egyáltalán nem).

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

Az Önkormányzat lakáscélra nem lakáscélú ingatlant nem ad bérbe, ezeket más módon hasznosítja.

d) elégtelen lakhatási körülmények, veszélyeztetett lakhatási helyzetek, hajléktalanság

Elégtelen lakhatási körülményekről sem a magántulajdonú, sem az önkormányzati bérleményekkel kapcsolatban nem beszélhetünk (előbbi esetekben ezekről esetleg nem is tudunk és a kerület méreteit, lakásszámát tekintve felderítésük majdnem lehetetlen vállalkozás is lenne). A hajléktalanság kérdése azonban kerületünkben is létező probléma – köszönhetően a kiterjedt zöldfelületeknek, valamint közlekedési csomópontjainknak.

Erre utal az önkormányzati törvény is, mely az önkormányzatok ellátandó feladatai között a lakás (és helyiség) gazdálkodás mellett rögzíti az önkormányzatok számára a hajléktalanság megelőzésének, és a területükön hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának kötelezettségét is.

A hajléktalan személyeknek nyújtott már meglévő szolgáltatások mellett (nappali melegező működtetése, utcai szociális munka ellátása) fenti törvényi kötelezettségnek az ezeket a szolgáltatásokat is nyújtó Magyar Máltai Szeretetszolgálattal 2012-ben létrejött megállapodás keretében teszünk eleget. E megállapodás alapján a kerületben életvitelszerűen élő hajléktalanok közül évente 12 fő számára személyre szabott

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

fejlesztési (rehabilitációs) programot kínálunk, a lakhatási és munkahely-keresési problémák mellett elsősorban – szociális szakemberek révén – háttértámogatást adva, hiszen célunk komplexen kezelve és későbbi utánkövetéssel integrálni őket a társadalomba. A hat éve elindított program célja, hogy a kerületben életvitelszerűen élő hajléktalan emberek részére olyan segítséget biztosítsunk, amely lehetővé teszi, hogy az eddigieknél jobb körülmények közé kerülve, személyre szabott megoldásokat kínálva elindulhasson egy részük társadalmi integrációja. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ) több mint tíz éve végez utcai szociális munkát Budán. Tapasztalataik szerint az utcán élő hajléktalanok gondozása, társadalmi integrációja a szociális munka eszközrendszerével, a jogi és szakmai keretrendszer adta lehetőségeken belül az esetek egy részében jó színvonalon és eredményesen végezhető. A hatékony, utcai létforma felszámolását célzó szociális munka azonban csak személyre szabott, egyedi, akár az intézményrendszeren kívüli segítségi formákat is felhasználó módszerekkel, a helyi önkormányzatokkal szoros együttműködve valósulhat meg, mely nemcsak az ügyfelek érdekeit, de a helyi várospolitikai, szociológiai, ökológiai, építészeti, stb. szempontokat is figyelembe veszi.

Jelenleg 100-120 hajléktalan él a kerületben, de csak körülbelül 50-60 ember tartózkodik állandó jelleggel a Hegyvidéken, közülük kerülnek ki azok, akik a rehabilitációs programba bevonásra kerülhetnek. A programon belüli pénzbeli támogatás lakhatási költségek (átmeneti szálló, munkásszálló, bérleti díj), képzési, foglalkoztatási költségek, háztartási felszerelések, alapvető berendezési tárgyak, egyéb tárgyi eszközök (ruházat, munkaruha), egyéb, a gondozást segítő eszközök (bérlet, orvosi kezelések), valamint a szociális munka díjazására fordítódik.

A támogatott hajléktalanok lakhatásukhoz csökkenő rendszerben kapják a támogatást, elvárás tőlük a folyamatosan növekvő önerő vállalása. Takarékoskodnak, kiadásaihoz egy ún. lakhatási kalkulációs táblát használnak, ennek segítségével hosszú távra tervezhetik költségeiket. A munkavállalás segítése nem mindig könnyű, többen a közfoglalkoztatás keretében dolgoznak, de jelen van az életükben az alkalmi munkavállalás is. Itt a szociális gondozók dolga, hogy segítsenek a munka megtartásában, összességében pedig a bevételek tudatos használatában.

A hajléktalan személyek saját maguk alkotta önállósága már megszokott számukra, nehezebben tudják elfogadni az életükben adódó kereteket, ezért az ehhez való készségek, képességek előhívása és a motiváció az egyik legfontosabb feladat.

Összességében az elmúlt években közel 30 fő került a programba, ennyien kezdték el kialakítani új életüket. Változás tapasztalható gondolkodásukban, előre terveznek, előtakarékoskodnak, életük rendszerezettebbé vált. Életmódjuk tartós megváltozásához akár évekre is szükség van, hiszen évek óta tartó munkanélküliségből és utcai életmódból kell életüket újraépíteni – éppen ezért nehéz már most megmondani a siker mértékét.

Önkormányzatunk jelenleg is tárgyalásokat folytat az MMSZ-szel a program bővítéséről, fejlesztéséről. Számos esetben tapasztaljuk, hogy a magán úton bérelt lakások bérleti díja olyan mértékben megemelkedett az utóbbi időszakban, hogy sajnálatos módon a családok ezeket a kiadásokat már nem tudják fedezni és ezáltal létfenntartásukat veszélyeztető helyzetbe kerülnek. Ezekben az esetekben a Családsegítő és Gyermekegészségügyi Központ munkatársai igyekeznek hathatós segítséget nyújtani (pl. olcsóbb albérlet keresése, családok átmeneti otthoni ellátásában való elhelyezés) annak érdekében, hogy ezen családok ne kerüljenek az utcára, de ezek számos alkalommal csak átmeneti támogatást nyújtanak és általában ad hoc jelleggel történnek, ezért indokolt egy egységes koncepciót/protokollt kidolgozni ezekre az esetekre.

e) lakhatást segítő támogatások

A fentebb említett lakbér és kiegészítő-lakbértámogatás mellett lakásfenntartási támogatást és adósságkezelési szolgáltatást nyújt az Önkormányzat.

A 2015. évi jogszabályi változások eredményeként a szociális törvényből kivezetésre került a normatív lakásfenntartási támogatás, helyette az Önkormányzat bevezette az önkormányzati lakásfenntartási támogatást, amely 2 500 Ft összegű támogatást jelent a rászorulóknak úgy, hogy a védendői státuszt továbbra is biztosítja ez a támogatási forma. A lakásviszonyok jellemző problémái a közműdíj-, illetve lakáshitel-tartozások, hátralékok felhalmozódása. A szociális törvény rendelkezik az adósságkezelési szolgáltatásról, amely akkor nyújt segítséget, ha már összegyűlt egy nagyobb összegű díjhátralék. Az adósságkezelési szolgáltatást – melyhez nemcsak támogatási összeg, hanem komplex tanácsadói és utánkövetési szolgáltatás is társul (mely egyben a kérelmező adósságának rendezése érdekében tett együttműködését is kontrollálja) – néhány (5-10) család veszi igénybe évente. A hátralékkal rendelkező családok esetében a Családsegítő és Gyermejkölési Központ nyújt segítséget a hátralék rendezéséhez. Ez lehet a Hálózat Alapítvány általi támogatás, önkormányzati adósságrendezés, egyéb pénzügyi támogatás, mérőeszközök felszereléséhez hozzájárulás.

Tapasztaljuk, hogy a szegénység jellemzője a lakhatással összefüggő hátralékok felhalmozódása, és a lakossági adósságállomány folytonos újratermelődése. Az előző évekhez képest a közüzemi díjak csökkentésének köszönhetően csökkenést mutat az adósságkezelésre fordított összeg, az elmúlt években egyre csökkent a közüzemi díjtartozások nagysága illetve ezáltal ebben a támogatási formában részesülők száma is.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

A ITS, valamint Budapest Városfejlesztési Konceptiója is alátámasztja azt az egyébként településünk döntéshozói illetve szakemberei által is ismert tény: miszerint a XII. kerületben nincsenek szegregátumok.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény értelmében a településrendezés során figyelemmel kell lenni arra, hogy az az érintett lakosság életkörülményeiben, értékrendjében és szociális helyzetében hátrányos következményekkel ne járjon. Ennek érdekében biztosítani kell az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását, értékeinek védelmét. Az ITS elkészítésének egyik legfontosabb üzenete, hogy a városrendezés e törvényi szabályozásra figyelemmel történjen.

Az antiszegregációs terv elkészítéséhez kidolgozott útmutató¹³ nyomán szegregátumként kerül meghatározásra az a településrész, ahol az alacsony státuszú lakosság – az aktív korú népességben belül a legfeljebb 8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők – aránya meghaladja az 50%-ot. Sajnos ma is létező jelenség, hogy a lakáshoz jutási feltételek meghatározása arra irányul, hogy egyes, meghatározott tulajdonságokkal rendelkező (általában a roma kisebbséghez tartozó) személyek valamely településen, illetve településrészen mesterségesen elkülönüljenek. Az Ebktv. 26. §-ának (3) bekezdése értelmében az ilyen eljárás jogszabályellenes, és – a jogszabályi tiltás mellett – a kerület lakáspolitikájával is összeegyeztethetetlen. (Az elmúlt években több példát is találunk arra, hogy rászoruló cigány származású családok nem ugyanott, hanem a Hegyvidék különböző területein kaptak bérlakást).

Fenti alapelvek és a már eddig is folytatott gyakorlat garanciát nyújtanak arra, hogy szegregációval veszélyeztetett területek a lakosság területi átrendeződésével se alakulhassanak ki.

¹³ Útmutató az Anti-szegregációs terv kidolgozásához, In: Városrehabilitáció 2007-2013-ban, Kézikönyv a városok számára, 2007. október, Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Területfejlesztési és Építésügyi szakállamtitkárság 117. o.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény előírja, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik:

- a) a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról,*
- b) a fogorvosi alapellátásról,*
- c) az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról,*
- d) a védőnői ellátásról,*
- e) az iskola-egészségügyi ellátásról.*

A szociálisan rászorultak részére a személyes gondoskodást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják. A Szt. értelmében a személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alapszolgáltatásokat és szakosított ellátásokat.

A fővárosi kerületek által biztosítandó szociális alapszolgáltatások: az étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés és a nappali ellátások; nyújtandó szakosított ellátás pedig az idősek gondozóháza (átmeneti ellátása).

Az Ebktv. rendelkezése értelmében az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell a társadalombiztosítási rendszerekből finanszírozott, továbbá a szociális, illetve gyermekvédelmi pénzbeli és természetbeni, valamint személyes gondoskodást nyújtó ellátások igénylése és biztosítása, a betegségmegelőző programokban és a szűrővizsgálatokon való részvétel, a gyógyító-megelőző ellátás, a tartózkodás céljára szolgáló helyiségek használata, az élelmezési és egyéb szükségletek kielégítése során.

Az egyenlő bánásmódhoz való jog magában foglalja különösen az azonos egészségügyi intézmények használatának, az ugyanolyan színvonalú és hatékony, illetőleg nem magasabb kockázattal járó gyógykezelésben, valamint betegségmegelőző programokban (szűrővizsgálatokban) való részvétel jogát.

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

Az egészségügyi alapszolgáltatás részeként ellátandó háziorvosi szolgálatra az önkormányzat 27 felnőttet és 10 gyermekeket ellátó háziorvossal szerződött annak érdekében, hogy az egész kerületet lefedő, mindenki számára hozzáférhető orvosi ellátást tudjon nyújtani. A házi orvosok kiemelt figyelmet szentelnek az egészségi állapotuk miatt mozgásukban gátolt idősebb lakosságnak, őket akár otthonukban is rendszeresen felkeresik. Fogorvosi rendelést 10 felnőttet és 4 gyermeket ellátó szolgáltató nyújt a kerületben.

2017 őszétől indult a **Hegyvidéki Rendelőfelújítási Program**, amelynek elsődleges célja a Hegyvidéken az egészségügyi alapellátás színteréül szolgáló háziorvosi rendelők infrastrukturális fejlesztése, akadálymentes környezetének megteremtése. A program indulását szakértői vizsgálat előzte meg. A program összesen 12 helyszínen 16 rendelő felújításával valósul meg a következő 3 évben. Cél, hogy a következő három évben valamennyi rendelő hasonló színvonalon újuljon meg.

A szakorvosi ellátás igénybevételére két helyen is (Szent János Kórház illetve I. kerületi szakrendelő – mely helyileg a XII. kerületben található) lehetősége van a hegyvidékieknek, és kórházi ellátásra is több intézményt találunk településünkön. Az Önkormányzat az „Egészséges Budapestért” kormányzati programhoz kapcsolódóan aktívan részt vesz a „Hegyvidéki Szakrendelő program” megvalósítása érdekében végzett munkákban.

Az egészségügyi szolgáltatások sorában fontos kiemelni az Önkormányzat fenntartásában működő otthonápolási szolgálatot, amely – elsősorban – a kórházi kezelés utáni rehabilitációban játszik

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

kulcsszerepet: az otthonukba hazaengedett, korábbinál sokszor legyengültebb fizikai állapotban lévő idősök számára nyújtja – a házi segítségnyújtást biztosító munkatársakkal együttműködve – az otthoni ápolást.

Az egészségügyi ellátás egyik fontos mutatója, amely esélyegyenlőségi szempontból jelentős, a közgyógyellátásban részesülők száma. Az ellátás, amely a szociálisan rászorult személy részére – egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához – az egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadások kompenzálását célzó hozzájárulás, hozzávetőleg 1700-1800 főnek jelent a kerületben napi segítséget, melynek megállapítása a Kormányhivatal feladata.

b) prevenció és szűrőprogramok

Az előző pontban felsoroltakon túl az egészségügyi szolgáltatások körébe tartoznak az egészség megőrzését támogató szolgáltatások, programok. Az Önkormányzat mára már komplex Egészséges Hegyvidék programmá kiforrott prevenció tevékenysége rendkívül sokrétű szolgáltatások tárházát vonultatja fel (az egyébként is elérhető kötelező népegészségügyi, koragyermekkor kötelező szűrések biztosításán túl). Az ismeretterjesztés körében évente 8 alkalommal megrendezésre kerülő Szabadegyetemek, a témában készült cikksorozatok, a Magyar Rákellenes Liga előadásai a Kulturális szalonban, az Idősek egészségiskolája, az újraélesztési oktatóprogramok a kerületi iskolákban vagy a Budai Lisztérzékenyek Klubjával való együttműködés során megrendezésre kerülő beszélgetések mind a háttérét adják az egészségmegőrzést szolgáló gyakorlatibb jellegű prevenció programoknak. Ilyen programok a havonta megrendezésre kerülő Szűrőszombatok, az évi két alkalommal akár több, mint 1000 főt megmozgató és rendkívül sokféle szűrési lehetőséget biztosító Egészségnapok, a SZÍV SN a stroke ellen mozgalom a Hegyvidéken, a kerületi oktatási intézményekben folytatott mozgásszervi szűrővizsgálatok, a szintén kerületi iskolákban elvégzett lisztérzékenység szűrése és a Hegyvidéki kismama- és szülésfelkészítő program.¹⁴

c) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

A közétkeztetésben mind a saját konyhával rendelkező bölcsődék, mind a közbeszerzési eljárásban kiválasztott külső szolgáltató alapvető – magukra vonatkozó – követelményként értelmezik és használják a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet előírásait, amely a ma korszerűnek mondható egészséges táplálkozás egyik alapköve.

d) sportprogramokhoz való hozzáférés

A mozgás, sportolás, aktív szabadidős tevékenységek elengedhetetlenül fontosak egészségünk megőrzéséhez. A rendszeres mozgás hozzájárul ahhoz, hogy izomzatunk, csontozatunk erősebb legyen, állóképességünk, közérzetünk javuljon, karbantarthassuk testsúlyunkat. Csökkenti a szívbetegségek, magas vérnyomás, depresszió és számos egyéb betegség rizikófaktorát vagy kialakulását. Segít megőrizni idős korunkig mozgásszerveink, izmaink, ízületeink rugalmasságát. Fontos, hogy a mozgás tudatosan beépüljön mindennapjainkba már gyermekkorban. Ezt elősegítendő, a Hegyvidéki Önkormányzat elsőként vezette be négy évvel ezelőtt a mindennapos testnevelést az iskolákban. Emellett – folyamatosan

¹⁴ a programokról bővebb tájékoztató: egeszsegeshegyvidek.hu

bővítve a kínálatot – számos olyan programot, mozgási, sportolási lehetőséget kínál az itt élőknek, amely segítségével megőrizhetik, javíthatják egészségi állapotukat.

- **A Hegyvidéki Szabadidősport Nonprofit Kft.**

A Hegyvidéki Szabadidősport Nonprofit Kft. a 2013-as alapítása óta a Hegyvidéki Önkormányzat sporttal kapcsolatos közfeladatait látja el. Nonprofit sportszervezetként legfontosabb célja a XII. kerületben élő, dolgozó és tanuló lakosok sportolási lehetőségeinek minél magasabb szintű biztosítása, a testmozgás, aktív életmód fontosságának tudatosítása. Kiemelt feladatai közé tartozik a Hegyvidéken élők egészséges életmódjának biztosításához, a szabadidősportban való részvétel elősegítéséhez szükséges események, rendezvények szervezése és a kerületben működő közoktatási intézmények sportéletének sikeres működtetése, koordinálása.

Az Aktív Hegyvidék Program 2004 óta működik a XII. kerületben. Óriási a sikere a lakosok számára ingyenes sportolási lehetőséget biztosító kezdeményezésnek. Hetente közel 400 kerületi lakos mozog a különböző pályákon, termekben.

A Hegyvidéki Önkormányzat és a Hegyvidéki Sportközpont közös célja, hogy a XII. kerületben mindenkinek legyen lehetősége a mozgásra, az egészséges életmód kialakítására. A foglalkozások nagy része – egy rövid nyári szünet kivételével – egész évben látogatható. Elsősorban olyan sportágak kerültek be a programba, amelyek minden korosztály számára élvezhetőek és nincs nagy szerigényük. Minden foglalkozást a hegyvidéken található létesítményekben tartanak az oktatók és a kerületi lakosoknak díjmentes.

Úszás: A Városmajori uszoda látja vendégül a XII. kerület 70 év feletti lakóit minden szombaton és vasárnap (kivéve ünnepnapokon) 11:30 – 13:30 óráig térítésmentesen.

Úszásoktatás: A kerület alsó tagozatos kisiskolásai részére a Hegyvidéki Sportközpont szervezi a tantervben szereplő kötelező úszásoktatást, továbbá helyszínt biztosít a gyógytestnevelés és a gyógyúszás foglalkozásainak is. A kötelező úszásórák a Városmajori Tanuszodában (XII., Városmajor utca 29.) zajlanak minden hétköznap délelőtt, míg a gyógyúszást ugyanott késő délutánonként tartják az oktatók. A gyógytestnevelés-foglalkozások a Városmajor utcai tornateremben folynak minden délután.

- **A MOM Sport**

Az 5 csillagos Mom Sport uszoda, sport- és rendezvényközpont Budapest egyik legfejlettebb üzleti és szálloda negyedében helyezkedik el, éppen a Mom Park bevásárlóközpont szomszédságában található. A 13.000 négyzetméter beépített felülettel rendelkező hatalmas létesítmény nagyszabású koncertek helyszínéül is működik. A MoM Sportban mindenki megtalálhatja a számára legmegfelelőbb kikapcsolódási lehetőséget: sportcsarnok, négy évszakos műfüves futballpálya, fedett és kültéri medencék, wellness részleg élmény medencével, gőzfürdővel és különböző hőmérsékletű szaunákkal várják a sportolni vagy éppen feltöltődni vágyókat.

e) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A személyes gondoskodást nyújtó szociális – felnőttek számára nyújtott – szolgáltatások keretén belül 2017-ben 327 főnek biztosítottunk *étkeztetést* (házhozszállítással, intézményünkben elfogyasztva vagy intézményből hazaviteli lehetőséggel), 140 főnek (három helyszínen) *idősek nappali ellátását*, és 222 kerületi idős lakosnak a saját otthonában történő gondozást (vagyis *házi segítségnyújtást*). Ezekről a szolgáltatásokról az idősek helyzetét, esélyegyenlőségét bemutató fejezetben írunk részletesebben.

A Családsegítő és Gyermekjóléti Központ által biztosított *családsegítő szolgáltatásunk* – amelynek helyszínt adó épület 2012-ben a mozgásukban korlátozottak számára akadálymentesítve lett – az elmúlt év folyamán 6272-es éves forgalmat (kapcsolatfelvételt) számolt. A ténylegesen kezelt 1113 esetből 791 volt szociális, 209 pszichológiai vagy mentális jellegű és 113 a jogi problémákban történő segítségnyújtás.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

A Családsegítő és Gyermekjóléti Központ által vezetett Álláskeresők Klubjának célja a XII. kerületi álláskeresők elhelyezkedésének elősegítése. A jelenlegi megváltozott igények szerint újítjuk meg az álláskereső klubot, egyénenként, többségében a speciális helyzetre fókuszálva, a munkakereséshez kapcsolódó helyzetgyakorlatokkal, interjútechnikákkal szélesítve a szolgáltatást. Hetente három órában, egy klubvezetővel kerül megrendezésre. Összesen 24 fő vett részt 30 alkalommal, 70 megjelenéssel.

Az előző évekhez képest csökkent a résztvevők létszáma, ennek okai:

- az internet használata, az ingyenes telefonálási lehetőség sok kliens számára máshol is könnyen elérhető,
- a tartós munkanélküli kliensek közül ebben az évben többen helyezkedtek el a közfoglalkoztatásban

Belső álláslista alapján a nyílt munkaerőpiacon 3 fő helyezkedett el sikeresen.

Aktív együttműködés alakult ki a XII. kerületi Munkaügyi Szakreferenssel, az évi kétszer megrendezett álláskereső börzén, 31 vállalat jelent meg, szélesebb spektrumban kínálva munkalehetőséget.

A Közösségi Szociális Szövetkezettel több éve folyamatos a munkakapcsolat, de a beszámolójuk alapján 2017. évben nem keletkezett üres álláshelyük.

A Közben Klub 2015 márciusától kerül megrendezésre a közfoglalkoztatásban dolgozó, illetve várhatóan elhelyezkedő kerületi lakosok számára. A klub kezdetben kéthetente, jelenleg átlagosan havi egy alkalommal kerül megszervezésre. 2017-ben a Közben Klub programjain 12 fő, összesen 7 alkalommal vett részt. A közfoglalkoztatás után 2 fő elhelyezkedett sikeresen a nyílt munkaerőpiacon.

A klub célja:

- információ- és tapasztalatcsere, a résztvevők munkahelyi beilleszkedésének elősegítése, a lehetséges konfliktusok megbeszélése, egymás kölcsönös támogatása,
- kulturális és szabadidős programok szervezése a klubtagok igényei szerint.

A Közben Klub folyamatosan keresi annak a lehetőségét, hogy olyan klienseinknek tudjon magas minőségi kultúrát közvetíteni, akik szociális nehézségeik miatt sokszor izolálódnak.

A klub keretein belül került megszervezésre a közös adventi koszorú-készítés, a nőnap-i ékszerkészítés is, ahová nem csak klubtagokat fogadtunk, hanem kerületi érdeklődő klienseinket is.

A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők számára 2011-ben Közérdekű önkéntes munka programot indított a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ – tekintettel arra is, hogy a támogatásra való jogosultság felülvizsgálatakor az egyik feltétel az egy éven belül felmutatott 30 munkanapos munkaviszony (beleértve az egyszerűsített foglalkoztatást, közfoglalkoztatást és a közérdekű önkéntes munkatevékenységet is). A programban tavaly 36-an vettek részt, az intézmény portaszolgálatában.

A pszichiátriai betegek nappali ellátása és közösségi ellátása egymást jól kiegészítve működik kerületünkben, a Fél-sziget Klubház (nappali ellátás) szolgáltatásait átlagosan 35 fő veszi igénybe, 2010-ben a Klub egy új helyiséget is kapott annak érdekében, hogy minél szélesebb körű programkínálattal várják az odalátogatókat.

A *hajléktalanok nappali* ellátását (nappali melegedő) ellátási szerződés keretén belül a Magyar Máltai Szeretetszolgálat látja el a Széll Kálmán téren – itt azonban az igénybevételi adatok nem tükrözik a kerületi hajléktalanok ellátását, mivel a melegedőt a kerületünkben élő hajléktalanoknál lényegesen több, más településről ideérkező is igénybe veszi.

Már a fent bemutatott szolgáltatások és a hozzájuk tartozó forgalmi adatok is mutatják, hogy a kerületi szociális háló a rászorulóknak jelentős tömegeit éri el. Az Önkormányzat azonban nemcsak a kötelező ellátandó területeken teljesít jól intézményein keresztül, hanem az önként vállalt feladatokban is sokat tesz a helyi közösségben élőkért. Szép példája ennek a kerületi Fejlesztő Napközi Otthon évtizedek óta történő fenntartása, melyben 35 fogyatékossgal élő fiatal felnőtt nappali ellátást biztosítjuk, valamint a szintén fogyatékkal élő kiskorúak nappali ellátására kötött átmeneti szerződés.

Kerületünknek – szintén az önként vállalt feladatok között – van szerződése támogató szolgáltatásra, a hajléktalanokat ellátó utcai szociális munkára, valamint szenvedélybetegek nappali ellátására is.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai

A közösségi életnek számos olyan színterét megtaláljuk a Hegyvidéken, ahol emberek találkoznak, szabad óráikat együtt eltöltve. Ilyenek a művelődési házak, a játszóterek, a parkok, a nagyobb bevásárló központok, az éttermek, cukrászdák, kávézók, a nappali ellátást nyújtó intézmények.

- **A Hegyvidéki Kulturális Szalon:**

A Hegyvidéki Kulturális Szalon a Hegyvidék kulturális és közösségi életének egyik közkedvelt színtereként szolgálja a kerületi polgárok szórakozási, időtöltési és kapcsolatépítési lehetőségeit. Az elmúlt hét év számos rendezvény, előadás, klubfoglalkozás, több tucat civil közösség létrejöttének és tevékenységének emlékét és élményét őrzi. A Hegyvidéki Kulturális Szalon a Hegyvidéki Önkormányzat beruházásának és a Főváros támogatásának köszönhetően 2018 szeptemberétől a Törpe u. 2. szám alatti új épületben várja látogatóit. A Szalon a Hegyvidék egyik kiemelt kulturális intézménye, alapvetően nem profitorientált intézmény. A látogatói célcsoportja elsősorban kerületi vonzáskörű. Közművelődési feladatokat lát el, tevékenysége szempontjából kiemelten fontos a tudományos és kulturális értékközvetítés, a kerületi hagyományápolás, a generációk közötti kapcsolatépítés, a közösségépítés, a civil szervezetek munkájának segítése, az önkéntesek bevonása az intézmény működésébe, illetve a napjainkban egyre szükségesebb mentálhigiénés tevékenység. A Hegyvidéki Kulturális Szalon helyet ad ismeretterjesztő, tudományos előadásoknak, közéleti beszélgetéseknek, zenei, irodalmi esteknek, egészségvédő, egészségmegőrző kluboknak, torna, tánc- és egyéb mozgásformát alkalmazó foglalkozásoknak, úti élménybeszámoló előadásoknak, valamint olyan szórakozási és időtöltési lehetőségeket kínál, mint a kártyajátékok, kézműveskedés, horgoló klub, bélyeggyűjtő kör, közös dal- és tánctanulás. Az intézmény több mint 30 klub, kör, civil szervezet, egyesület, alapítvány tevékenységének otthona. Éves rendezvényeinek száma meghaladja a másfél ezret.

b) közösségi együttélés jellemzői (pl. etnikai konfliktusok és kezelésük)

Az előbb felsorolt helyszíneken etnikai különbségekre visszavezethető konfliktusok nem szoktak előfordulni, az itt élő kis számú roma illetve nem roma származású lakosság békés együttélése figyelhető meg. Konfliktusforrást jelenthet ugyanakkor a hajléktalan lakossággal való együttélés: az alapvetően problémamentes „kapcsolatban” időről időre előfordul, hogy az utcán kényszerűségből élők átlépnek egy határt, mellyel a parkokat, játszótereket használó lakók tolerancia küszöbét is átlépik. Ha ilyen jelzést kap az Önkormányzat, első körben minden esetben a hajléktalanokat ellátó Magyar Máltai Szeretetszolgálatot értesítjük, akik a szociális munka módszereivel segítenek a konfliktusos helyzet kezelésében. Ha ez nem vezet eredményre, csak abban az esetben intézkedik a Közterület-felügyelet vagy a rendőrség, hiszen minden esetben elsődleges – a rend és a közbiztonság megtartása mellett – a valóban békés együttélés megőrzése.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai (adományozás, önkéntes munka stb.)

A hegyvidéki lakosság szolidaritásával nap mint nap találkozhatunk. Nemcsak akkor, amikor karácsony előtt a rászoruló családoknak, vagy amikor a határon túli magyar lakosoknak gyűjt az Önkormányzat, de amikor a kerületünkben szociális tevékenységet folytató bármely intézmény számára keressük a segítséget,

akkor is jelentős a megmozdulás. És jelentős a szolidaritás megnyilvánulása a mindennapokban: sokan segítenek az utcán élőknek, a szomszéd idős néninek vagy a nem lakott szomszéd ingatlanon meghúzódó, rossz körülmények között élő családnak, akiknek a felajánlott kerti- vagy barkácmunka is segítséget tud jelenteni.

Szintén erős – a kerületben aktívan működő számos egyháznak köszönhetően – az egyházi karitás-tevékenység, amelyben a szociális intézményi hálózat munkáját jól kiegészítő önkéntes tevékenységet végző egyháztalálkozók figyelnek a közösségük elesettebb tagjaira, ellátva sokszor az alapvető gondozási feladatokat is. És egyre nagyobb a kerületi intézményi ellátások életében megjelenő önkéntes tevékenység is, kiaknázva ennek a területnek szabad kapacitásait.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

Településünkön – tekintettel az érintettek kis számára is – roma nemzetiségi önkormányzat nem működik.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A fiatalokat érintő foglalkoztatási- illetve a felnőttképzési programok hatékonysága nem mérhető.	A programokat végző szervezetekben felmérést kell készíteni, hogy a résztvevők munkaerő-piaci helyzete (a részvételhez kötötten) változik-e.
Nem rendelkezünk adattal a foglalkoztatás területén történő hátrányos megkülönböztetésről, így a probléma kezelése is nyitott maradt.	A panaszokat kivizsgáló Egyenlő Bánásmód Hatóságot fel kell kérni, hogy a jövőben kerületi lebontású statisztikát is vezessen, valamint a lakosságnak tájékoztatást kell nyújtani a Hatóság munkájáról.
Jelentős eltérés van a népszámlálás során felmért munkanélküliek és a regisztrált munkanélküliek számában.	Feladat a lehetséges okok meghatározása.
A településen élő hajléktalanok rehabilitációjára kidolgozott program folytatása indokolt.	A rehabilitációs program folytatására, továbbfejlesztésére vonatkozó koncepció kidolgozása.
A magán úton lakást bérlők sok esetben nem tudják kifizetni a megemelt albérleti díjakat és veszélyeztetetté válik a lakhatásuk.	Egységes koncepció, protokoll kidolgozása

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

4.1. A gyermekek helyzetének általános jellemzői

Kerületünkben a gyermekek állandó népességén belüli aránya évről-évre nő, 2008-ban 8 859 (14,91 %), 2011-ben 9 463 (16,07 %), míg 2016-ban 10 957 kiskorú élt itt. A nemek arányát tekintve a gyerekek között (ígaz ugyan, hogy kis mértékben, de) több fiút találunk, mint lányt.

a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékkal élő gyermekek száma és aránya

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza (Gyvt. 5. § n) pont)

A védelembe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a gyermek védelembe vétele a gyermekjóléti szolgáltatás feladata. Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevitelével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője a gyermeket védelembe veszi (Gyvt. 68. § (1) bekezdés). A gyermekek védelmét pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet¹⁵:

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik,

¹⁵ Gyvt. 67/A. §-a (1)-(2) bekezdések

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Az elmúlt években a gyermekek 2,1 %-ának életében volt jelen a veszélyeztetettség valamilyen formája (2016-ban 226 fő). Az, hogy a veszélyeztetett kiskorúak közül évente átlagosan mindössze 10 esetben került sor védelembe vételre, részben azt jelenti, hogy a veszélyeztetettségük kismértékű volt, részben – és talán ez a fontosabb – azt, hogy a gyermekjóléti szolgáltatáson keresztül a szociális munka módszereivel sikerült (hatósági intézkedés nélkül is) a veszélyeztetettség megszüntetésére irányuló lépéseket megtenni, vagyis a családok együttműködők voltak.

2018.október 1-jén XII. kerületi óvodába járó hátrányos helyzetű (HH) vagy halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) státuszú gyermekek száma				
Intézmény neve:	HH száma	tanulók	HHH száma	tanulók
Városmajori Óvoda		2		2
Zugligeti Óvoda		1		1
Süni Óvoda		1		
Mackós Óvoda		1		
Vakok Batthyány László Római Katolikus Gyermekotthona Óvodája és Általános Iskolája				1
	Összesen	5		4

A fenti táblázatból jól látható, hogy a kerületünkben a hátrányos helyzetű illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya nagyon csekély.

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság (RGYK)

A Gyvt. meghatározott feltételek szerint a jogosult gyermek számára rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot állapít meg. A jogosultság – a gyermeket ellátó intézménytípustól függően – különböző kedvezményekre jogosít, mint például ingyenes vagy kedvezményes díjú intézményi étkezés, ingyenes tankönyvellátás, többletpont a felsőoktatási felvételi eljárásnál. Akinek az RGYK-ra való jogosultsága 2017. augusztus 1-jén és november 1-jén fennállt, az 2017. augusztus és november hónapokban természetbeni támogatásként Erzsébet-utalványban részesült. Ennek esetenkénti összege gyermekenként 6 000 Ft, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében 6 500 Ft volt.

A természetbeni támogatás összege összesen 2 253 000 Ft volt.

Az RGYK a 2017-es évben 182 gyermek részére került megállapításra, 14 kérelem került elutasításra a család jövedelmi vagy vagyoni helyzete miatt.

A fenti diagramból jól látható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma évről évre rohamosan csökken, melynek az lehet az indoka, hogy míg az átlagbérek folyamatosan emelkedtek az elmúlt időszakban, a jogosultsági összeghatár évek óta változatlan.

A helyzetelemzés során annak megállapítása, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak körében minden rászoruló hozzájut-e az intézményekben ehhez köthető kedvezményekhez, nem mondható meg biztosan (mivel az adatok többsége csak az ebben az időszakban önkormányzat által fenntartott intézményekben áll rendelkezésünkre), de valószínűsíthető, mivel a kedvezmény megállapítása iránt benyújtott kérelmeknek alapvető célja, hogy a gyermekétkeztetés normatív kedvezményét a kérelmező család igénybe tudja venni. Sokkal fontosabb kérdés tehát, hogy magáról a kedvezmény lehetőségéről értesül-e minden rászoruló család.

A Családsegítő és Gyermekjóléti Központ gyermekvédelmi jelzőrendszer működésével kapcsolatban évente megtartott szakmaközi találkozójáról készült beszámolóik alapján az elmúlt években folyamatosan nő a jelzőrendszer hatékonysága (vagyis a jelzések száma). Az abban érintettek (védőnői hálózat, gyermekorvosi ellátásban dolgozók, bölcsődei kisgyermeknevelők, óvodai- és iskola-pedagógusok stb.) egyre inkább birtokában vannak a jelzési kötelezettségük súlyával, valamint annak a tudásnak, hogy milyen esetben kell megtenniük a jelzésüket. A jól működő jelzőrendszernek köszönhetően valószínűsíthető, hogy a gyermekjóléti szolgáltatáshoz ezáltal hozzájutó családok megfelelő informálása megtörténik, és a kerületben információhiányból nem igénybe vett szolgáltatás nem jellemző.

c) gyermek jogán járó helyi juttatások

Kerületünkben ún. családi segélyezési gyakorlatot folytatunk, ami azt jelenti, hogy az egy-egy családba tartozókat az összes támogatásuk tekintetében egy ügyintéző kezeli. Ezzel kiszűrjük, hogy a családtagok ugyanarra a célra (pl. a rezsizsámlák befizetése) külön-külön is kérjenek támogatást, ugyanakkor ezáltal van lehetőség odafigyelni arra is, hogy egy-egy család minden olyan támogatást megkapjon, ami a helyzetének rendezésében hatékonyan segítheti.

Tapasztalataink szerint a támogatások széles palettája hatékony válasz a szociális problémák kezelésére, különös tekintettel arra, hogy a gyermekjóléti szolgálat által egy-egy kérelmező esetében megfogalmazottakat – ott, ahol a támogatás összegében mozgásterünk van – figyelembe tudjuk venni.

Települési rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

A támogatásban az a gyermeket gondozó család részesül, amelyik időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került és ezért a gyermek eltartásáról más módon nem tud gondoskodni és a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a jogosultsági összeghatár 70 %-át (61 700 Ft), fokozottan rászoruló gyermek esetén 81 %-át (71 400 Ft). 2017-ben 230 gyermek részesült rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban 5 400 000 Ft összegben.

Iskolai tanulók szociális ösztöndíja

Az általános iskola 4. osztályának elvégzésétől a szakiskola, középiskola befejezéséig veheti igénybe az a nappali tagozatos gyermek, akinek tanulmányi átlaga a 4-es átlagot elérte vagy meghaladta és családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a jogosultsági összeghatár 70 %-át (61 700 Ft), fokozottan rászoruló gyermek esetén 81 %-át (71 400 Ft). 2017-ben 62 gyermek részére 3 771 000 Ft összegű támogatás került folyósításra.

Születési támogatás

Abban az esetben igényelhető, ha a szülő legalább két éve megszakítás nélkül bejelentett lakóhellyel rendelkezik a XII. kerületben és a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a jogosultsági összeghatár 70 %-át (61 700 Ft), fokozottan rászoruló gyermek esetén 81 %-át (71 400 Ft), továbbá, ha a gyermeket gondozó család nem rendelkezik vagyonnal. 2017-ben 13 gyermek után 780 000 Ft került kifizetésre.

Tanévkezdési támogatás

Akkor adható az általános iskolában, szakiskolában, középiskolában, főiskolán, egyetemen tanuló gyermeknek, ha családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a jogosultsági összeghatár 70 %-át (61 700 Ft), fokozottan rászoruló gyermek esetén 81 %-át (71 400 Ft). A támogatás a gyermek nagykorúvá válása után is megállapítható, ha szakiskola, középiskola nappali tagozatán tanul és a 20. életévét még nem töltötte be, vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója és a 25. életévét még nem töltötte be. A támogatás összege gyermekenként 11 500 Ft volt. 2017-ben 182 gyermeket részesítettünk tanévkezdési támogatásban 2 093 000 Ft összegben.

Gyógyászati segédeszköz vásárlásához nyújtott támogatás

A gyermek egészségi állapotának megőrzése vagy helyreállítása céljából igényelhető, naptári évenként egy alkalommal. A támogatásra az a gyermek jogosult, akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a jogosultsági összeghatár 70 %-át (61 700 Ft), fokozottan rászoruló gyermek esetén 81 %-át (71 400 Ft), valamint nem rendelkezik a Gyvt. 19. § (7) bekezdése szerinti vagyonnal és a gyermeket gondozó család az önkormányzati rendeletben meghatározott lakásnagyságot meg nem haladó lakásban lakik.

A támogatás összege a segédeszköz árának 80 %-a, de naptári évenként legfeljebb 35 000 forint. Nem biztosítható támogatás a közgyógyellátás keretében 100 %-ban finanszírozott gyógyászati segédeszközök vásárlásához. A Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) – egykori Országos Egészségbiztosítási Pénztár – által részben finanszírozott segédeszköz vásárlása esetén a támogatás az NEAK finanszírozást meghaladó költségekhez nyújtható, annak legfeljebb 80 %-áig és legfeljebb 35 000 forint összegben. 2017-ben a támogatás 5 gyermek részére került megállapításra 188 900 Ft összegben.

Táborozási támogatás

A gyermek közösségekben való részvételének, képességfejlődésének elősegítése érdekében a táborozás költségeihez nyújtott hozzájárulásban tanévenként egy alkalommal az az általános iskolai oktatás keretében tanulói jogviszonnyal rendelkező gyermek részesíthető, akinek a családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a jogosultsági összeghatár 70 %-át (61 700 Ft), fokozottan rászoruló gyermek esetén 81 %-át (71 400 Ft), valamint nem rendelkezik a Gyvt. 19. § (7) bekezdése szerinti vagyonnal és a gyermeket gondozó család az önkormányzati rendeletben meghatározott lakásnagyságot meg nem haladó lakásban lakik.

Táborozási támogatás az erdei iskola, a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ által szervezett táborok, valamint egyéb nyári táborok költségeinek megfizetéséhez nyújtható. A támogatás összege a tábor árának 80 %-a, de naptári évenként legfeljebb 30 000 forint. *2017-ben 5 gyermek részesült 212 500 Ft összegű támogatásban.*

A táborozási támogatás és a gyógyászati segédeszköz vásárlásához nyújtott támogatás alacsony igénybevételi számára tekintettel, a tapasztalatokat alapul véve 2017 évvégén ismét módosításra került mindkét támogatás feltételrendszere, amellyel a cél az ellátotti kör bővítése volt (kikerült a lakásnagyság kritérium a feltételek közül).

Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszer

Önkormányzatunk az előző évekhez hasonlóan 2018-ban is csatlakozott a programhoz, amely az esélyegyenlőség jegyében támogatja a szociálisan hátrányos helyzetű fiatalok felsőfokú tanulmányait. A pályázatra azok a XII. kerületben állandó lakóhellyel rendelkező, hátrányos szociális helyzetű felsőoktatási hallgatók jelentkezhetnek, akik a képzésre vonatkozó keretidőn belül teljes idejű (nappali tagozatos) alapfokozatot és szakképzettséget eredményező alapképzésben, mesterfokozatot és szakképzettséget eredményező mesterképzésben, egységes, osztatlan képzésben, vagy felsőfokú szakképzésben végzik tanulmányaikat. Pályázhattak továbbá a kiírás évében utolsó éves, érettségi előtt álló középiskolások, vagy felsőfokú diplomával nem rendelkező, felsőoktatási intézménybe még felvételt nem nyert érettségizettek, akik a következő tanévtől kezdődően felsőoktatási intézmény keretében teljes idejű (nappali tagozatos) alapfokozatot és szakképzettséget eredményező alapképzésben, egységes, osztatlan képzésben, vagy felsőfokú szakképzésben kívánnak részt venni. Fontos kiemelni, hogy a 2019. évtől kezdődően a Képviselő-testület az önkormányzati támogatás mértékét az eddigi 5 000 Ft összegről 10 000 Ft-ra emelte, annak érdekében, hogy a családok számára még nagyobb segítséget nyújthassunk az iskoláztatással járó terhek enyhítésében. Így a havi ösztöndíj mértéke egy diák esetében a havi 10 000 Ft-ról 15 000 Ft-ra emelkedik az önkormányzat megnövelt támogatásának köszönhetően. *2017-ben 51 tanuló részére 2 025 000 Ft összegű ösztöndíjat folyósított az Önkormányzat.*

Fejlesztést igénylő gyermekek szállítási költségeinek támogatása

A fogyatékkal élő, fejlesztésre szoruló gyermekek szállítási költségeinek támogatásával Önkormányzatunk célzott segítséget tud nyújtani a kerületben élő rászorulóknak számára, melyet idén tavasszal vezetett be a gyermekek védelmét biztosító pénzügyi és természetbeni ellátásokról szóló 40/2015. (XII. 22.) Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testületének önkormányzati rendelet módosításával.

A kerületünkben működő fejlesztést végző intézmények visszajelzései alapján összesen 9 családot érinthet a bevezetett támogatás, melynek előrelátható költsége évi 1.080.000 Ft.

A támogatás bevezetésének társadalmi hatása feltétlenül pozitív. Önkormányzatunk ezzel is kifejezi a fogyatékkal élők iránti elkötelezettségét.

d) kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők száma

Étkezési térítési díj csökkentése

A polgármester a Gyvt. által szabályozott normatív kedvezményen felül a gyermekétkeztetésért fizetendő térítési díjat a 7/2012. (III. 6.) Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat rendelete szerint, a fizetésre kötelezett kérelmére tovább csökkentheti, ha a kérelmező családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét, és a gyermeket gondozó család nem rendelkezik a Gyvt. 19. § (7) bekezdése szerinti vagyonnal.

A térítési díjkedvezmény mértéke, ha a családban az egy főre jutó havi jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét nem haladja meg, a személyi térítési díj 90%-a, ha meghaladja, de nem éri el a kétszeresét, a személyi térítési díj 50%-a. *2017-ben térítési díjkedvezményt 38 gyermek esetében nyújtott az Önkormányzat összesen 1 199 514 Ft összegben.*

Szünidei ingyenes és kedvezményes étkezés biztosítása

A Gyvt. alapján a 2017. évben, az iskolai szünetek ideje alatt ingyenes szünidei étkezésben részesült 59 hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.

Továbbá ugyanebben az időszakban kedvezményes térítési díjú ebédet igényeltek további 5, szociálisan rászoruló családban élő iskolás gyermek részére. Az FH Gasztró Kft. által készített levesből, főfogásból és desszertből álló csomagolt ebéd a Németvölgyi Általános Iskolában került kiosztásra.

Az 5 gyermek 46 429 Ft összegű önkormányzati támogatásban részesült.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A ITS, valamint Budapest 2011-ben készült Városfejlesztési Konceptiója is alátámasztja az egyébként településünk döntéshozói illetve szakemberei által is ismert tény: miszerint a XII. kerületben nincsenek szegregátumok.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

a) védőnői ellátás jellemzői

Kerületben 18 területi és 5 iskola-egészségügyi feladatokat ellátó védőnő van. A szolgálat egyik legfontosabb feladata a kisgyermek egészségi állapotának folyamatos kontrollja, a testi és mentális fejlődésének folyamatos figyelemmel kísérése. Ha a jogszabály szerint a szolgálatban védőnőnként ellátható gyermekek számát (250), valamint az országos átlagszámot (300) összehasonlítjuk a kerületi védőnőnkénti gyermekszámmal (2017-ben-192), láthatjuk, hogy a hegyvidéki ellátásban nem csupán a kötelező adminisztráció vezetése, illetve a krízishelyzetek kezelése végezhető el, hanem tényleges családi gondozásra is van lehetőség. A védőnőknek kiemelt szerepe van a gyermek veszélyeztettségének felismerésében és a szükséges jelzések megtételében. Ahogy azt pár sorral korábban leírtuk, a statisztikák azt mutatják, hogy a jelzőrendszer a Hegyvidéken egyre hatékonyabban működik, a jelzések időben megtörténnek.

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

Településünkön 10 gyermekorvosi szolgálat működik, az általuk ellátott esetek száma – ahogy a kerületi gyermekszám is – lassú ütemben növekszik. 2016-ban 50 905 esetet láttak el, azaz egy orvosra átlagosan közel 5000 eset jutott. Kerületünkben gyermekfogászati és a gyermekorvosi ügyeleti ellátás (vagyis a szolgáltatásokhoz való hozzáférés) is megoldott.

c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

Fogyatékos gyermekek ellátáshoz történő hozzáférése: a szakértői bizottság szakvéleménye alapján a fogyatékos gyermek legfeljebb hatéves koráig fejlődését biztosító korai fejlesztésben és gondozásban, vagy fejlesztő felkészítésben vehet részt. A Szt. rendelkezése szerint a nappali ellátás keretében gondoskodni kell többek közt a harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista személyek napközbeni tartózkodásáról, étkeztetéséről.

Korai fejlesztésre már a bölcsődés kortól lehetőség nyílik az önkormányzati fenntartású intézményekben. A sajátos nevelési igényű gyermekeket mindhárom önkormányzati bölcsődében ellátják (a kisgyermeknevelők ehhez szükséges szakmai továbbképzése folyamatos), de a Svábhegyi bölcsődében valamint a Krisztinavárosi bölcsődében emellett gyógypedagógus is segíti a munkát.

Az önkormányzati óvodák is fogadnak sajátos nevelési igényű gyerekeket, ezekben szintén integráltan történik a gyermekek ellátása, és szakember (pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus) is segíti a fejlesztést, rehabilitációt.

Azokban az esetekben, amikor a szakértői bizottság szakvéleménye alapján nem lehetséges normál óvodai csoportban történő gondozás, a napközbeni komplex ellátást (ott tartózkodás, étkeztetés, fejlesztés) ellátási szerződés keretében a XI. kerületben lévő Habilitációs Fejlesztő Központban tudjuk biztosítani.

Hegyvidéki Baba vagyok program: A Hegyvidéki Önkormányzat 2017. március 1-jétől minden kerületi újszülöttet babacsomaggal köszönt. A „Hegyvidéki baba vagyok” csomagot a területi védőnő a csecsemő születését követő első látogatás alkalmával adja át a családnak. A babakelengyében kapucnis törölköző, hasznos információkkal ellátott hűtőmágnes, Vigyázz rám! autómatica, ápolókrém, fürdőhab, nedves kendő, vízhőmérő és lázmérő található, amellyel az Önkormányzat a babagondozás első időszakához kíván segítséget nyújtani a szülőknek.

d) gyermekjóléti alapellátás

Az Önkormányzat hatósági eljárás keretében biztosítja a szociális rászorultság – mint felvételi sorrendet meghatározó kritérium – érvényesülését az általa fenntartott férőhelyekre érkezett kérelmek bírálatakor. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult családok gyermekei kivétel nélkül felvételre kerülnek, de előnyt élveznek a gyermeküket egyedül nevelő szülők, illetve a 3 vagy több gyermeket nevelő családok gyermekei is. Ezen csoportokon túl a kérelmező családok jövedelmi és vagyoni körülményei alapján felállított rangsor határozza meg a döntéseket, figyelembe véve a gyermekjóléti- vagy védőnői szolgálat esetleges jelzését is. Az elmúlt években szociálisan kedvezőtlenebb helyzetben lévő családok közül minden gyermeket felvett az Önkormányzat.

Kiemelendő, hogy jelenleg a Svábhegyi Bölcsődében Európai Unió pályázati támogatásból épületkorszerűsítés illetve férőhelybővítés történik. A program várhatóan 2019. év elejére fejeződik be. A férőhelyek száma 72-ről 120-ra növekszik, a Bölcsőde épülete szigetelésre kerül és megtörténik a nyílászárók, valamint a tetőszerkezet teljes cseréje is.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

A családi gyermekfelügyelet illetve házi gyermekfelügyelet – mint alternatív lehetőségek – nem elterjedt szolgáltatási formák a kerületünkben.

Gyermekek átmeneti gondozásának biztosítása

A gyermekvédelem alapvető célja, hogy a gyermeket csak akkor emeljék ki családi környezetéből, ha ellátása veszélybe kerül. Ebben az esetben a gyermek átmeneti otthonban történő elhelyezését kell kezdeményezni. Ilyenkor a megfelelő gondozás biztosítása mellett az a további feladat, hogy a szülő, a Családsegítő és a Gyermekjóléti Központ, valamint az ideiglenes gondozást biztosító átmeneti otthon összehangolt csapatmunkával a gyermek sorsát mielőbbi, végérvényes megoldással – lehetőség szerint a családba történő visszahelyezéssel – rendezze. Amíg ez megtörténik, addig az átmeneti ellátás biztosítja az érintett gyermek számára a családi környezetet.

A gyermekvédelem célja megelőzni a családok széthullását is. Ezért az életvezetési problémák vagy más szociális és családi krízis miatt otthontalanná vált, továbbá védelmet kereső szülőt és gyermekét, a válsághelyzetben lévő bántalmazott vagy várandós anyát, illetve a szülészetről kikerülő anyát és gyermekét, valamint a várandós anya kérelmére az anya élettársát vagy férjét a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ ideiglenes, együttes elhelyezésben és ellátásban részesíti.

A Gyvt. által előírt átmeneti gondozást – gyermekek és családok részére egyaránt – ellátási szerződések útján oldjuk meg, a kapcsolattartó mindkét esetben a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ.

Az intézmények minden esetben értesítik a Központot a család vagy a gyermek(ek) felvételéről. A Központ a családgondozás folytatásával, az otthonok családgondozójával kialakított együttműködés keretében közreműködik a kimeneti lehetőségek felkutatásában, a gyermekek „hazagondozásában”, a családok lakhatásának rendezésében, egzisztenciális biztonságuk megteremtésében.

Az ellátás során folyamatos a kapcsolat a két intézmény családgondozója között. Ez a közös munka kiterjed az ügyintézésben nyújtott segítségre, a család életvitelének, mindennapi működési rendjének újragondolására, amely az átmeneti ellátás mielőbbi megszüntetését eredményezheti.

Gyermekek átmeneti otthona (Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Önkormányzata)

A IX. kerületi Önkormányzat 2014 februárjától tartja fenn a férőhelyet az Otthonban a XII. kerületieknek. Szerződésünk 1 férőhelyről rendelkezik.

Az ellátást a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ javaslata alapján olyan gyermek veheti igénybe, aki családban él, de átmenetileg ellátás nélkül marad. Testvérek elhelyezése esetén a szolgáltatási díjon felül napidíjat fizetünk.

2017-ben nem volt igény az ellátásra, a férőhely fenntartásáért 1 000 000 Ft-ot fizettünk.

Családok átmeneti otthona

Az Önkormányzat családok átmeneti ellátására vonatkozóan 2018. október 1-jétől az SOS Krízis Alapítvánnyal kötött szerződést, a családok elhelyezése szintén a Családsegítő és Gyermekjóléti Központtal együttműködve történik.

e) gyermekvédelem

A hatályos jogi szabályozás alapján a gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A gyermekek átmeneti gondozása keretében – kivéve, ha a gyermek átmeneti gondozását családok átmeneti otthona biztosítja – a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi

állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról, vagyis teljes körű ellátásáról kell gondoskodni.

Kerületünkben a gyermekjóléti szolgáltatást az Önkormányzat fenntartásában működő Családsegítő és Gyermekjóléti Központ látja el. 2015 év folyamán Gyvt, valamint az Szt. módosításával megszűnt az önálló családsegítő szolgálat, gyermekjóléti szolgálat és gyermekjóléti központ. Helyettük létrejött a család- és gyermekjóléti szolgálat és a család- és gyermekjóléti központ. Ennek értelmében a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ struktúrája megváltozott. 2015 évvégére, 2016 évelejére létrejöttek új csoportok az intézményben, az alapszolgáltatást nyújtó Család- és Gyermekjóléti Csoport és a speciális szolgáltatásokat is nyújtó Gyermekvédelmi Csoport. A speciális szolgáltatások egy részét kiemelt jelentőségük miatt önálló csoportok látják el. Ilyen az utcai, lakótelepi szociális munkát biztosító Ifjúsági Közösségi Tér és a tanácsadói tevékenységet ellátó Mentálhigiénés-tanácsadó Csoport.

A szolgáltatások szakmai tartalma tekintetében a legfontosabb változás, hogy az önkéntes együttműködés mellett végzett gyermekjóléti és családsegítő munka ebben a konstrukcióban már nem különül el, valamint a gyermekvédelmi intézkedéshez kapcsolódó szociális segítő munka és javaslatétel elválik az alapellátásban végzett gyermekjóléti tevékenységtől. Az új struktúrában a jelzőrendszer működtetése a korábbinál hangsúlyosabb, koordinációját önálló jelzőrendszeri felelős/tanácsadó látja el.

A Család- és Gyermekjóléti Csoport alapfeladata a családok megsegítése a szociális munka eszközeivel, amelynek legfontosabb eleme a komplex szociális segítő munka. 2017-ben 494 családdal (gyermeket nevelő családok és egyedülállók), azon belül 393 gyermekkel foglalkozott az intézmény önkéntes együttműködés alapján, szociális segítő munka keretében.

A gyermekjóléti szolgáltatás másik fontos eleme a prevenció, amelynek keretében évek óta zajlik korrepetálás: 30 gyermek vette igénybe, 607 órában. A kerületi jelzőrendszer tagjaival a jelzőrendszeri intézkedési tervnek megfelelően az intézmény szakmaközi megbeszéléseket szervezett a bölcsődei és óvodai vezetők, a Pedagógiai Szakszolgálat munkatársai, valamint a kerületben működő iskolák igazgatói és gyermekvédelmi felelősei részvételével. Az egyeztetések célja, hogy az érintett szakemberek együttműködésével, rendszeres konzultációkkal megelőzhető legyen a gyermekek veszélyeztetettségének kialakulása. Az elmúlt év tapasztalata alapján fontos kiemelni, hogy a Család- és Gyermekjóléti Csoport által szervezett esetkonferenciákon – amelyek az adott család esetében szerepet vállaló szakemberek és a család együttes részvételével zajló megbeszélések – a jelzőrendszer tagjai szinte minden meghívásra megjelentek, aktívan közreműködtek a megállapodások, döntések előkészítésében.

A 2016. január 1-én hatályba lépett törvénymódosítások nyomán létrejött Gyermekvédelmi Csoport feladatai többek között: javaslatétel gyermekvédelmi intézkedésre, a hatósági beavatkozást kísérő szociális segítő munka ellátása, a gyermek családba való visszahelyezésének elősegítése és utókövetése, valamint a kerületben lakóhellyel rendelkező szakellátásban nevelkedő gyermekek ügyeinek koordinálása. A Csoportban dolgozó esetmenedzserek a hatósági intézkedést kísérő esetkezelés során részben együttműködtek a Család- és Gyermekjóléti Csoportban dolgozó családsegítőkkal, de szükség esetén önállóan is végeztek szociális segítő munkát. A csoportok közötti együttműködéssel kapcsolatos döntések (speciális szolgáltatások, esetátadás, illetve közös esetvezetés, javaslatétel) szakmai szempontok alapján történő egyeztetés keretében születtek.

2017-ben a Gyermekvédelmi Csoport szolgáltatásait 236 fő vette igénybe. Közülük 105 kiskorú volt, ami csekély mértékű növekedést mutat az előző évhez képest. A feladatok jellegéből adódóan mindenkivel rendszeres szociális segítő munka folyt. A Csoportban dolgozó esetmenedzserek javaslata alapján 2017-ben a Kormányhivatal XII. kerületi Gyámügyi Osztálya 56 gyermek védelembevételéről döntött. A veszélyeztetettség elsődleges oka az esetek többségében válási krízis, kapcsolattartási probléma volt, amely további egzisztenciális és beilleszkedési zavarral kombinálva akadályozta az érintett gyermekek egészséges érzelmi-, értelmi- és/vagy fizikai fejlődését. A védelembé vételi eljárás során feltárt problémák

között gyakori volt az egyik- vagy mindkét szülőt érintő, kezeletlen pszichiátriai betegség, illetve a gyermekek diagnózisának elutasítása, a nem megfelelő együttműködés.

A családba való visszahelyezésre irányuló szociális segítő munka során az esetmenedzserek 2017-ben 36 szakellátásban nevelkedő gyermekkel kerültek kapcsolatba, akiket gondozási helyükön látogattak, a kijelölt gyermekvédelmi gyámmal, nevelőszülői tanácsadóval együttműködve igyekeztek elősegíteni a szülőkkal, családtagokkal való kapcsolattartást és a családi körülmények rendeződését. Az év során hét gyermek esetében döntött a Kormányhivatal a családba való visszahelyezésről.

A Gyvt. 40/A. §-a alapján a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ a gyermek családban nevelkedésének elősegítése és veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermekjóléti szolgáltatáson túl egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat biztosít, amelyek közül a kórházi szociális munka és a kapcsolattartási ügyelet, valamint a jelzőrendszeri készenléti szolgálat szervezését a Gyermekvédelmi Csoport munkatársai látják el.

A kórházi szociális munka keretében 2017-ben 38 jelzés érkezett, amelyek többsége válsághelyzetben lévő várandós anyákkal, sok esetben kiskorú, szakellátásban nevelkedő kismamákkal és újszülött gyermekükkel kapcsolatban jelzett veszélyeztetettséget. A szociális munkás a kríziskezelés során a kórházi személyzettel, az érintett szülőkkal és családtagokkal való személyes találkozást követően minden esetben felvette a kapcsolatot az illetékes Család- és Gyermekjóléti Központtal és a Védőnői Szolgálattal, valamint szükség esetén javaslatot tett gyermekvédelmi intézkedésre a gyermek biztonságba helyezése érdekében.

A kapcsolattartási ügyelet segítségével 2017-ben 130 megvalósult kapcsolattartást sikerült lebonyolítani, összesen 44 érintett részvételével. A 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet által előírt módon, a Gyermekvédelmi Csoport vezetője minden elmaradt kapcsolattartásról tájékoztatást küldött a felügyeletet elrendelő szerv (ideiglenes intézkedésnél a bíróság, egyéb esetben az illetékes kormányhivatal) felé, valamint két esetben élt felülvizsgálati kérelemmel.

A jelzőrendszeri készenléti szolgálat adekvát hívásainak száma 2017-ben az előző évekhez hasonlóan minimális (2 db) volt.

Az utcai szociális munka az Ifjúsági Közösségi Tér (IKT) tevékenységén keresztül valósult meg. A 2017. év a megújulás és az útkeresés éve volt a szakmai stáb számára. Az IKT munkatársainak olyan jelenségek kezelésére kellett megoldást találnia, mint a fiatalok felnőttektől való elhatárolódásának igénye és a kortárs kapcsolatok pillanatnyi érdekek mentén való kialakítása, esetlegessége. A munkát megnehezítette az IKT stábjának átalakulása: a 2017-es évben az 5 munkatársból 3 távozott, tehát az év második felében egy teljesen új szakmai stábot kellett felállítani. Mivel az ifjúsági tanácsadók munkája javarészt a kamaszokkal kialakított személyes, bizalmas kapcsolatra épül, idő kellett az új kollégáknak, míg ezt sikerült a Térbe járókkal kiépíteniük.

Ezekre az új jelenségekre és jellemzőkre reagálva alakították ki 2017-ben a Tér programkínálatát és a szolgáltatások struktúráját, a következők szerint:

- Továbbra is nagy hangsúlyt kapott az egyéni segítő munka.
- Sor került az új ifjúsági tanácsadók közösségbe való integrálására, újragondolták a Tér működési kereteit a fiatalok bevonásával.
- A közösségépítés vált a legfontosabb céllá.
- A látogatók jelentős része időközben elmúlt 16 éves, kisebb részük 14 évesen középfokú oktatásba kerülésük előtt állt.
- Módszertani megújulásra volt szükség a fiatalok és családjaik instabil jövőtervezési képessége miatt (nem tudtak elköteleződni olyan programok mellett, amik hosszabb tervezést igényeltek). Le kellett mondani a tavaszi tábort és emiatt a nyári tábort is rövidebb elköteleződést igénylő, egy-egy napos programokat kínáló, napközis tábor formájában lehetett csak megvalósítani. A hétfégi szabadidős programok helyett, elsősorban nyitvatartási időben, az „itt és most”-ban sikerült szervezni eseti jelleggel szabadidős programokat.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

- A fiatalok életkorának növekedésével előtérbe került a párkapcsolat tematikája. Az idei évben elsősorban lányok fordultak a Tér munkatársaihoz ilyen jellegű kérdésekkel, emiatt a lányok számára az év végén önismereti csoport szerveződött.
- Erős igény mutatkozott a fiatalok körében az útkeresésük, a felnőtt életbe való megérkezésük megtámogatásához, kinek-kinek életkorához mérten (14 éves korban a középiskolai felvételi, 16 évesen a diák munka keresése vagy az iskolából kikerülés miatti munkakeresés, 18-20 évesen a külföldi önkéntesség és ezáltal a nemzetközi és hazai ifjúsági csereprogramokba való bevonódás voltak a leggyakoribb felvetései a fiataloknak).

A leggyakrabban észlelt problémák – amivel a kamaszok az IKT-hoz fordultak – 2017-ben a következők voltak:

- iskolai problémák (iskolaelhagyás 16 éves korban),
- ebből kifolyólag viszonylag korán kiléptek a munkaerőpiacra, amihez nem feltétlenül rendelkeztek a szükséges kompetenciákkal,
- roma fiatalok speciális élethelyzete (korai felnövekedés, átfogó szociális problémák a családban),
- párkapcsolati kérdések.

Mindezek mellett megtartották hagyományteremtő alkalmi programjaikat is. Ezek közül a Tér Szülinap, a Szentivánj és a Tér Karácsony volt a legsikeresebb. Tanulással, iskola- és pályaválasztással kapcsolatos szolgáltatásokat, felvételi felkészítő alkalmakat szerveztek, egyéni vagy kiscsoportos formában. Két munkatárs is bekapcsolódott nemzetközi, ill. hazai ifjúsági cserék megszervezésébe, amelyen 5 esetben vettek részt Teres fiatalok.

A munkatársak szakmai kapcsolatai tovább bővültek. Publikációik egyre nagyobb ismertséget szereztek a Térnek, 2017-ben már több egyetemről is fogadtak hallgatói csoportokat intézménylátogatáson. Szoros együttműködésben dolgoztak az Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége (ISZOSZ) és a Budapesti Ifjúsági Irodák Szövetsége (BIIRSZ) munkatársaival.

Forgalmi adatok:

A gyermekekkel végzett utcai szociális munkára nem vonatkoznak adminisztrációs kötelezettségek, azonban a napi forgalomról az Ifjúsági Közösségi Térben nyilvántartást vezetnek a fiatalok aláírását tartalmazó forgalmi napló alapján.

2017-ben az előző 1-2 év gyakorlata szerint, továbbra is fiatalabb kamaszok, zömmel 14-17 évesek használták a Közösségi Teret. A korábbi évben kialakult egy stabil 10-15 fős látogatói kör, akik mellett 2017-ben további 30 fiatal fordult meg legalább havi rendszerességgel. A pontos forgalmi adatok szerint 2017-ben összesen 2 410 látogatást regisztráltak, ami 153 főt jelentett.

Közülük 132 fiatallal töltöttek ki adatlapot, azaz 132-en legalább három alkalommal megfordultak a Térben. A rendszeresen bejárók száma - akik legalább 24-szer jártak nálunk - 30 fő.

A fiatalok korosztályi összetétele a következő:

	Fiú	Lány
13-14 évesek	3	1
14-17 évesek	48	68
18-20 évesek	23	10
Összesen	74	79

Utánkövetés:

Az IKT tevékenységének fontos részét képezi az elbúcsúztatott, volt „teres” fiatalokkal való kapcsolattartás, az ún. utánkövetés. 2017-ben tovább folytatódott a már kialakított „nyílt napok” meghirdetése. Az elbúcsúztatott, már felnőtt fiatalokra erőforrásként tekintettek az ifjúsági tanácsadók, számos esetben tudtak bekapcsolódni – kortárssegítő helyzetben, példaképként – a náluk fiatalabbakkal végzett ifjúságsegítő munkába.

f) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

A Családsegítő és Gyermekjóléti Központ működteti a kötelező telefonos szolgáltatását, melyet munkaidőn kívül, krízishelyzetben hívhatnak a kerület lakosai.

Ha azonnali megoldás nem lehetséges, és a krízishelyzet fennáll továbbra is, igénybe vehető a gyermekek átmeneti ellátása keretében a családok átmeneti otthona és a gyermekek átmeneti otthona – ezekről részletesen a nők, mint célcsoport tárgyalásakor beszélünk.

g) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés

A kerületben a korábban már részletezett egészségügyi, szabadidős és sport programok a gyermekek számára elérhetőek. A szünidős programokban élen járnak a tematikus táborok, melyekből széles a kínálat.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékossgal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

(Nkt. 4. §-ának 13. pontja)

Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló a mozgásszervi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, több fogyatékossgal együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, az autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdők csoportja (Nkt. 4. § 25. pont)

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek (Nkt. 4. § 3. pont).

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása

A kerületben a halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyerekek számbavétele és követése megoldott, ami a közoktatási esélyegyenlőség szempontjából kedvező. Annak érdekében ugyanis, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségét meg lehessen teremteni, az első lépés az érintett gyermekek és családok azonosítása. Pontos adatok birtokában vizsgálható a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek megoszlása a kerület óvodái közt. A későbbiekben érdemes lehet figyelemmel kísérni, milyen tényezők befolyásolják a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

családjainak óvodaválasztását. Az arra vonatkozó adatok, hogy az egyes óvodákba milyen arányban járnak körzetes gyerekek, csak részinformációval szolgálnak, mindazonáltal megállapítható, hogy valamennyi óvoda fogad gyermekeket körzeten kívülről, akár hátrányos helyzetűeket is, ez a kerület óvodáinak befogadó szemléletére utal.

Az összesen 25 fő sajátos nevelési igényű gyermek szintén arányosan oszlik meg az intézmények között, valamennyien integrált nevelésben részesülnek. Arányuk az összes óvodához viszonyítva 0,5 %. Integrált nevelésük feltételei biztosítottak, beavatkozásra ezen a területen sincs szükség.

Arra vonatkozólag, hogy hány 3. életévét betöltött gyermeket nem írtak be óvodába, nincsenek adataink. Az adatok szerint a kerületben nincs olyan halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, aki 3 éves kora után ne járna óvodába. Ezt az esélyegyenlőség szempontjából igen kedvező állapotot folyamatos követéssel érdemes fenntartani.

A sajátos nevelési igényű tanulók túlnyomórészt két iskolába járnak, azok speciális jellege miatt. Más iskolák fogadnak sajátos nevelési igényű tanulókat, integrált oktatásban. Az iskolákon belül nincs szegregációra utaló jel. Általában elmondható, hogy a pedagógusok továbbképzésében kevésbé jelenik meg a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek és tanulók nevelésére és oktatására való célzott felkészülés (ennek oka nyilvánvalóan az, hogy kevés halmozottan hátrányos helyzetű gyerek jár a kerület iskoláiba). Ugyanakkor a kerületi pedagógusok nagy számban képzik tovább magukat korszerű pedagógiai módszerek terén. Az együttműködés (önkormányzati, kisebbségi önkormányzati, szociális, egészségügyi, civil) nem minden esetben jelenik meg határozottan az intézmények helyzetértékelésében.

Hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés, intézmények közötti és az intézményeken belüli szegregációról nincs tudomásunk.

A Tankerületi Központ illetékességi körébe tartozó valamennyi köznevelési intézmény a közneveléshez való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosításán túl célul tűzi ki az esélyteremtést támogató szolgáltatások megvalósítása hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálása, és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében. Jellemzően alkalmazzák a tanulási esélyegyenlőséget javító, egyénre szabott differenciált pedagógiai bánásmódot, megelőző jelleggel pedig előfordul az adaptív oktatás- és tanulásszervezési eljárások alkalmazása. Az esélyegyenlőség biztosításához járulnak hozzá a fejlesztő-, a tehetséggondozó foglalkozások, versenyekre történő felkészítések, kirándulások, kulturális programok, erdei iskola lebonyolítása is.

Kábítószerügyi Egyeztető Fórum

A 2016-ban kerületünkben újjáalakult a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum, melynek tagjai: a XII. kerületi Rendőrkapitányság, a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ, a kerületi köznevelési intézmények, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat és a Népegészségügyi Osztály, a koordinációs feladatokat az Önkormányzat látja el. A Fórum tevékenységének a dropprevenció és a felvilágosítás áll a középpontjában, tekintettel arra, hogy a kerületünkben a kábítószer használat nem égető probléma. Fontosnak tartjuk azonban, hogy prevenció eszközökkel lépéseket tegyünk, hogy a helyzet ne romoljon, illetve a leszokni vágyó érintettek részére megfelelő segítő és támogató rendszer épüljön ki. Hiszünk abban, hogy minél fiatalabb korban kezdődik a felvilágosítás, a prevenció, annál jobb eredményt lehet elérni, hogy később se kezdődjön el szer használata.

Összességében megállapítható, hogy a kerület egy jól működő intézményhálózatot tart fenn, ennek fenntartása a legfontosabb cél.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, a család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség emelkedni látszik.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése, a meglévő foglalkozások megtartása mellett a fiatalok számára vonzó program lehetőségeket kell kínálnunk (pl. Ifjúsági Közösségi Tér). A kapcsolati problémákkal küzdő házastársak számára párterápia biztosítása.
A Gyermekjóléti Központ kibővült szolgáltatásai nem eléggé ismertek a kerület lakossága körében.	Az új szolgáltatásokat meg kell ismertetni szélesebb körben (Hegyvidék újság, honlap, előadások szervezése).
Folyamatosan változó külső környezet, jogszabályok.	Helyi szakemberek képzése. Kortárs segítő képzés. Jelzőrendszer szakemberei részére szakmaközi megbeszélések.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

Jogi alapvetések a nők esélyegyenlőségéhez:

- *Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, vagyis mind a nőket, mind a férfiakat azonos jogok kell, hogy megillessék minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében.*
- *a Tanács 76/207/EGK irányelve a nőkkel és a férfiakkal való egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés és az előmenetel lehetőségei, valamint a munkafeltételek terén történő végrehajtásáról és az azt módosító 2002/73/EK irányelv,*
- *a Tanács 79/7/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról,*
- *a Tanács 86/378/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben történő megvalósításáról.*

A nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód biztosítása a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés, azaz a diszkrimináció tilalmát jelenti. Az esélyegyenlőségi politika azt preferálja a tagállamokban, hogy tegyenek lépéseket a nők tényleges egyenjogúsítása érdekében az élet legkülönbözőbb területein – oktatás, egészségügy, munkaerőpiac, szociális biztonság stb.

Az Európai Unió politikája nem kizárólag a nőkkel szembeni megkülönböztetést, hanem a nemek közötti mindennemű diszkriminációt tilt és elítél. Természetes, hogy hátrányos megkülönböztetés esetén az uniós férfitpolgárok ugyanúgy élhetnek ezekkel a jogokkal, mint a nők. Bár a gyakorlatban a férfiakat sokkal kevesebb hátrányos megkülönböztetés éri, mint a nőket. Ezért a nők esélyegyenlőségének megvalósítása érdekében különösen az alábbi elvek érvényesítése indokolt:

Egyenlő munkáért egyenlő bért Magyarországon is

A magyar jog kifejezett rendelkezéssel és közvetett módon is tiltja az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének megsértését.

A Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 12. §-a rendelkezik arról, hogy a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. A munka egyenlő értékének megállapításánál különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni.

Jog az egyenlő előmenetelhez, képzéshez és munkafeltételekhez

A munkáltató ugyanolyan elvek alapján köteles előléptetni a különböző nemű munkatársait, nem tehet különbséget férfiak és nők között abban az esetben sem, ha a képzéshez való hozzájárásról kell döntenie. Emellett ugyanazokat a munkafeltételeket kell biztosítania a nők számára, mint a férfiaknak. Ez érintheti a rugalmas munkaidőt, a rugalmas munkakezdést, a felvétel, illetve az elbocsátás feltételeit vagy éppenséggel az öltözködési szabályokat.

Terhes, gyermekágyas vagy szoptató anyák jogai

A nőket nem érheti hátrány a terhesség és az azt közvetlenül követő időszak alatt, a gyermekvállalásuk miatt.

Jog a biztonságos és egészséges munkahelyi környezethez

Közvetlenül azután, hogy a munkavállaló értesítette munkáltatóját arról, hogy terhes, fel kell mérni: milyen egészségre ártalmas hatásoknak van kitéve. A munkáltató köteles a vizsgálat eredményéről

tájékoztatni a munkavállalót, és csökkenteni ezeket a negatív hatásokat. A munkaórák számát és a munkakörülményeket hozzá kell igazítani a megváltozott helyzethez. Ha ez nem lehetséges, más munkát kell találni a terhes munkavállaló számára. Ha ez sem lehetséges, akkor fizetett szabadságra kell küldeni a munkavállalót. Amennyiben a munka jellege lehetővé teszi, biztosítani kell elsősorban a **távmunka** lehetőségét, és a **családbarát munkahely** kialakítását. Preferálni kell ilyen esetekben a **részmunkaidős foglalkoztatást** is. A család és munkahelyi kötelezettségek összehangolása érdekében a munkáltató

- a GYED-ről, GYES-ről visszatérő dolgozók beilleszkedését segíti;
- beiskolázási támogatást biztosít, melynek mértéke minden évben meghatározásra kerül
- a szabadság ütemterv jóváhagyásánál lehetőség szerint figyelembe veszi az óvodai és iskolai szüneteket;
- biztosítja a munkavállalók gyermekei számára szakmai gyakorlat, diplomamunka konzultáció lehetőségét.

A terhesség előtti vizsgálatokhoz való jog

Abban az esetben, ha bizonyos terhesség alatti vizsgálatokat csak munkaidőben lehet elvégezni, biztosítani kell annak a lehetőségét a munkavállaló számára, hogy bérvesztés nélkül részt vehessen ezeken.

Egyenlő bánásmód a szociális biztonság terén

Az egyenlő esélyek kérdése nem szűkíthető le a foglalkoztatásra, hiszen az élet valamennyi területét érinti. Az egyenlő bánásmód elve azt kívánja meg, hogy ne legyen semmiféle megkülönböztetés a nemek alapján, különösen a házassági és családi állapotra utalással, a következő vonatkozásokban:

- a szociális biztonsági rendszerekhez jutás feltételeiben,
- a járulékfizetési kötelezettségeiben,
- a juttatások kiszámítását illetően.

A kerület demográfiai adataiból látható, hogy az összlakosság 55 %-a nő, a népesség nemek szerinti megoszlása a népességen belül helyi szinten is jól mutatja, hogy a nők átlagosan magasabb életkort érnek meg, mint a férfiak.

Tapasztalataink szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak

- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt.

A fentiek alapján tehát a veszélyeztetett korcsoportba tartozó nők foglalkoztatása különös figyelmet és támogatást igényel.

A közösségi esélyegyenlőség akcióprogram céljai között szerepel a gazdasági és szociális szférában a nők és férfiak esélyegyenlőségének érvényesítése, valamint a munka és a családi élet összeegyeztetése mind a férfiak, mind a nők számára. Az Önkormányzat, mint munkáltató eleget tesz az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének.

E célok megvalósulását példamutatásával tudja segíteni, hiszen szükséges az a tudatformálás és szemléletváltás, amely ezen a területen is biztosítja az esélyegyenlőséget.

Tapasztalataink szerint a gyermekvállalás, a munkahelytől való hosszabb idejű távolmaradás nagymértékben rontja a nők munkaerőpiacra való visszalépésének esélyeit.

A kisgyermeket nevelő nők és férfiak esélyeit a szolgáltatási hiányosságok alapvetően rontják. A kisgyermekesek munkaerő-piaci esélyeinek tekintetében elsődleges a bölcsődei férőhelyek száma, ezért a kerületünkben a bölcsődei felvételi eljárást úgy alakítottuk ki, hogy elsősorban azoknak a családoknak a gyermekei nyernek felvételt a kerületi bölcsődékbe, ahol a szülők munkavállalása miatt válik szükségessé a bölcsődei férőhely.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

Az Ebktv. megfogalmazza a közvetlen és a közvetett diszkrimináció fogalmát, amely rögzíti, hogy az adott személy olyan tulajdonsága miatt kerül hátrányba más, összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest, amit nem tud befolyásolni. Védett tulajdonságként nevezi meg a törvény a nemet, családi állapotot, az anyaságot és terhességet is.

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

A nők és a férfiak foglalkoztatási adatait megvizsgálva láthatjuk, hogy míg a munkavállalási korú nők száma több mint 2000 fővel meghaladja az ugyanilyen korú férfiakét, a foglalkoztatásban – hasonlóan más településekhez – mégis a férfiak vesznek részt többen. A nemeken belül vizsgálva a foglalkoztatott nők aránya (63,1 %) jelentősen elmarad a foglalkoztatott férfiakétól (74,38 %), érdemes azonban megnézni, hogy az inaktivitás lehetséges okai között milyen súllyal szerepel a gyermekvállalás.

A népszámlálás adatai szerint a munkanélküliek számában alig van különbség nők (946) és férfiak (974) között, de a regisztrált munkanélküli nők száma már jelentős túlsúlyban van a regisztráltan munkanélküli férfiakhoz képest. Ahogy a mélyszegénységről szóló 3. fejezetben már leírtuk – a regisztrációhoz kötött ellátások számossága miatt – feltételezhetjük, hogy a nyilvántartásba vett munkanélküliek azok, akik esetében tényleges problémát jelent munkanélküli státuszuk, ezért ez utóbbi mutatószámok a meghatározóak számunkra. Míg a munkavállalási korú népesség 53 %-a a női nemhez tartozik a kerületben, a regisztrált munkanélküliek között 57 % az arányuk, azaz nagyobb munkaerő-piaci hátrányuk csupán részben magyarázható azzal, hogy „egyébként is többen vannak”. Végignézve a lehetséges okokat (a településen található munkahelyek jellege; bölcsődei, óvodai férőhelyek esetleges hiánya; a településen élő munkanélküli nők alacsony iskolai végzettsége stb.) nem találunk olyan releváns összefüggést, amellyel a negatív tendencia magyarázható lenne, ezért a helyzetelemzésünkre alapozott lehetséges célok között a legkézenfekvőbb jelenség: a nőkkel szembeni diszkrimináció elleni küzdelem áll majd.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

Településünkön az illetékes állami foglalkoztatási szerv által indított foglalkoztatást segítő programokat bemutató adatokból az látszik, hogy az indított programokon összességében az érintettek kis létszáma vesz részt, de tény, hogy többségük (az utóbbi években 64-73%) a nők közül kerül ki, ami azt jelenti, hogy az ezen képzéseket szervező foglalkoztatási osztály teljes mértékben figyelembe veszi az érintett csoport munkaerő-piaci – településünkön is érzékelhető – hátrányát. Ezzel együtt a kis részvételi arány miatt javasolt – pályázati források bevonásával – több program indítása.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

A kerületben élő munkanélküli nők között is rendkívül jók az iskolázottsági mutatók. Az érintettek közül mindössze egy-két fő nem jutott el az általános iskola befejezéséig, 7%-ra tehető azok aránya, akiknek a legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola, szintén 7%-uk rendelkezik szakmunkás bizonyítvánnyal, a többieknek (kb. 85%-nak) kivétel nélkül van gimnáziumi vagy magasabb végzettsége (ebből 40-45 %-uk rendelkezik főiskolai vagy egyetemi diplomával). A magas iskolázottság mellett is jelentkező munkanélküliségre tekintettel érdemes a jövőben vizsgálni, hogy a regisztrált munkanélküli nők mennyire népszerű, a munkaerőpiac számára is vonzó szakmákat birtokolnak – vagyis mi lehet az oka annak, hogy relatíve magas végzettségük ellenére sem képesek elhelyezkedni. Egy erre irányuló

vizsgálódás eredménye tudniillik rámutathat a kerületben továbbtanulni vágyók számára a szakutcat jelentő képzési irányokra. Szintén fontos felmérni az érintett munkanélküli nők munkahelyre való pályázó képességét, s esetleg célzottan, erre tekintettel felkészítő képzéseket tartani számukra.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése nehezen vizsgálható jelenség, megmutatkozhat a munkára való jelentkezéskor (ha a munkakör betöltésére mindkét nem képviselője alkalmas, azonos kvalitásokkal rendelkeznek, a munkáltató mégsem szeretne nőt alkalmazni), az azonos munkáért járó eltérő bérezésben, vagy az előmeneteli lehetőségek szűkösségében (üvegplafon-jelenség). Bár nincsenek konkrét információink arról, hogy hány nőt ért negatív diszkrimináció a kerületünkben ezen a téren, de mégis feltételezhető, hogy a nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése településünket sem kerüli el, ezért lehetséges irány lehet a helyi társadalom ez irányú érzékenyítése a témáról való újságcikkek megjelentetésével, valamint a helyi televízió közreműködésével.

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások

A nők munkaerő-piaci elhelyezkedése szempontjából lényeges a gyermekek számára nyújtott napközbeni ellátásokhoz történő hozzáférés, így e ponton belül szükséges a hozzáférés feltételeinek vizsgálata.

A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető – a gyermekek életkorának megfelelően – különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, családi gyermekfelügyelet vagy házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint óvodában, iskolában.

Bölcsőde

A bölcsőde a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény. Ha a gyermek a 3. évét betöltötte, de testi vagy szellemi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, a 4. évének betöltését követő augusztus 31-ig nevelhető és gondozható a bölcsődében.

Az elmúlt években a folyamatosan növekvő igényekre rugalmasan reagált az Önkormányzat: férőhelyeit folyamatosan fejlesztette. Ez a fejlesztés idén – egy tavaly elnyert uniós pályázat keretében – tovább folytatódik és a Svábhegyi Bölcsőde fejlesztésével egyidejűleg újabb 48 férőhellyel gazdagodik az intézményhálózatunk. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján büszkén mondhatjuk el, hogy a szociálisan rászoruló családok gyermekeit egy esetben sem kellett elutasítani, és mindeközben (a fellebbezések számának évről-évre történő csökkenése mellett) a nem szociális alapon felvételt nyertek száma is emelkedni tudott – ezzel a munkaerőpiacra visszatérni vágyó (vagy kényszerülő) édesanyák számára egyre bővítve a lehetőségeket. E téren a lehetőségek növekedése köszönhető annak is, hogy míg a civil fenntartású bölcsődei férőhelyek száma jelentősen nem változott, a kerületben folyamatosan növekszik a családi napközik száma.

Óvoda

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető. (Nktv. 8. §)

Az óvodai területen is kijelenthető, hogy az óvodáskorú kerületi gyermekek elhelyezése gyakorlatilag kivétel nélkül megvalósul kerületünkben – köszönhetően az ezen intézmények körében végrehajtott elmúlt évekbeli bővítéseknek is.

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anya és gyermekekre fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban kezdik meg: tanfolyamok, beszélgetések, családlátogatások formájában. Segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében. Családtervezéssel kapcsolatban a gyermekek felvilágosítására alapvetően az iskolában kerül sor.

Az anya- és gyermekgondozást a kerületben dolgozó 18 területi védőnő már a terhesség ideje alatt megkezdi, szolgáltatásuk (támogatásuk) egészen a gyermekek 6 éves koráig tart. A védőnői szolgálat nemcsak a kisgyermek egészségi állapotának felügyeletét végzi, feladata a kismama (gyakorlati és lelki) segítése, hogy ezzel támogassa a felügyelete alá tartozó gyermek megfelelő testi és mentális fejlődésének biztosítását. Bizonyos, hogy részben az ellátás kiváló színvonala és az ellátás részét képező megfelelő szülői tájékoztatás eredménye (a pozitív szülői gondolkodás mellett) az országos átlagot is jócskán meghaladó statisztikai adat: a kerületi kisbabák közel 70%-a részesül fél éves koruk után is anyatejes táplálásban.

5.4 A nőket érő erőszak, családon belüli erőszak

A **családon belüli erőszak** fogalma alatt azokat az eseteket értjük, amikor az egyik családtag, házastárs-élettárs vagy ex-partner kísérletet tesz vagy meg is valósít olyan magatartásokat, amelyekkel a másik fél (családtag, élettárs stb.) fölött hatalmat - testi, anyagi vagy jogi dominanciát - tud gyakorolni. Családon belüli erőszak helyett használatos a párkapcsolati erőszak és gyermekbántalmazás elnevezések is. A családon belüli erőszak körébe sorolható, ha harmadik személy erőszakot követ el a család egy tagja ellen csupán a családban betöltött szerepe miatt. Az erőszakot tágran kell értelmezni: beletartozhat verekedés, szidalmazás, súlyos testi sértés, életveszélyes fenyegetés stb. A családon belüli erőszak fogalomkörébe tartozik a partner-partner közötti, illetve az idősebb családtag bántalmazása és a gyermekbántalmazás is, beleértve az egyszülős családokat.

“A **gyermek bántalmazása és elhanyagolása** (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmódot, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”¹⁶

A gyermekek bántalmazásának, elhanyagolásának kérdése az utóbbi évtizedekben egyre inkább előtérbe került, többek között azért is, mert a média révén számos megdöbbentő eset válik ismertté. A szakirodalmi vélemények¹⁷ szerint nem az esetek száma nőtt meg, hanem egyre több, korábban rejtve maradt ügy kerül felszínre. Pontos adatok azonban nincsenek a probléma tényleges nagyságrendjéről. Magyarországon évente kb. 30 gyermek hal meg emberölésnek tekinthető eset miatt, ideértve az újszülött gyilkosságot és a gondatlan veszélyeztetést is. Mind a nemzetközi, mind a hazai szervezetek kiemelten foglalkoznak a témával, mert a kedvezőtlen társadalmi folyamatok, a családok stabilitásának csökkenése, a fiatalok szocializációjában észlelhető zavarok, a többgenerációs családok hiánya mind nagyobb

¹⁶ WHO megfogalmazása

¹⁷ Dr. Herczog Mária- Dr. Kovács Zsuzsanna: A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, felismerése és kezelése, Bp. 2004.

felelősséget rónak a gyermekekkel foglalkozó szakemberekre. A családon belüli erőszak, a gyermekbántalmazás megelőzésének érdekében kiemelten fontos, hogy a különböző területen dolgozó szakemberek (védőnők, háziorvosok, pedagógusok, családgondozók) szorosan együttműködjenek a gyermekvédelemben.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaothton, családok átmeneti otthona)

Az anyaothtonok és a családok átmeneti otthonai (anyagi vagy családi) krízishelyzetben jelenthetnek megoldást azok számára, akiknek nincs hová menniük. Bizonyos esetekben kimondottan célszerű, ha a krízishelyzetben lévő nő távol kerül addigi környezetétől, de vannak olyan helyzetek is, amikor az anyaothton/családotthon és a lakóhely távolsága komoly problémát jelent (munkahely, gyermekellátó intézmények). Szerencsésnek mondható, hogy a kerületen belül is találunk anyaoththont, de – még mindig elérhető közelségben – a Fővárosban több mint egy tucat anyaothton működik.

A krízishelyzetben lévő nők számára nagyon fontos tényező az idő, ezért a várólistával működő szállók sok esetben nem tudnak azonnali segítséget nyújtani. Ennek tükrében pozitívként értékelhetjük, hogy egy olyan esetről sem tudunk, amikor a krízishelyzetük miatt a Családsegítő és Gyermekjóléti Központunkkal kapcsolatba kerülő anyák ne jutottak volna be a szolgáltató-rendszerbe, és szintén megnyugtató, hogy az anyaothtoni ellátást minden esetben időben megkapták.

Azzal együtt, hogy ezen a területen megfelelő kapacitással működik az ellátás, nagyon fontos az esetlegesen érintettek időben történő tájékoztatása.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

Az Alaptörvény fent hivatkozott, XV. cikkére visszavezetve vizsgálható, hogy a helyi közéletben a nők és férfiak azonos jogai a politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében érvényesülnek-e.

Az azonos jogok érvényesítéséhez elengedhetetlen a képviselőlet. A nők részvételére nemcsak a női nem reprezentálása miatt van szükség a politikában, azaz a közügyekről való döntési mechanizmusban, hanem mert ez szolgálja leginkább a közös érdeket.

Településünkön a képviselők 38,8%-a nő, ami a többi fővárosi képviselő-testületi összetételhez viszonyítva egy magas arányt jelent, illetve ha az önkormányzati intézményhálózat felső vezetését vizsgáljuk, ott is igen magas arányban találunk női vezetőket.

5.7 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Nők munkaerőpiaci hátrányos megkülönböztetése.	A helyi társadalom (munkáltatók) ez irányú érzékenyítése a témáról való újságcikkek megjelentetésével, valamint a helyi televízió közreműködésével. Figyelemfelhívás (és akár pályázati kiírás) a családbarát munkahelyek fontosságára (részmunkaidő, távmunka lehetőségének biztosítása, munkahelyi játszóházak/bölcsődék létesítése).
Alacsony a foglalkoztatást segítő programokon, képzéseken résztvevők száma. Ez esetben a nők-férfiak aránya nem okoz problémát (a képzéseken túlsúlyban vannak a nők), a megállapítás mindkét nemre igaz.	Akár pályázati források bevonásával több foglalkoztatást segítő program indítása a kerületben.
A nőkkel szembeni erőszakot alátámasztó statisztikai adatok alacsonyak, de ez nem jelenti a tényleges bűncselekmények alacsony számát (amely nem ismert).	Iskolákban illetve a terhes gondozások alkalmával történő információ átadás a témával kapcsolatban. Az érintett populáció megfelelő tájékoztatása a krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatásokról (média).

6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői

Ahogy a HEP bevezető részében is leírtuk, a Hegyvidéken kiemelkedően magas az idősök aránya, a kerület öregedési indexét (2016-ban 166,3%) tekintve is elmondhatjuk, hogy a Hegyvidék az egyik leginkább elöregedett település, ezzel is alapvetővé téve, hogy a HEP célcsoportjai közül kiemelt figyelmet kapjon az idős lakosság.

Az, hogy kit tekintünk idősnek, különböző dimenziókban értelmezve mást és mást jelent. Ilyen dimenzió a biológiai életkor, amit az egészségi állapot határoz meg. Minél nagyobb az egészségesen megélt évek száma, annál nagyobb az élethossz is – e tekintetben a Hegyvidék idős lakossága látványosan az országos, illetve a fővárosi átlag feletti mutatókkal bír: a kerület lakosságának 26%-át adják a 65 év feletti korosztályba tartozók (ez Budapest egészét tekintve 18,8 %), a 80 év feletti aránya 3,5 % (Budapesten 2 %). Az, hogy a kerület lakosai sokáig élnek, alapvetően három dolognak köszönhető: elsősorban a településen élők tudatos egészség-kultúrájával (mely az egészségügyi prevenció és szűrő programok iránti jelentős érdeklődésben is mérhető), másodsorban – fővárosi kerület lévén – az elérhető közelségben lévő jó minőségű egészségügyi szolgáltatásokkal, harmadsorban a nagyvárosi lét ellenére is kitűnő levegővel és nyugodtabb környezetet biztosító kisebb népsűrűséggel magyarázható.

Egy másik dimenzió, amelyben az időskort vizsgálhatjuk, a pszichológiai életkor, vagyis, hogy ki milyen idősnek érzi magát. Abban, hogy már a 45. életévet betöltötték is sok esetben – egészségi állapotuktól függetlenül – idősnek tekintik magukat, jelentős szerepet játszik a korosztály foglalkoztatási hátránya. Ismét egy másik dimenzió a szociológiai életkor, amelyen azt értjük, hogy a társadalom milyen idősnek tart valakit – ez a megközelítés áll talán legközelebb ahhoz az életkorhoz, amely a nyugdíjra való jogosultságot is megalapozza (62-65. életév).

Az idősök arányának folyamatos növekedésével természetes módon együtt jár az általuk helyben igénybe vehető szociális és kulturális szolgáltatások iránti igények folyamatos növekedése is, ahogy azt már a kerület Szolgáltatástervezési Konceptiója, Idősügyi Konceptiója illetve az ITS is megfogalmazta. Kerületünkben – a 18 éven aluliaktól eltekintve – szinte minden korosztályban magasabb a nők aránya, a nemek közötti eltérés azonban az idősök körében a legjelentősebb mértékű: a 65 év feletti 59 %-a tartozik a női nemhez. A 65-74 éves korcsoportban ez az arány közel 60%-os, a 75-79 évesek között van kiugró eltérés, ahol a nők kevesebben vannak (42,2 %), 80-84 között az arányuk 60,7 %, a 85. életévet betöltötték között viszont már ennél is jelentősebb a nők többsége, 70,2 %. Ezzel összefüggésben érdemes megnézni az egyedülállóság szempontjából e korcsoportban meghatározó özvegyi státuszra vonatkozó adatokat: a két nemet összehasonlítva a megözvegyült nők aránya 80 % körül mozog. E jelentős számú nő fokozott veszélynek van kitéve: egy oldalról esetükben – megfelelő társadalmi kapcsolatok nélkül – jelentős az elmagányosodás lehetősége, másik oldalról – mivel közülük kerülhetnek ki azok is, akik a korábbi társadalmi tradíciók szerint kizárólag háztartásbeliként, családanyaként funkcionálva saját jogú munkajövedelemre nem tettek szert (hozzátartozói nyugdíjra, járadékra, beleértve mindkét nem képviselőit összesen 158-an jogosultak a kerületben) – jövedelmileg is kiszolgáltatottabbak.

6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

a) idősek, nyugdíjasok foglalkoztatottsága

Míg összességében – budapesti összehasonlításban – a XII. kerületben a legkisebb a gazdaságilag aktív népesség aránya: 45%¹⁸, valamint itt a legkisebb arányú a foglalkoztatás (mindkettő javarészt nem másnak, mint településünk kedvezőtlen korösszetételnek köszönhető), az idősek foglalkoztatási adatai kedvező képet mutatnak. A 60 év feletti korosztály 5,7 %-a ma is aktív kereső (70 fölöttiek közül 99 fő, ebből 24-en 75 évesnél idősebbek), míg nyugdíj mellett dolgozik e korcsoport 12 %-a (70 fölöttiek közül 673 fő, ebből 251-en 75 évesnél idősebbek), vagyis összesen a korosztály 17,7 %-a foglalkoztatott. A gazdaságilag aktív 60 év felettek aránya összesen 18,2 %, míg ez a szám Budapest egészét tekintve csak 12,7 %. Az idősek átlagon felüli foglalkoztatottsági mutatói – a korábban már említett egészségesen és aktívan megélt évek magasabb száma mellett – az idős lakosság körében is megfigyelhető országos átlag feletti iskolázottsággal magyarázható (a 60 év felettek több mint fele rendelkezik főiskolai vagy egyetemi végzettséggel).

Beszédes adat, hogy időskorúak járadékára¹⁹ 2011-ben mindösszesen 1 fő volt jogosult (2008-ban számuk 7 volt, de a következő néhány év alatt ez lecsökkent 1 főre és ma is ennyi), ami alapvetően azt sugallja, hogy a munkaviszonyra vagy özvegyi státuszra tekintettel megállapított nyugellátás az érintett lakosság szinte egészének biztosított, előfordulhat azonban az is, hogy kevés az információ erről az ellátásról.

b) tevékeny időskor

A tevékeny időskor egyik jellemzője az élethosszig tartó tanulás. Arra, hogy ez településünkön mennyire jellemző, statisztikai adatokkal nem rendelkezünk, de a korcsoport magas iskolázottsági mutatói, a kulturális vagy ismeretterjesztési jellegű önkormányzati programokon való magas részvételi arány arra enged következtetni, hogy a helyiek nagyon is igénylik a tudás megszerzését. Az elmúlt évek egészségügyi prevenciók rendezvénysorozatai (Hegyvidéki Szabadegyetem, szűrőszombatok, Egészségnapok) jelentős számú idős embert vonzottak, de ugyanígy népszerű a Kulturális Szalon által szervezett, a tudományos élet számos területét felölelő előadássorozat, a Szalon Egyetem, melyen az érdeklődők száma sokszor megközelíti a 100 főt. Az Önkormányzat által indított oktatási jellegű programok közül az egyik legnagyobb volumenű a következő részben bemutatott Nemcsak a húszéveseké a világháló számítástechnikai tanfolyam, melyen a 60 fölötti populáció 7,5 %-a már (eredményesen) részt vett.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A diszkrimináció felmérése rendkívül nehéz. Éppen ezért csak következtethetünk annak létezésére. Azt tudjuk a szakirodalomból, hogy az idősebb korosztály sokkal jobban kiszolgáltatott a munkaerő-piaci diszkriminációnak, tehát nehezebben helyezkednek el, és a munkahelyi leépítések is előbb érik el őket. Az illetékes állami foglalkoztatási szerv adatai alapján azonban láthatjuk, hogy a regisztrált munkanélkülieken belül az 55 év felettek arány mindösszesen 14-15 %, a tartós munkanélküliek aránya 3-5 %, vagyis mondhatjuk, hogy kevésbé érinti a foglalkoztatás terén fellépő hátrányos megkülönböztetés őket, mint más korosztályokat. Igaz azonban, hogy – elsősorban a tartós munkanélküliek között – egy emelkedő

¹⁸ KSH 2011. évi Népszámlálás

¹⁹ Az időskorúak járadéka a megélhetést biztosító jövedelemmel nem rendelkező időskorú személyek részére nyújtott támogatás.

tendenciával találkozhatunk, ezért – ha ez a HEP felülvizsgálatakor is folytatólagosan jelentkezik – a későbbiek során számba kell venni az idősebb korosztály foglalkoztatását segítő programokat.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

a) az idősök egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése

Az egészségügyi alapszolgáltatásokon belül nyújtott házi orvosi szolgáltatásban 27 házi orvos látja el a kerületi felnőtt lakosságot. Feladatuk (leegyszerűsítve) első sorban a rendszeres orvosi ellenőrzés, a védőoltások beadása, tanácsadás nyújtása, másodsorban vércukor, vérnyomás, koleszterin szint mérése, harmadsorban a gyógyítás és a további állapotromlás megelőzése, s mind ezek keretében a páciensek további intézményekhez irányítása (információ nyújtás). A házi orvosok kiemelt figyelmet szentelnek az egészségi állapotuk miatt mozgásukban gátolt idősebb lakosoknak, őket akár otthonukban is rendszeresen felkeresik.

Bár kerületünk házi orvosaira is igaz az egész országban jellemző utánpótlási hiány (ami az ellátás egyik legnagyobb potenciális veszélyforrása), tapasztalataink szerint még mindig van igény a megüresedő praxisok megvételére, így orvoshiánnyal talán a jövőben sem kell számolnunk.

A szakorvosi ellátás igénybevételére két helyen is (Szent János Kórház, I. kerületi szakrendelő – mely helyileg a XII. kerületben található) lehetősége van a Hegyvidékieknek, és kórházi ellátásra is több intézményt találunk a kerületben.

Az egészségügyi szolgáltatások sorában fontos kiemelni az Önkormányzat fenntartásában működő otthonápolási szolgálatot, amely – elsősorban – a kórházi kezelés utáni rehabilitációban játszik kulcsszerepet: az otthonukba hazaengedett, korábbinál sokszor legyengültebb fizikai állapotban lévő idősök számára nyújtja – a házi segítségnyújtást biztosító munkatársakkal együttműködve – az otthoni ápolást.

Szintén az egészségügyi szolgáltatások körébe tartoznak az egészség megőrzését támogató szolgáltatások, programok. A kerületi nyugdíjasok számára biztosított ingyenes úszási lehetőség, az idősök klubjainak gyógytorna foglalkozásai, az évente kétszer megrendezésre kerülő Egészségnapok szűrővizsgálatai, a havi egészségtudatosságra nevelő előadások mind népszerűek az idősök körében. Ezek mellett adott a helyben kirándulás lehetősége a számos sportrendezvényen (pl. Előzd meg a fogaskerekűt!) vagy a heti rendszerességű nordic walking szervezett sétákon való részvétel.

A településen élő 65 év felettiek közel 1%-a (2017-ben 141 fő) veszi igénybe a szociális alapszolgáltatás részeként működő idősök nappali ellátását – egyszerűbb nevén idősök klubját, melyet az önkormányzati fenntartású Hegyvidéki Szociális Központ 3 helyszínen működtet kerületünkben. A szolgáltatásban – amely lehetőséget biztosít a napközbeni tartózkodásra, a társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére és az igény szerinti szociális alapú étkezésre – az igénybe vevők száma együtt növekszik a korcsoportba tartozók számának növekedésével, előre vetítve a már korábban is megfogalmazott igényt: a jövőben további nappali ellátást biztosító telephelyek létesítése válhat majd szükségessé.

A nappali ellátás keretén belül igénybe vett étkezésen kívül az érintett lakosság további 1,8 %-a veszi igénybe a szociális étkeztetést házhozzállítással, illetve a Hegyvidéki Szociális Központ szociális

éttermében elfogyasztva, és 1,4 %-a él a házi segítségnyújtás lehetőségével. Ez utóbbi ellátás kulcsszerepet játszik abban, hogy az otthonukat nem vagy csak segítséggel elhagyni tudók saját lakásukban kaphassák meg a gondozásnak azt a formáját (bevásárlás, öltöztetés, személyi és környezeti higiéné biztosítása, gyógyszerek kiváltása, orvoshoz kísérés, szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése, ügyek intézése), amely minél tovább a megszokott lakókörnyezetben tarthatja őket. Az étkeztetés illetve a házi segítségnyújtás bővítése szintén felmerülő problémája lehet a következő évtizedeknek, azonban a szolgáltatásoknak – szemben a nappali ellátás bővítésével – „csak” humánerőforrás szükséglete van.

Azok számára, akiknek az alapellátás keretén belül nem biztosítható az ellátásuk, átmeneti időotthoni ellátást biztosít az Önkormányzat ellátási szerződés keretében a megfelelő közelségben lévő Biatorbágyon 6 fő erejéig. Mivel ebben az ellátási formában is folyamatosan növekszik az igény, ennek 2 férőhellyel történő bővítésére tettünk javaslatot.

A szakosított szolgáltatások körében biztosított tartós bentlakást nyújtó időotthoni ellátás nem települési önkormányzati feladat, ennek ellenére meglehetősen jó az ellátottság a kerületben, igaz, ezek az intézmények nem kizárólag XII. kerületieket látnak el, hanem az egész Főváros vonzáskörzetéből fogadnak jelentkezőket – így férőhelyeik esetleges számbavétele nem meghatározó a kerületi idősök számát tekintve.

A szociális pénzbeli és természetben juttatások terén – melyek igényléséhez a házi gondozói szolgálat munkatársai is gyakran segítséget nyújtanak – kiemelt jelentősége van a gyógyászati támogatásnak, a szociális üdültetés támogatásának, a Karácsony alkalmából megállapítható eseti segélynek, valamint a kifejezetten az idős rászorulóknak számára megállapítható időskorúak eseti támogatásának. Bár az említett szolgáltatásokra nagy az igény, fontos megjegyezni, hogy a kerület által is biztosított adósságkezelési szolgáltatásban csak elvétve találjuk meg az idős korosztály képviselőit (akik megszokott életmódjuk miatt a rezszi kiadásokat akár áldozatok árán is alacsonyan tartják, és más kiadásokkal szemben előtérbe helyezik).

Folyamatosan dolgozunk azon, hogy a rendeleteink felülvizsgálatánál olyan új ellátásokat vezessünk be, amelyek megkönnyítik a kerületünkben élő idősök életét. Az Önkormányzat 2018 januárjában vezette be a téli időszakban segítséget jelentő fűtési támogatást. A támogatás az életvitelszerűen lakott XII. kerületi lakás megnövekedett fűtési kiadásainak megfizetéséhez kíván segítséget nyújtani öt hónapon keresztül, novembertől márciusig. 2019 januárjától kerül bevezetésre az ebek veszettség elleni védőoltásának költségeihez nyújtott támogatás, amely támogatásra az a XII. kerületi egyedülálló kutyatulajdonos jogosult, aki a kérelem benyújtásának évében 65. életévét betöltötte vagy betölti, és havi jövedelme nem haladja meg a 122.000 Ft-ot, a támogatás mértéke naptári évenként 5 000 Ft. Az ebek veszettség elleni védőoltásának költségeihez nyújtott támogatás bevezetésével az anyagi segítségen túl az a célunk, hogy az egyedülálló idősök magányán enyhítsünk, és segítséget nyújtsunk ahhoz, hogy fizikai állapotukat megőrizhessék. Vizsgálatokkal bizonyították ugyanis, hogy a kutyatartás jótékony hatással van az emberre, a kutyatartók mentális és fizikai állapota kimutathatóan jobb azokénál, akik nem tartanak állatot. Egy kisállat társaságot nyújt, és feladatot is ad az idősöknek, nem érzik magukat magányosnak, feleslegesnek, a kutyatartókon kevésbé uralkodik el a depresszió, a kétségbeesés. Az állatok simogatásának nyugtató hatása van, a lakásban tartott kutyáknak pedig szükségük van a gondoskodásra, a napi legalább kétszeri sétára, ezek a séták a gazda fizikai állapotának megőrzésében is segítséget nyújtanak.

Nagy népszerűségnek örvend az idősök körében a 2017. évben bevezetett „Otthon megöregedni programunk” is, mellyel az Önkormányzat a 70 éven felüli személyek életfeltételeinek javítását tűzte ki célul, a lakáson belüli akadálymentesítési munkák elvégzésének támogatásával. A pályázat célja a kerületi

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

idősek otthonában önálló életvitelük fenntartásához szükséges akadálymentesítési munkák elvégzése az elvégzendő munkák költségének teljes vagy részleges támogatásával.

Pályázható műszaki átalakítások, támogatható munkák:

fürdőszoba – csúszásmentes járólapp, zuhanyzó kialakítása fürdőkádb kiszerezésével, kapaszkodók felszerelése,

konyha – burkolat csere,

a lakás egyéb helyiségeiben – azok funkcionális használatához szükséges átalakítási munkák elvégzése, akadálymentesítése (pl.: küszöbök megszüntetése, kapaszkodók kialakítása, ajtócsere, faliszekrények áthelyezése),

kertes házak esetén – járda kialakítása/javítása; feljáró, korlát kialakítása bejárati ajtóhoz.

Egy pályázó maximum 1.000.000 Ft értékű átalakítási munkák elvégzésére pályázhat. Az átalakítandó lakások száma függ a lakásonként igényelt munkák értékétől, illetve a pályázatra jelentkezők jövedelmi helyzetétől. A 2017. évi pályázat során 21 lakást tudott az Önkormányzat ezen pályázat keretében felújítani és akadálymentesíteni. A programot a jövőben mindenképpen szeretni folytatni az Önkormányzat.

Egyre több olyan megkeresés érkezik az idősek részéről egy ún. *szállítási szolgáltatás* bevezetésére, melynek az lenne a célja, hogy azon rászoruló, mozgásukban korlátozott idősek számára nyújtsunk segítséget, akik nem vagy nehezen tudják megoldani azt, hogy eljussanak egy orvosi kezelésre vagy hivatalos ügyet intézni azért, mert a taxiszolgáltatást nem tudják megfizetni és családi segítségre sem számíthatnak. Terveink szerint egy mozgássérültek szállítására alkalmas gépjárművásárlással és a Hegyvidéki Szociális Központ egy munkatársával ez a szolgáltatás elindítható lenne úgy, hogy ennek az igénybevételi keretszabályai (térítési díj, jogosultak körének valamint az úticél meghatározása) természetesen a helyi szociális rendeletben kidolgozásra kerülnek.

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Településünk számos olyan kulturális lehetőséget tartogat, amely az idősebb korosztály számára is elérhető, művelődési házaink alapvetően színvonalas rendezvényei (színházi előadások, dalestek, hangversenyek, kiállítások) számukra is vonzóak. Az alapszolgáltatások keretén belül működő idősklubok mellett több civil kezdeményezésű időseket tömörítő szervezetet találhatunk: ilyen a Jókai Klubban működő Nyugdíjas Klub, a MOM Nyugdíjasok Klubja, illetve a Kulturális Szalonunkban működő Szupernagyai Népdalkör is.

A kerületben – illetve Budapesten közlekedési eszközökkel könnyen elérhető közelségben – számos lehetőség van mozi- illetve színházlátogatásra, de van olyan kulturális szolgáltatás is, amelynek működtetője kifejezetten keresi az idősebb korosztály támogatására irányuló lehetőségeket, így például a Szabó Ervin könyvtár. Azon túl, hogy a 70 felettiak ingyenesen vehetik igénybe a szolgáltatásait, a könyvek kölcsönzése mellett a hangos könyvtár – és az ehhez kapcsolódó technikai eszközök kölcsönzésének lehetősége – is szolgálja az idősebb korosztályt. Azok számára pedig, akik fizikai állapotuk miatt látogatni nem tudják az intézményt, a Hegyvidéki Szociális Központtal együtt működtetett „Könyvet a házhoz” program biztosít kikapcsolódási lehetőséget.

Bár alapvetően az egészségmegőrzéséhez köthetőek az Önkormányzat prevenció programjai, azok keretén belül mára számos olyan, az egészségtudatos magatartást népszerűsítő előadásorozatot (pl. Hegyvidéki Szabadegyetem) szervezünk, amelyek a kulturális szolgáltatások sorába is beillenek.

A vallásgyakorlásnak és a spiritualitásnak fontos szerepe van az idős emberek életében is (a budapestiek 73,2 %-a vallotta a 2011. évi népszámláláskor magát valamelyik vallási felekezethez), ezért fontos megemlíteni, hogy a kerületünkben 8 egyházközség is aktív életet él, melyek több területen is jó

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

kapcsolatot tartanak az Önkormányzattal, és elsősorban közösségeik tagjaival (beleértve a vallási közösségeket egészségi állapotuk miatt látogatni nem tudókat is).

Szépkorúakért a Hegyvidéken Program

A program a kötelezően ellátandó alapszolgáltatási feladatok kiegészítésére, az idősök körében jelentkező szükségletek minőségének javítására indult el, a Képviselő-testület Egészségügyi és Szociális Bizottságának 12/2014. (II. 25.) számú határozata alapján.

Három fő eleme van. az Információs Pont működtetése; egy Önkéntes program és egy Közösségfejlesztő program indítása. Az Információs Pont célja, hogy azon kerületi lakosok (gyermekek, házastársak, unokák, szomszédok) számára nyújtson segítséget, akik az idősökhöz kapcsolódó tevékenységeik során információra, támogatásra szorúlnak. A Pont működéséről az érintett lakosság szórólapokon, a Hegyvidék újságból, a Hegyvidék Tv-ből, valamint az Önkormányzat, az intézmény és a program web oldaláról tájékozódhat. Míg az indulás évében 147 megkeresés érkezett, 2017-ben 369 esetben fordultak információért munkatársainkhoz, legtöbbször az ingyenesen hívható zöldszámon.

Az Önkéntes program célja az intézményes formában zajló házi segítségnyújtás tevékenységi körén kívül eső olyan mindennapi feladatok ellátása, mint a felolvasás, főzés, takarítás, kerti munkák elvégzésében, a hivatalos ügyek intézésében vagy az orvosokhoz, kezelésekre történő eljutásban való segítségnyújtás. Az önkéntesek 2014 októberétől színesítik tevékenységükkel a házi segítségnyújtást, hozzájárulva ezzel az érintett kerületi idősök minőségi ellátásához. Mára 42-en vannak, és 2017-ben összesen 2496 órát dolgoztak.

A harmadik, a Közösségfejlesztő program a szomszédosági kapcsolatok élénkítéséről, ezen keresztül pedig az idős emberek magányának csökkentéséről szól. E programban a szabadidővel rendelkező nyugdíjas polgárok abban is támogatást kapnak, hogy mindinkább közösségük hasznos tagjai lehessenek. A program első három évébe bevontunk a Közösségfejlesztők Egyesületét, de 2016-tól célunkat – hogy nélkülük is képesek legyenek működni a megkezdett folyamatok – megvalósítottuk, és beintegráltuk azokat a Kulturális Szalon alá.

További, a kötelező feladatokon kívül végzett programok, melyek az idősök bevonását, aktivitását segítik elő:

- Idősök üdültetése (évente 2 alkalommal)
- Könyvet házhoz program
- Szalon Egyetem
- Gyalogló Klub a Normafán Monspart Sarolta vezetésével
- Idősök egészségiskolája (havonta 2 alkalommal)
- Nyugdíjas Filmklub és Teaház
- Idősök Hónapja programsorozat
- Karácsonyi esetebéd a klubtagok részére
- Kertbarát Kör
- Bridzs Klub
- Uszoda ingyenes használata
- Út az egészséghez” program Normafa Kardioösvény: a 2018 őszén átadott tanösvény elsősorban szív- és érrendszeri betegséggel vagy magasvérnyomás-betegséggel élők, illetve cukorbetegek számára készült, ugyanakkor egészséges résztvevőink számára is ajánlott, betegségmegelőző céllal. A program megismertet a túrázókkal néhány alapvető egészségügyi mutatót és mérési módszert, valamint egyéni állapotfelmérést is lehetővé tesz.

c) idősök informatikai jártassága

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

Az idősebb korosztály digitális tudása, informatikai jártassága a többi korosztályhoz mérten nyilvánvalóan rosszabb, ismerte azonban a Hegyvidéken élő idős lakosság kiemelkedően magas iskolázottsági mutatóit valószínűsíthető, hogy a korosztályból többen rendelkeznek valamilyen szintű tudással e területen, mint a más településeken élők. Nem egyedülálló, de még a fővárosi kerületek tekintetében is jelentősnek nevezhető az a hegyvidéki program, amelyet ennek a hiánynak további leküzdésére indított az Önkormányzat. Az érintett lakosság számára teljesen ingyenes „Nemcsak a 20 éveseké a világháló” elnevezésű kurzus keretében már közel 2000 fő sajátította el az alapvető gyakorlati számítástechnikai, internetezési ismereteket.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igényeket célzó programok a településen

Fentiekén túl természetesen az Idősek világnapja alkalmából minden évben méltó módon megemlékezünk a kerületben élő idős polgárainkról, valamint felköszöntjük a 90., 95., 100. életévüket betöltőket (a 100 év felettieket minden születésnapjukon).

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

Az idősek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Rendkívül magas a feltehetőleg egyedül élő (köztük özvegy) aránya, akik veszélyeztetettek mind jövedelmileg, mind az elmagányosodás terén.	A veszélyeztetett csoportba tartozók felkutatása, számukra a szolgáltatásokról információnyújtás. A jelentős számú egyedül élő elérésére önkéntesek bevonásának vizsgálata.
A kerületben élő idősek ragaszkodnak a saját környezetükhöz sokszor abban az esetben is, amikor önálló életvitelre már nem teljesen alkalmasak	Időskorúak otthonmaradásának elősegítése: házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, étkeztetés biztosítása, az „Otthon megőrzéskor program” folytatása.
A kerületünkben élő idősek részéről nagy igény mutatkozik a különböző kulturális, sport programok iránt.	Aktív időskor fenntartását segítő programok megvalósítása.
Az idősek száma és népességben belüli aránya folyamatosan növekszik, így az általuk igénybe vehető támogatások, szolgáltatások kapacitásának növelése is szükséges.	A helyi rendeletek felülvizsgálatánál folyamatosan figyelemmel kell lenni az időseket érintő problémákra, hogy támogatásainkkal, szolgáltatásainkkal valódi, hathatós segítséget nyújthassunk.
A kerületben nincsenek a demens idős emberek ellátására felkészült szolgáltatások.	A szolgáltatások – különösen a nappali ellátás – jövőbeni bővítésénél tekintettel kell lenni erre az igényre.
Az Önkormányzat által nyújtott támogatások, szolgáltatások, programok sok esetben nem ismertek a kerületi idősek számára.	Indokolt egy kifejezetten időseket érintő kiadvány megjelenítése.
Az idősek részéről felmerült egy olyan szolgáltatási igény, amely a szállításukban nyújt segítséget.	Egy ún. szállítási szolgáltatás bevezetése vált szükségessé, melynek koncepcióját, igénybevételi módját ki kell dolgozni.

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

Fogyatékos személy: aki érzékszervi, így különösen látás-, hallásszervi, mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során.

A Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény 1. cikk szerint fogyatékos személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, mentális vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

A fogyatékosággal élő embereket ugyanazok az emberi jogok illetik meg, mint minden más állampolgárt. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata kimondja: minden ember szabad és egyenlő méltóságában és jogaiban.

A fogyatékos emberek esélyegyenlősége egyenlő hozzáférést jelent minden társadalmi erőforráshoz, azaz a befogadó oktatáshoz, az új technológiákhoz, az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz, a fogyasztási javakhoz, a termékekhez és a szolgáltatásokhoz. Társadalmaink berendezkedése gyakran azt jelenti, hogy a fogyatékos emberek nem élhetnek teljes mértékben emberi jogaikkal, és szociálisan kirekesztődnek.

A fogyatékos embereket sújtó diszkrimináció néha a velük szembeni előítéletekre alapul, azonban gyakran az okozza, hogy a fogyatékosággal élőkről sokszor megfélemlenek, és nem vesznek róluk tudomást, ami a fogyatékos emberek társadalmi részvételét gátló környezeti és szemléletbeli korlátok létrejöttét és megerősödését eredményezi.

Mint a társadalom minden rétege, a fogyatékosággal élő emberek is igen sokrétű csoportot képeznek, és csak az a szakmapolitika sikeres, amely tiszteletben tartja ezt a sokféleséget. Kiváltképp a komplex függőségi szükségletekkel élők és családjaik igénylik a társadalmak kifejezett cselekvését, mivel a fogyatékosággal élő emberek között ők azok, akikről a leginkább megfélemlenek. Ezen kívül a fogyatékosággal élő nőket, valamint az etnikai kisebbségekhez tartozókat gyakran kétszeres, sőt halmozott diszkrimináció sújtja, egyrészt a fogyatékoságuk, másrészt a nemük vagy etnikai hovatartozásuk miatti hátrányos megkülönböztetés következtében. A siketek esetében a jelbeszéd elismerése alapvető kérdés.

A hangsúly a fogyatékosok társadalmi „beilleszkedését” segítő rehabilitációról napjainkban áttevődik a társadalom átalakításának globális filozófiájára, amely minden személy, beleértve a fogyatékosággal élő embereket is, szükségleteinek befogadására és ellátására irányul.

7.1 A településen fogyatékosággal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

Egy ekkora településen, mint a Hegyvidék, nagyon nehéz pontos képet kapni a különböző fogyatékosággal élők számáról, fogyatékoságuk jellegéről és ennek kapcsán a társadalmi beilleszkedésüket segítő szükségleteikről. Támponthoz adhat a 2011. évi népszámlálás adatai, ahol a gazdaságilag inaktív egyik csoportja a rokkantsági nyugdíjasok, baleseti járadékosok voltak. Bár ezek konkrét ellátások, valószínűleg a munkaviszonnyal nem rendelkező fogyatékosággal élők többsége – függetlenül attól, hogy ténylegesen milyen ellátásban részesül, más kategória nem lévén – ide sorolta magát. A felmérés adatai szerint lakosságunk 1,7 %-a, 1005 fő részesült ilyen típusú ellátásban, ami a főváros egészét tekintve (ahol 2,7 % az arányuk) alacsonynak mondható, ez a szám azonban tényleges problémáikkal, fogyatékoságuk jellegével kapcsolatban semmit nem mond számunkra. A 2011. évi népszámlálás szerint a Hegyvidéken élők közül 2620 ember élt valamilyen fogyatékosággal, 8997 ember pedig tartós betegséggel. A fogyatékosággal élő lakosság többsége 50 év feletti (2065 fő, azaz az érintett lakosság 90,4 %-a).

A fogyatékossgal élők korszertinti megoszlása

Korcsoport	Létszám	Arányuk
50 év alattiak	252 fő	9,6 %
50-60 év közöttiek	555 fő	21,2 %
60 év felettiak	1813 fő	69,2 %
összesen	2620 fő	100 %

Forrás: KSH-TEIR

A mozgás-, látás- és a hallásfogyatékossg a leggyakoribbak idős korban, ezek a 60 év feletti fogyatékkal élők 95 %-át, 1723 főt érintenek területünkben. Az életkorral előfordulásuk rohamosan, évtizedenként 20-25 %-kal nő.

A gyermekek elsősorban az oktatási rendszer kliensei, a 60 éven felüliek pedig a szociális gondozás potenciális felhasználói. A 20-60 év közötti fiatal és középkorú, aktív korosztályhoz tartozók viszont sem a gyermek-, sem a szociális gondozásnak nem elsődleges kliensei, problémáik és igényeik eltérnek az idősekétől, de sajátos szociális ellátásra, gondozásra, támogatásra szükségük van.

A Hegyvidéki fogyatékkal élő emberek családi állapota, háztartásának összetétele

Az érintettek közül 947 személy házas. Nőtlen, özvegy vagy elvált 1673 ember, a hegyvidéki fogyatékossgal élő emberek többsége. Egytagú háztartásban 930-an élnek. Ez azt jelenti, hogy ők nem számíthatnak családtagok segítségére, a szociális ellátórendszernek rájuk különösen oda kell figyelnie. A nem családháztartásban élő emberek közül 764 fő idős korú egyedülálló, az ő helyzetük halmozottan veszélyeztetett.

A Hegyvidéki fogyatékkal élő emberek lakáshelyzete

A fogyatékkal élők által lakott lakások döntő többsége összkomfortos vagy komfortos. Fűtésük, vízhálózatuk, meleg vizük, vízöblítéses WC-jük megoldott. 52 lakás ennél alacsonyabb komfortfokozatú, azaz félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakás, itt szükség lehet a lakás átalakításához, akadálymentesítéséhez külön segítségre.

A lakások kb. 90 %-a tulajdonban van, a 2248 közül mindössze 239 bérelt. A bérelt lakások fenntartása a fogyatékossg miatti többletkiadások, és az alacsonyabb jövedelem miatt gondot okozhat, lehetséges, hogy pénzügyi támogatásra van szükségük.

A lakások közül 251 egyszobás, ebből 62 lakásban többen élnek, 24-ben gyerekkel közösen.

Összesen 55-en lagnak komfortosnál rosszabb minőségű lakásban, közülük 22-en mozgássérültek, 9-en gyengénlátók, elsősorban nekik van szükségük lakhatásbeli segítségre.

A fogyatékossgal élők egyharmada (930 fő) él egyedül. Ennek kb. a fele, 418-an mozgássérültek, látássérült 179, hallássérült 218 fő. A mozgássérült emberek esetében a lakás és a lakáshoz eljutás akadálymentesítése és a mindennapi életvitel támogatottsága lehet ellenőrizendő feladat. A látássérült emberek esetében is szükség van a lakás akadálymentesítésére, többnyire jóval alacsonyabb költségvetéssel, mint a mozgássérülteknél. Az autizmussal élő 3, az értelmi sérült 9 és a mentálisan sérült 48 egyedül élő ember helyzete külön ellenőrizendő, ha valóban egyedül vannak, elsősorban emberi segítségre van szükség.

A Hegyvidéki fogyatékkal élő emberek jövedelme

846 hegyvidéki fogyatékkal élő ember foglalkoztatott, közülük 351 fő egyedülálló. 1402 esetben nincs foglalkoztatott a családban. A 930 egyedül élő közül: 54 munkanélküli, 754 inaktív, 12 eltartott.

A hegyvidéki fogyatékossgal élő munkanélküliek

A 2620 hegyvidéki fogyatékossgal élő ember közül mindössze 57 fő, azaz 2,2 %-uk munkanélküli. A fogyatékossgtípusok szerinti megoszlás szerint a legjelentősebb csoportok a mozgássérült (17 fő), a mentálisan sérült (16 fő), a gyengénlátó (9 fő). Természetesen a többi csoport is segítségre szorul, de az ő esetükben nincs szükség speciális fizikai munkahelyi körülményekre, így számukra a szokásos

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

foglalkoztatási közvetítés és a munkahely megtalálásához, a felkészítéshez és a beilleszkedéshez szükséges segítség biztosítása elegendő. Ezek a számok olyan alacsonyak, hogy az Önkormányzat intézményeiben felmerülő rész munkaidős lehetőségek és a környező kerületek akkreditált munkahelyeivel való együttműködés, valamint a munkahelyekre való szállítás vagy kísérés munkához juttathatja őket.

Hegyvidéki fogyatékossgal élő inaktív keresők

Az 1877 inaktív fogyatékossgal élő hegyvidéki lakos a teljes érintett lakosság 74,5%-a. Az inaktív lakosok fele, 905 fő mozgássérült, kb. ugyanennyi érzékszervi fogyatékos, azaz 363 fő gyengénlátó vagy vak, 467 fő nagyothalló, siket vagy siketvak. Az 1877 fő 88 %-a, 1650 fő 60 év feletti, azaz döntően nyugdíjaskorú. A lakosok 25 %-ának, 643 hegyvidéki fogyatékossgal élő embernek nincs ilyen jövedelme.

A hegyvidéki fogyatékossgal élő eltartottak

239 hegyvidéki fogyatékossgal élő lakos nem rendelkezik nyugdíjszerű jövedelemmel sem. 60-an, 25 %-uk mozgássérült, látássérült 45 fő, hallássérült 23 fő. 38 fő középkorú vagy idős és nincs sem nyugdíja sem, nyugdíjszerű ellátása.

A Hegyvidék fogyatékossgal élő lakosainak ellátórendszere

A magyar ellátórendszer a következő jelentősebb, fogyatékossgal élő felnőtteknek szóló, a fogyatékossgal vagy következményei miatt kapható pénzügyi támogatásokat nyújtja: magasabb összegű családi pótlék vagy fogyatékossgal támogatás; rokkantsági járadék vagy rokkantsági ellátás; ápolási díj; alanyi jogon járó közgyógyellátás. A fogyatékossgal súlyossága dönti el a támogatásra való jogosultságot, ezért az ezekről az ellátásokról szóló adatok jellemzőek arra is, hogy milyen gyakori és milyen súlyos a fogyatékossgal.

A Hegyvidéken magasabb összegű családi pótlékban részesül: 405 fő. Korbetöltött (azaz nyugdíjaskorú) rokkantsági ellátásban részesül 71 fő. A korhatár alatti (aktívkorú) rokkantsági ellátásban részesül: 349 fő. Összesen tehát rokkantsági ellátást 420 fő kap.

Ápolási díjat az a hozzátartozó kaphat, aki idős, beteg, fogyatékkal élő rokonát ápolja, gondozza, és ez a díj a munka helyetti, pontosabban otthoni munkájáért kapott „jövedelme”. A Hegyvidéken kiemelt ápolási díjat kap 6 fő; emelt/fokozott ápolási díjat kap 40 fő; súlyos fogyatékossgal miatt ápolási díjat: 105 fő kap. Fogyatékossgal miatt összesen 151 hegyvidéki lakos kap ápolási díjat.

Bár a kutatás által sok olyan fentebb bemutatott adatra derült fény, amelyekről korábbi felmérések nem adtak számot, és ezáltal kezdünk teljesebb képet kapni a hegyvidéken fogyatékossgal élőkről, a 2011. évi népszámlálás során gyűjtött akadályozottsági adatok továbbra sem adnak számunkra teljes képet. Megmutatják, hogy hányan és milyen típusú akadályokkal néznek szembe a mindennapokban, de arra a népszámlálásban feltett kérdés sem ad választ, hogy az akadályokat egészében vagy részben sikerül-e az érintetteknek elhárítani, vagy ebben önkormányzati segítségre lenne szükségük.

937 fogyatékkal élő és 1795 tartósan beteg hegyvidéki számolt be a mindennapi életvitel akadályozottságáról. Ennek alapján szükséges lehet a jelenlegi házi segítségnyújtás létszámának és feladatainak bővítése és személyi segítség (támogató szolgáltatás) biztosítása.

973 fogyatékkal és krónikus betegséggel élő hegyvidéki lakos számolt be önellátása akadályozottságáról. Ők az önkiszolgálás számos területén szorulhatnak segítségre. Ehhez – ahogy a mindennapi életvitel akadályainál is – a házi segítségnyújtás illetve a személyi segítség fejlesztésére van szükség, különös tekintettel a következőkre: öltöztetés, mosakodás, toalett használat, higiéniai teendők, fektetés, ápolás, etetés, mosás és háztartási teendők, főzés, élelmezés, életvitel támogatása, kapcsolatok megszervezése, továbbá az aktivizálás segítése.

1053 fogyatékkal élő és 1462 krónikus betegséggel élő hegyvidéki számolt be a közlekedés akadályozottságáról. A fogyatékkal élő emberek közül legnagyobb számban a mozgáskorlátozott (750), a gyengénlátó (193) és a nagyothalló (124) emberek akadályozottak, kisebb létszámban az értelmi fogyatékos és a mentálisan sérült embereknek. Különböző módon van szükségük segítségre:

akadálymentesítés, a közlekedés tanítása, kísérés és szállítás biztosítása, akadálymentes jármű, járművek üzemeltetése.

A fogyatékossgal élő emberek problémáinak megismerését nem segíti az sem, hogy kerületünkben nem működnek aktív érdekképviseleti szervezetek. Bár próbálkozások voltak helyi egyesületek működésére, ezek elhaltak, kis részben azt mutatva, hogy az itt élők számára fogyatékossguk nem jelent olyan problémát, amit egy egyesület révén megoldhatónak látnának, nagyobb részben azt mutatva, hogy a HEP ezen célcsoportja rendkívül nehezen tudja saját érdekeit érvényesíteni – hiszen magának a fogyatékossgnak a megléte még nem várta fel az azzal élőket olyan tudással, amivel problémáikat a társadalmunk felé közvetíteni tudnák.

Fentiek alapján javasolt a jövőben, hogy helyi szervezet létrehozásának, működésének támogatásán keresztül kapjunk a kerületünkben élő fogyatékossgal élőkről, valódi problémáikról képet.

a) fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága (pl. védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás)

A Fot. 15-16. §-a értelmében a fogyatékos személy lehetőség szerint integrált, ennek hiányában védett foglalkoztatásra jogosult.

A foglalkoztatást biztosító munkáltató köteles biztosítani a munkavégzéshez szükséges mértékben a munkahelyi környezet, így különösen a munkaeszközök, berendezések megfelelő átalakítását. Az átalakítással kapcsolatos költségek fedezésére a központi költségvetésből támogatás igényelhető.

Ha a fogyatékos személy foglalkoztatása az integrált foglalkoztatás keretében nem megvalósítható, úgy számára speciális munkahelyek működtetésével a munkához való jogát lehetőség szerint biztosítani kell. A védett munkahelyet a központi költségvetés normatív támogatásban részesíti.

Fogyatékkal élő munkavállaló, aki

- a) a nemzeti jog szerint fogyatékosnak elismert, vagy*
- b) elismerten fizikai, elmebeli vagy pszichológiai károsodásban szenved.*

Megváltozott munkaképességű munkavállaló, aki

- a) rehabilitációs ellátásban részesül,*
- b) aki 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesült.*

(Flt. 57/B §.)

Gyakori probléma, hogy kevés a foglalkoztatási lehetőség, nem megoldott a foglalkoztatáshoz szükséges akadálymentesítés, nem biztosítottak különleges eszközök és feltételek. A védett foglalkoztatás túlsúlya mutatkozik az integrált foglalkoztatással szemben. Nem rendelkeznek olyan foglalkoztatási szakemberrel, aki a fogyatékos személy állapotának ismeretében javaslatot tesz a foglalkoztatás jellegére és helyére. Nincs képzett szakember, aki a munkahelyi beszoktatást kísérelje, ezért a sikertelen beszoktatás következménye a fogyatékos munkavállaló alkalmatlanságának rövid időn belüli megállapítása.

Az integrált foglalkoztatásra találunk például az Önkormányzatnak és intézményeinek körében – ami jelzi ezen munkáltatók befogadó készségét –, de itt mégiscsak néhány esetről beszélhetünk, a nem önkormányzati foglalkoztatók esetében pedig nem is rendelkezünk adattal erre vonatkozóan.

A Hegyvidéki Önkormányzat ezen a területen is élen jár, amikor –országos szinten is példaértékű módon– mellé állt egy olyan kezdeményezésnek, ami éppen a megváltozott munkaképességű vagy fogyatékkal élők

foglalkoztatását tűzte ki célul: várhatóan 2019 év elejére a Polgármesteri Hivatal épületében **megváltozott munkaképességű embereket foglalkoztató, közforgalmú éttermet** alakít ki a Kék Madár Alapítvány „**Hegyvidéki Ízlelő**” néven. Először 2007-ben, Szekszárdon nyitott meg társadalmi vállalkozásként az első olyan étterem Magyarországon, amely a vezetőségen kívül kizárólag fogyatékos, megváltozott munkaképességű, illetve tanulásban akadályozott embereket foglalkoztat. Ehhez hasonló hely lesz ez az étterem is a Hegyvidéki Polgármesteri Hivatalban. Az üzemeltető először a Fejlesztő Napközi Otthonból illetve a kerületi lakosok közül toborozza munkatársait, az étterem teljes területe akadálymentesített lesz és a munkavállalókat egy-egy mentor fogja segíteni a beilleszkedésben, a tanulásban és a munkavégzésben.

b) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

Előfordulhat, hogy a fogyatékos személyt akadályozottsága miatt nem foglalkoztatják a végzettségének és képzettségének megfelelő álláshelyen, (pl.: felsőfokú végzettsége ellenére alacsonyabb végzettséggel is betölthető foglalkoztatást ajánlanak neki.) vagy a foglalkoztatás meghiúsulhat, ha a fogyatékos személy nem tudja megközelíteni a munkahelyet, például a településen belüli közlekedési akadályok miatt és a támogató szolgálattól sem kap segítséget.

Hátrányos megkülönböztetésről – csak úgy, mint a többi célcsoport tekintetében – a fogyatékosággal élők esetében sem tudunk, az azonban, hogy valaki közlekedési akadályok miatt nem jut el egy munkahelyre és támogató szolgálattól sem kap szállításához segítséget, nem fordulhat elő köszönhetően a budapesti illetékességű támogató szolgáltatásoknak, illetve, hogy az Önkormányzatnak van kifejezetten a XII. kerületi lakosok ellátására szerződő partnere.

c) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok

A saját lakókörnyezetben, lakóotthonban élő fogyatékos személyeknek nyújt alapszolgáltatást a támogató szolgálat. A támogató szolgálat többek között a különböző közösségi és szabadidős szolgáltatások elérésében (mind szállítás, mind kommunikáció szintjén) ad támogatást, emellett az igénybevevő környezetében, lakásán nyújt fejlesztést, gondozást, segíti az önálló életvitelt, támogatja az ön-érdekérvényesítést. A szolgáltatást az Önkormányzat egyrészt az Egalitás Mozgássérültek Létbiztonságát Elősegítő Alapítvánnyal kötött (pénzeszköz átadását nem igénylő) ellátási szerződés keretében biztosítja. Az elmúlt években az Alapítvány által rendszeresen ellátottak száma átlagosan mindösszesen 3 fő volt, aminek több oka is lehet. Egyik lehetséges ok, hogy a hivatalosan szerződött partner mellett más támogató szolgáltatások is működnek Budapesten, akiknek kerületünket érintő tevékenységéről nem tudunk, egy másik lehetséges ok az igénybevevői kör egyébként is kis száma, a harmadik – nem elhanyagolható – ok az esetleges információ hiánya a szolgáltatással kapcsolatban. Tekintettel arra, hogy ez utóbbi az egyik legfontosabb, egyben legkönnyebben pótolható indukálója az igénybevevői kör bővülésének, mindenképpen javasolt e téren az információs csatornák megnyitása.

2016-ban a kerületi házi orvosokon keresztül juttatunk el a fogyatékos célcsoportnak egy kérdőívet, melynek visszaküldésével jelezhetik felénk azon igényeiket, melyek mindennapjaikat segítik. A válaszadók egy részének - szociális intézményeink közvetlenül segíteni tudtak, de voltak, akik csak a lehetőségeikkel szerettek volna tisztában lenni. A 21 év alatti, családi környezetből mindennap iskolába járó fiatalok mindennapos szállítása érdekében - az Egalitás Alapítvány véges kapacitására tekintettel - az Önkormányzatunk az Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetségével kötött új szerződést.

A személyes szociális gondoskodási ellátások közül a nappali ellátást saját intézményén keresztül nyújtja az Önkormányzat. A jelenleg 35 férőhellyel működő **Fejlesztő Napközi Otthonunk** a saját lakókörnyezetben élő fogyatékos személyeknek napközben nyújt fejlesztést, étkezést, segít őket az önálló

életvitelben és a társadalmi szerepek gyakorlásában. Programjaik között hangsúlyos a művészetterápia, a mozgásfejlesztés és a számítógépes ismeretek átadása.

Terveink szerint a Fejlesztő Napközi Otthon a jelenlegi helyett –tekintettel annak jelenlegi műszaki állapotára- új intézményi épületet kap. Az új intézmény a jelenlegi épület mellett kerül kialakításra oly módon, hogy az építkezés idejére az intézmény a helyén maradhat, illetve működhet tovább az építkezés befejezéséig. A tervek elkészültek, biztatóak., a kivitelezésre előreláthatóan 2020-ban kerül sor, melyre pályázati forrást szeretnénk igénybe venni.

Szintén a saját lakókörnyezetükben való ellátás feltételeit biztosítják az alábbi, településünkön elérhető – részben az Önkormányzat, részben civil fenntartó által működtetett – szolgáltatások is, azonban arról nincs információ, hogy ezeket a szolgáltatásokat igénybevevők között mennyi fogyatékossgal élő személy van:

- étkeztetés,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- közösségi ellátás szenvedélybetegek illetve pszichiátriai betegek részére.

2019 tavaszán a Hegyvidéki Önkormányzat és a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság együttműködése által fogyatékkal élők **támogatott lakhatását** kívánjuk megvalósítani a 1124 Budapest XII. kerület Németvölgyi út 81. 1. emelet 2. ajtó alatt található, 155 m² alapterületű ingatlanban. Az ingatlan 494/1000 arányban az Önkormányzat tulajdonát képezi, míg 506/1000 hányad tekintetében a Magyar Állam tulajdonában és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. vagyonkezelésében áll. Az intézményben 8 fő fogyatékos személy elhelyezésére lesz lehetőség, mely a kerületünk számára az alábbi indokok alapján hiánypótló intézmény lesz: az Önkormányzat által fenntartott Fejlesztő Napközi Otthon ellátottjainak többségét idősebb szülők gondozzák (együtt vagy már egyedül), de arra is van példa, hogy szülők hiányában már az ép testvér a törvényes képviselő. A hozzátartozók legfontosabb szempontja, hogy mindannyian rendezve szeretnék látni fogyatékkal élő családtagjuk tartós elhelyezését. Látva a hozzátartozók ezen igényét, melynek minden lehetséges fórumon hangot is adtak, Önkormányzatunk elkötelezett a kerületben élő fogyatékos személyek elhelyezése iránt. Az ingatlan – a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság részére történő- vagyonkezelésbe adásával egyben az a kitűzött célunk, hogy a kialakított támogatott lakhatás igénybevételére Önkormányzatunk ellátottjai kapjanak lehetőséget és az Önkormányzat részvétele az ellátottak kiválasztásában a támogatott lakhatás működésének ideje alatt mindvégig biztosított legyen.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

Az alábbiakban felsoroljuk és röviden ismertetjük azokat az ellátási formákat, amelyeket jogszabályok biztosítanak a fogyatékkal élő személyek számára. Az ezekhez való hozzáférés helyi vizsgálata az esélyegyenlőségi helyzetelemzés egyik feladata lenne, azonban önkormányzatunk – ahogy más helyi önkormányzatok sem – nem tartja nyilván, hogy a pénzbeli illetve a természetbeni ellátásban részesülők fogyatékos emberek-e, mert ezeknél az ellátásoknál a szociális rászorultság az elsődleges. Egyes ellátásoknál kérünk orvosi igazolást az igénylőtől, de itt az ápolási és gondozási szükséglet mértéke a fontos, nem pedig a diagnózis vagy a fogyatékossg. Ezekre tekintettel az adatok meglehetősen hiányosak, ezért a jövőben feladat az ellátást igénybevevők körében kérdőíves felmérés útján megtudni a fogyatékossgal élők számát és az általuk igénybevett ellátási formákat.

- *Fogyatékossgai támogatás: A Fot. 22. §-a alapján biztosított fogyatékossgai támogatás a súlyosan fogyatékos személy részére az esélyegyenlőséget elősegítő, havi rendszerességgel járó pénzbeli juttatás. A támogatás célja, hogy – a súlyosan fogyatékos személy jövedelmétől függetlenül – anyagi*

segítséggel járuljon hozzá a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok mérsékléséhez.

- *Rokkantsági járadék: A rokkantsági járadékról szóló 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet értelmében aki a 25. életéve betöltése előtt teljesen munkaképtelenné vált, illetve 80 %-os vagy azt meghaladó mértékű egészségkárosodást szenvedett és nyugellátást, baleseti nyugellátást részére nem állapítottak meg, rokkantsági járadékra jogosult.*
- *Közlekedési kedvezmény: A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet 6. §-a értelmében szerzési és átalakítási támogatásra (közlekedési kedvezmény) a súlyos mozgáskorlátozott személy jogosult.*
- *Parkolási igazolvány: Parkolási igazolványra az a személy jogosult,*
  - 1. aki közlekedőképességében súlyosan akadályozott,*
  - 2. aki látási fogyatékosnak; értelmi fogyatékosnak; autistának; mozgásszervi fogyatékosnak minősül,*
  - 3. akit a vakok személyi járadékának bevezetéséről szóló rendelet alapján 2001. július 1-jét megelőzően vaknak minősítettek, vagy aki vaknak vagy gyengénlátónak, mozgásszervi fogyatékosnak, értelmi fogyatékosnak vagy autistának minősül.*

Fenti ellátások közül adattal egyedül a közlekedési kedvezmény és a kiadott parkolási igazolványok tekintetében rendelkezünk. Előbbi – jövedelmi feltételekhez kötött – ellátást évente átlagosan 25-en veszik igénybe, míg a jelenleg kiadott igazolványok száma közel 2200²⁰, ebből a kiskorúakra tekintettel kiadott igazolványok száma 50, a 60 év feletieknek kiadott igazolványok száma pedig 1702.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

Az alábbiakban kiemeljük azokat a területeket, amelyek a fogyatékkal élő személyek jogait biztosítják.

Környezet: *A fogyatékos személynek joga van a számára akadálymentes, továbbá érzékelhető és biztonságos épített környezetre. Ez a jog vonatkozik különösen a közlekedéssel és az épített környezettel kapcsolatos tájékoztatói lehetőségekre. (Fot. 5. § (1)- (2))*

A XII. kerület közterületei ma még nem kivétel nélkül akadálymentesítettek, azonban bármilyen az utakon, járdákon vagy más közterületeken végzett felújítási, karbantartási munkálatoknál alapvető követelmény a tervezők illetve kivitelezők felé, hogy a helyreállítás során ezt a szempontot érvényesítsék.

Kommunikáció: *A fogyatékos személy számára biztosítani kell az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségét a közérdekű információkhoz, továbbá azokhoz az információkhoz, amelyek a fogyatékos személyeket megillető jogokkal, valamint a részükre nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosak. A kommunikációban jelentősen gátolt személy számára a közszolgáltatások igénybevételekor lehetővé kell tenni a tájékoztató és a személyi segítség feltételeit. (Fot. 6.- 7. §)*

Településünkön a közérdekű információhoz való hozzáféréshez számos felület rendelkezésre áll (többek között a helyi újság, az Önkormányzat honlapja, a Hegyvidék Televízió révén), a kommunikációban jelentősen gátolt személyek tájékoztatása azonban részlegesen megoldott. Míg az Önkormányzat esetében több kolléga is képes jeltolmácsolásra, a szolgáltatás igénybevételének nincs kiépített gyakorlata, más közszolgáltatók esetében pedig még ennyiről sem számolhatunk be. Javasolt ezért olyan szolgáltató

²⁰ Kormányhivatal Okmány Irodájának adatai alapján

szervezetekkel felvenni a kapcsolatot, akik ezen a téren képesek segítséget nyújtani az Önkormányzat számára (pl. a könnyen érthető fordításokat készítő ÉFOÉSZ), illetve javasolt, hogy az Önkormányzat munkatársai ilyen irányú képzéseken és tréningeken is részt vegyenek.

Közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés: *A fogyatékos személy számára a Fot-ban meghatározottak szerint – figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit – biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Az egyenlő esélyű hozzáférés szempontjából közhasznúnak számítanak azok az épületek, melyek használata senki számára sem korlátozott. Ebbe a körbe tartoznak az oktatás bármely szintjét befogadó épületek vagy épületrészek, az egészség-, szociális, kulturális, művelődés, sport célú építmények. Ilyenek és tevékenységük súlya miatt kiemelten fontosak az önkormányzati, a hatósági, a közigazgatási, az igazságszolgáltatói célokra fenntartott épületek vagy épületrészek.*

A mozgásukban akadályozottak, az idősek, nők- és gyermekek a fizikai akadálymentességet igénylik, a többi, fogyatékos csoport számára az infokommunikációs akadálymentesség a jogos igény. Ilyenek a kontrasztos színekkel készült táblák, tapintható információk, hallható segítség, jelnyelvi segítség, a belső környezetben való tájékozódást elősegítő piktogramok, feliratok.

A közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében a fogyatékos személy az önálló életvitelét segítő kutyáját – külön jogszabályban meghatározottak szerint – beviheti a közszolgáltatást nyújtó szerv, intézmény, szolgáltató mindenki számára nyitva álló területére. (Fot. 7/A.- 7/C. §)

A közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés a fizikai akadálymentesítés terén egyre több intézményben megoldott, azonban ez – ahogy ezt fentiekben is olvashatjuk – csak részleges akadálymentesítést jelent, ráadásul az érintettek, bár egy-egy szolgáltatást több helyen is igénybe vehetnek, nem biztos, hogy a lakóhelyükhöz legközelebbi helyen tehetik ezt.

Az akadálymentesítés kérdése minden települési önkormányzatnál régóta napirenden van, de – többnyire anyagi források hiányában – rendkívül lassan haladnak az ezzel kapcsolatos fejlesztések. A pénzügyi okok mellett fontos lehet talán az is, hogy a kérdés mára túlszabályozott lett és az akadálymentesség komplexitásának igénye miatt – ami egyébként helyes törekvés – részfeladatok megvalósítása sem történik meg. A komplexitásnak jó példája, hogy a megfelelő átépítést megelőző korrekt felmérések is olyan részletességet kívánnak meg („ha már csináljuk, csináljuk jól!”), hogy magára az előkészítő munkára, majd a tervezésre fordított költségek visszarettenek az akár egyszerű, olcsóbb megoldásokkal való gondolkodást is.

Éppen ezért javasolt az új közszolgáltatások kialakításánál valóban a teljességre törekedni, azonban a meglévő közszolgáltatások tekintetében – támaszkodva a helyi szervezetek (ha segítségünkkel létre tudnak jönni) által közvetített tényleges helyi igényekre, valamint a közszolgáltatást nyújtók már meglévő tapasztalataira az akadálymentesítést ésszerű prioritások alapján akár részeiben is elvégezni.

Közlekedés: *A közlekedési rendszereknek, továbbá a tömegközlekedési eszközöknek, utasforgalmi létesítményeknek – beleértve a jelző- és tájékoztató berendezéseket is – alkalmasnak kell lenniük a fogyatékos személy általi biztonságos igénybevételre. Közhasználatú parkolóban a közlekedésében akadályozott fogyatékos személyek számára – a külön jogszabály szerint – megfelelő számú és alapterületű parkolóhely kialakításáról kell gondoskodni. (Fot. 8.- 10. §)*

A közlekedési rendszerek, tömegközlekedési eszközök Budapesten a Fővárosi Önkormányzat hatáskörében vannak, éppen ezért Önkormányzatunk számos tárgyalást folytat a Fővárossal – és kell, hogy folytasson a jövőben is – annak érdekében, hogy a közlekedés fogyatékos személyek általi biztonságos használata biztosított legyen. A közlekedésében akadályozottak számára kijelölt parkolóhelyek létesítése mindenhol megtörténik, ahol erre igény merül fel.

A Hegyvidéki Önkormányzat egy új természetbeni támogatást –a **Futár-távirányítót**- vezetett be 2018. május 1-jétől. Az ún. Futár-távirányító a látássérültek közlekedését segítő készülék, ennek segítségével a tömegközlekedési eszközök megállóiban lévő Futár-kijelzők feliratai egy gombnyomással hallhatóvá válnak, egyes metrómegállók mozgólépcsőit is segít egy hangjelzéssel megtalálni, és alkalmas a gyalogos átkelőhelyeknél elhelyezett lámpák hangosítására is. Az igényléshez csak a fogyatékos és a kerületi illetőség igazolására van szükség. A bevezetés óta 18 fő igényelte ezt az eszközt az Önkormányzattól.

Támogató szolgálat, segédeszköz: fogyatékos személy részére biztosítani kell a fogyatékosága által indokolt szükségleteinek megfelelő támogató szolgálat igénybevételét, továbbá segédeszközt. Az árhoz nyújtott támogatással beszerezhető segédeszközök körét és a támogatás módját, valamint mértékét külön jogszabály határozza meg. (Fot. 11. §)

Ahogy a fentiekben már leírtunk, Budapesten számos – minden érintett számára igénybe vehető – támogató szolgálat működik, az ellátás biztonsága érdekében közülük kettővel ellátási szerződése is van Önkormányzatunknak. A szolgáltatással kapcsolatban mindenképpen felmerül a kellő információ hiányának lehetősége, ezért ezen a területen a megfelelő tájékoztatást kell célul kitűzni.

Egészségügy: A fogyatékos személy egészségügyi ellátása során figyelemmel kell lenni a fogyatékoságából adódó szükségleteire. A fogyatékos személy egészségügyi ellátása során törekedni kell arra, hogy az ellátás segítse elő a rehabilitációját, társadalmi beilleszkedését, továbbá, hogy ne erősítse a betegségtudatát. (Fot. 12. §)

Ezen a területen szintén elsődleges feladatunk a helyi – nem általunk fenntartott – szolgáltatók felé közvetíteni az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében tehető lépéseket, valamint az önkormányzati kötelezettségként ellátott alapellátásban az akadálymentesítés fenti törekvését megvalósítani.

Oktatás, képzés: A fogyatékos személynek joga, hogy állapotának megfelelően és életkorától függően korai fejlesztésben és gondozásban, óvodai nevelésben, iskolai nevelésben és oktatásban, fejlesztő felkészítésben, szakképzésben, felnőttképzésben, továbbá felsőoktatásban vegyen részt a vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerint. Abban az esetben, ha az – az e célra létrehozott szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint – a fogyatékos személy képességeinek kibontakoztatása céljából előnyös, a fogyatékos személy az óvodai nevelésben és oktatásban a többi gyermekkel, tanulóval együtt – azonos óvodai csoportban, illetve iskolai osztályban – vesz részt. A kiskorú fogyatékos személyt megilleti az a jog, hogy fejlesztése késelem nélkül megkezdődjön, amint fogyatékoságát megállapították (Fot. 13. §).

Kerületünkben a bölcsődés kortól a középiskola befejezéséig van lehetőség az integráltan folyó nevelés, oktatás igénybevételére, vagy – amennyiben azt a szakértői bizottság nem javasolja – külön intézményi ellátására.

Kultúra, sport: A fogyatékos személy számára lehetővé kell tenni a művelődési, kulturális, sport- és más közösségi célú létesítmények látogatását. A fogyatékos személy számára – sportolási lehetőségeinek megteremtéséhez – a sportolási célú, szabadidős intézmények használatát hozzáférhetővé kell tenni (Fot. 18. §)

A kulturális intézmények tekintetében jó példával járunk elő, hiszen a városrész rehabilitáció egyik szép példája a Gesztenyés Kert megújításával együtt felújított, Magyar Ingatlanfejlesztési Nívó-díj kitüntetéssel is bíró MOM Kulturális Központ, melynek korszerűsítésekor teljes mértékben figyelembe vették a fogyatékos személyek hozzáféréseinek szempontjait. Ez a fejlesztés mutatja azt, hogy az ITS-ben meghatározott antiszegregációs törekvések hogyan képesek testet ölteni. A jövőről való gondolkodásnak

része, hogy más városrészek, más kulturális illetve sportlétesítmények is ugyanebben a szellemben kerüljenek felújításra, korszerűsítésre.

A MOM Sport Uszoda és Sportközpont programjai között is találunk számos, kifejezetten fogyatékkal élőknek szóló rendezvényt, sportolási lehetőséget:

- Fitparádé, ahol több parasportág is szerepel (szkander, erőemelés, kerekesszékes testépítés)
- Kerekesszékes Rugby Európa-bajnokság
- a SUHANJ Alapítvány által a fogyatékkal élő gyerekeknek tartott úszótanfolyamok
- Látássérültek Szabadidős Sportegyesülete (LÁSS!) vakfoci program
- a transzplantáltak világnapi sporteseményei,
- a „Light it up blue” kampányban való részvétel.

A rehabilitációhoz való jog: A fogyatékos személynek joga van a rehabilitációra. E jog érvényesítését rehabilitációs szolgáltatások, ellátások biztosítják. Az ehhez kapcsolódó állami feladatot a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének biztosítására létrehozott, a társadalmi esélyegyenlőség előmozdításáért felelős miniszter szakmai felügyelete alatt álló szervezet látja el ([Fot. 19.- 20. §]).

Az egészségügyi rehabilitáció területén kiemelendő, hogy az ország legnagyobb rehabilitációs intézménye – az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet – kerületünk területén fekszik, így az ezen szolgáltatáshoz való hozzáférés tekintetében jó pozícióban vagyunk, az igénybevevők ellátása lényegesen kisebb áldozatokat igényel a családoktól, mint az Intézettől távolabbi településen élők esetében.

A helyi politikai életben és közéletben való részvételhez való jog: másokkal azonos alapon, hatékonyan és teljes körűen vehessenek részt a helyi politikai életben és a közéletben, közvetlenül vagy szabadon választott képviselőkön keresztül, beleértve a fogyatékossgal élő személyek jogát és lehetőségét a szavazásra és választhatóságra (2007. évi XCII. tv 29. cikk).

A fogyatékos emberek önérvényesítő mozgalmainak erősödése, saját maguk képviselete lehetőségének támogatása kiemelt feladat. Legfontosabb, hogy ennek érdekében alakuljanak ki az együttműködésre és a párbeszédre lehetőséget adó fórumok akár az önkormányzat kezdeményezésére, ahol a fogyatékos emberek a „Semmit rólunk nélkülünk!” elvnek megfelelően bekapcsolódhatnak a róluk szóló döntések alakításába.

Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása	
A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Nincs a fogyatékossgal élőket képviselő helyi szervezet.	Támogatni kell helyi szervezet létrejöttét.
Nincs elegendő információ a kerületben fogyatékossgal élőkről, sem számukról, sem fogyatékossguk jellegéről, problémáikról.	Alapvetően egy létrejövő helyi szervezeten keresztül lehetséges a valódi problémákat megvilágítani.
Átmeneti/tartós bentlakásos ellátás hiánya.	A támogatott lakhatás megvalósítása.
A kommunikációban jelentősen gátolt személyek közérdekű információhoz való hozzájutása csak részlegesen megoldott.	Az elérhető szolgáltatások igénybevételének gyakorlatát kell kialakítani.

Az akadálymentesítés folyamata többnyire forráshiány miatt lassan halad.	Érdemes – a tényleges igények mentén – rész-akadálymentesítést is végezni, új épületrészek esetén azonban törekedni kell a teljes akadálymentesség megvalósítására.
Közlekedési rendszerek fogyatékos személy általi biztonságos igénybevételének esetleges hiányosságai.	A Fővárosi Önkormányzattal folyamatos tárgyalásokat kell folytatni a hiányosságok megszüntetésének érdekében.

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

a) önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi és civil szektor közötti partnerség bemutatása

Az esélyegyenlőség területén önkormányzati partneri viszony a Habilitációs Napközi Otthonnal kötött ellátási szerződésünk révén Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzatával van. Míg a szolgáltatásnak korábban társulási megállapodás keretében magunk is fenntartói voltunk, néhány éve – gazdasági megfontolásból – megvásároljuk a szolgáltatást. Újbuda Önkormányzatával a szolgáltatás biztosítása kapcsán jó kapcsolatot tartunk fent.

Szintén jó kapcsolata van Önkormányzatunknak a kerületben működő egyházakkal. A kapcsolat keretein belül nemcsak pénzeszközzel támogatjuk egyes tevékenységeiket, de élő kapcsolatot tartunk fenn mind az egyházak vezetőivel, mind az egyházakon belül tevékenykedő karitás vezetőikkel is.

b) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség

A HEP megvalósítását az Önkormányzat önállóan tervezi, ha azonban bármely célcsoport esélyegyenlősége jobban javítható, felveszi a kapcsolatot más – elsősorban a szomszédos, illetve a fővárosi – önkormányzattal.

c) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

Tekintettel arra, hogy a kerületünkben működő nemzetiségi önkormányzatok nem érintettek a célcsoportok esélyegyenlőségében, kifejezetten ilyen tevékenység nem várható el tőlük, azonban az Önkormányzat nyitott arra, hogy a megvalósításba – ha erre érkezik felajánlás – a nemzetiségi önkormányzatokat is bevonja.

d) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

A civil szervezetek közül a Magyar Máltai Szeretetszolgálat az, amellyel az Önkormányzatunknak – az esélyegyenlőség területén – a legrégebbi és legsokrétűbb kapcsolata van. A Szeretetszolgálat nemcsak ellátja a szerződés útján vállalt számos feladatot, hanem – és ez különösen igaz az elmúlt néhány évre – együtt is gondolkodik az Önkormányzat szakembereivel, döntéshozóival a hajléktalanok ellátásának, rehabilitációjának jövőbeni irányára tekintetében. Ez a fajta együttgondolkodás példa értékű lehet más települések számára is.

Több mint öt éves kapcsolat áll fenn az Önkormányzat és a Közösségi Szociális Szövetkezet között, amely XII. kerületi telephelyére a kerületünkben élő, a Családsegítő és Gyermejkölési Központ

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

Álláskereső klubjának tagjai közül vesz fel folyamatosan munkatársakat, ezzel segítve munkaerő-piaci reintegrációjukat.

A teljesség igénye nélkül érdemes megemlíteni még az Egalitás Mozgássérültek Létbiztonságát segítő Alapítványt, amely most már hosszú évek óta (pénzeszköz átadása nélkül) biztosítja településünkön a támogató szolgáltatást.

f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

Az utóbbi években egyre inkább bevonódnak az esélyegyenlőségi feladatok ellátásába for-profit szereplők is. Különösen igaz ez az egészségügyi prevenció területén, ahol érdemes megemlíteni a Budai Egészségközpontot – mint a Hegyvidéki Egészségprogram egyik alappillérét.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

A program helyzetelemzésének és intézkedési tervének kidolgozása közben a nyilvánosság szélesebb körű bevonására nem volt lehetőség, azonban a program elfogadását követően a véleményformálás lehetőségét biztosítani kívánjuk a következő, 3. megvalósításról szóló részben foglaltak szerint. Az így születő véleményeket a HEP megvalósítása közben, valamint a HEP felülvizsgálatakor is figyelembe vesszük.

1. A HEP-HE megállapításainak összegzése

1. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A fiatalokat érintő foglalkoztatási- illetve a felnőttképzési programok hatékonysága nem mérhető.	A programokat végző szervezetekben felmérést kell készíteni, hogy a résztvevők munkaerő-piaci helyzete (a részvételhez kötötten) változik-e.
Nem rendelkezünk adattal a foglalkoztatás területén történő hátrányos megkülönböztetésről, így a probléma kezelése is nyitott maradt.	A panaszokat kivizsgáló Egyenlő Bánásmód Hatóságot fel kell kérni, hogy a jövőben kerületi lebontású statisztikát is vezessen, valamint a lakosságnak tájékoztatást kell nyújtani a Hatóság munkájáról.
Jelentős eltérés van a népszámlálás során felmért munkanélküliek és a regisztrált munkanélküliek számában.	Feladat a lehetséges okok meghatározása.
A településen élő hajléktalanok rehabilitációjára kidolgozott program folytatása indokolt.	A rehabilitációs program folytatására, továbbfejlesztésére vonatkozó koncepció kidolgozása.
A magán úton lakást bérlők sok esetben nem tudják kifizetni a megemelt albérleti díjakat és veszélyeztetetté válik a lakhatásuk.	Egységes koncepció, protokoll kidolgozása

2. A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, a család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség emelkedni látszik.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése, a meglévő foglalkozások megtartása mellett a fiatalok számára vonzó program lehetőségeket kell kínálnunk (pl. Ifjúsági Közösségi Tér). A kapcsolati problémákkal küzdő házastársak számára párterápia biztosítása.
A Gyermekjóléti Központ kibővült szolgáltatásai nem eléggé ismertek a kerület lakossága körében.	Az új szolgáltatásokat meg kell ismertetni szélesebb körben (Hegyvidék újság, honlap, előadások szervezése).
Folyamatosan változó külső környezet, jogszabályok.	Helyi szakemberek képzése. Kortárs segítő képzés. Jelzőrendszer szakemberei részére szakmaközi megbeszélések.

3. A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése.	A helyi társadalom (munkáltatók) ez irányú érzékenyítése a témáról való újságcikkek megjelenítésével, valamint a helyi televízió közreműködésével. Figyelemfelhívás (és akár pályázati kiírás) a családbarát munkahelyek fontosságára (részmunkaidő, távmunka lehetőségének biztosítása, munkahelyi játszóházak/bölcsődék létesítése).
Alacsony a foglalkoztatást segítő programokon, képzéseken résztvevők száma. Ez esetben a nők-férfiak aránya nem okoz problémát (a képzéseken túlsúlyban vannak a nők), a megállapítás mindkét nemre igaz.	(Akár pályázati források bevonásával) több foglalkoztatást segítő program indítása a kerületben.
A nőkkel szembeni erőszakot alátámasztó statisztikai adatok alacsonyak, de ez nem jelenti a tényleges bűncselekmények alacsony számát (amely nem ismert).	Iskolákban illetve a terhes gondozások alkalmával történő információ-átadás a témával kapcsolatban. Az érintett populáció megfelelő tájékoztatása a krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatásokról (média).

4. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Rendkívül magas a feltehetőleg egyedül élő (köztük özvegy) aránya, akik veszélyeztetettek mind jövedelmileg, mind az elmagányosodás terén.	A veszélyeztetett csoportba tartozók felkutatása, számukra a szolgáltatásokról információnyújtás. A jelentős számú egyedül élő elérésére önkéntesek bevonásának vizsgálata.
A kerületben élő idősek ragaszkodnak a saját környezetükhöz sokszor abban az esetben is, amikor önálló életvitelre már nem teljesen alkalmasak.	Időskorúak otthonmaradásának elősegítése: házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, étkeztetés biztosítása, az „Otthon megőregedni program” folytatása.
A kerületünkben élő idősek részéről nagy igény mutatkozik a különböző kulturális, sport programok iránt.	Aktív időskor fenntartását segítő programok megvalósítása.
Az idősek száma és népességben belüli aránya folyamatosan növekszik, így az általuk igénybe vehető támogatások, szolgáltatások kapacitásának növelése is szükséges.	A helyi rendeletek felülvizsgálatánál folyamatosan figyelemmel kell lenni az időseket érintő problémákra, hogy támogatásainkkal, szolgáltatásainkkal valódi, hathatós segítséget nyújthassunk.
A kerületben nincsenek a demens idős emberek ellátására felkészült szolgáltatások.	A szolgáltatások – különösen a nappali ellátás – jövőbeni bővítésénél tekintettel kell lenni erre az igényre.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

Az Önkormányzat által nyújtott támogatások, szolgáltatások, programok sok esetben nem ismertek a kerületi idősek számára.	Indokolt egy kifejezetten időseket érintő kiadvány megjelenítése.
Az idősek részéről felmerült egy olyan szolgáltatási igény, amely a szállításukban nyújt segítséget.	Egy ún. szállítási szolgáltatás bevezetése vált szükségessé, melynek koncepcióját, igénybevételi módját ki kell dolgozni.
5. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Nincs a fogyatékossgal élőket képviselő helyi szervezet.	Támogatni kell helyi szervezet létrejöttét.
Nincs elegendő információ a kerületben fogyatékossgal élőkről, sem számukról, sem fogyatékossguk jellegéről, problémáikról.	Alapvetően egy létrejövő helyi szervezeten keresztül lehetséges a valódi problémákat megvilágítani.
Átmeneti/tartós bentlakásos ellátás hiánya.	A támogatott lakhatás megvalósítása.
A kommunikációban jelentősen gátolt személyek közérdekű információhoz való hozzájutása csak részlegesen megoldott.	Az elérhető szolgáltatások igénybevételének gyakorlatát kell kialakítani.
Az akadálymentesítés folyamata többnyire forráshiány miatt lassan halad.	Érdemes – a tényleges igények mentén – rész-akadálymentesítést is végezni, új épületrészek esetén azonban törekedni kell a teljes akadálymentesség megvalósítására.
Közlekedési rendszerek fogyatékos személy általi biztonságos igénybevételének esetleges hiányosságai.	A Fővárosi Önkormányzattal folyamatos tárgyalásokat kell folytatni a hiányosságok megszüntetésének érdekében.

2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetlemzés következtetésében feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége									
1.	Felnőttképzési programok hatékonyságának megnevezése	A fiatalokat érintő foglalkoztatási- illetve felnőttképzési programok hatékonysága nem mérhető.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A helyben működő felnőttképzési programokat végző intézmények megkeresése, a lakosok önkéntes utánkövetésbe való bevonása (kérdőívvel)	Népjóléti Iroda	2019.12.31.	Kértékelt kérdőívekben a képzéseken résztvevők száma, és az elhelyezkedők aránya.	1 munkatárs (aki a kérdőívet koordinálja)	A kérdőívet érdekes több éven keresztül lebonyolítani, hogy valós képet kapjunk.
2.	Hátrányos megkülönböztetés visszaszortása a foglalkoztatás területén	Adathány a foglalkoztatás területén történő hátrányos megkülönböztetésről.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Az Egyenlő Bánásmód Hatóság területi adatok vezetésére való felkérése, lakosság tájékoztatása az EBH működéséről.	Népjóléti Iroda	2019.12.31	HEP felülvizsgálatakor már vannak adatok	helyi média közreműködése	A lakossági tájékoztatás rendszeresítésével valósítható meg.
3.	Nem regisztrált munkanélküliek	Jelentős a nem regisztrált munkanélküliek száma	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Az illetékes állami foglalkoztatási szerv, valamint a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ tapasztalatainak összegyűjtése.	Népjóléti Iroda	(1) 2019.12.31 (2) 2020.06.30	Regisztrációt elősegítő intézkedési terv léte; következő népszámlálásra kimutathatóan csökken a nem regisztrált munkanélküliek aránya	szakmai közti egyeztetések résztvevői	A kidolgozott intézkedési terv függvénye.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetlelmzés következtetésében felírt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felölőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (human, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
4.	Hajléktalan-rehabilitációs program irányának meghatározása	A hajléktalanok rehabilitációjának folytatása, bővítése indokolt.	A rehabilitáció jövőbeni irányának meghatározása.	EU 2020 Stratégia	A Magyar Máltai Szeretetszolgálat által elkészített eredményességi mutatók alapján a program folytatásának (velük együtt történő) kidolgozása.	Népjóléti Iroda, Magyar Máltai Szeretetszolgálat	2019.09.30	A program folytatása; a már lefuttatott programban résztvevők rehabilitációjának sikeressége	szakmaközi egyeztetések résztvevői; a program pénzügyi fedezetének további biztosítása	A program a jelenlegi feltételekkel fenntartható.
5.	A magán úton lakást bérlők sok esetben nem tudják kifizetni a megemelt albérleti díjakat és veszélyeztetetté válik a lakhatásuk.	Egységes protokoll, koncepció kidolgozása.	Megakadályozni a családok hajléktalná válását.	EU 2020 Stratégia	Intézkedési terv kidolgozása a Családsegítő és Gyermekjóléti Központtal.	Népjóléti Iroda	2019. 12.31.	Családok átmeneti otthonába került családok száma.	szakmai közi egyeztetések résztvevői	A kidolgozott intézkedési terv függvénye.
II. A gyermekek esélyegyenlősége										
1.	A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, a család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség emelkedni látszik.	Szabadtűs programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése, a meglévő foglalkozások megtartása mellett a fiatalok számára vonzó program lehetőségeket kell kínálnunk (pl. Ifjúsági Közösségi Tér). A kapcsolati problémákkal küzdő házastársak számára párterápia biztosítása.	A fiatalok elköllődésének a megakadályozása	„Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia, Nemzeti Ifjúsági Stratégia	Szoros együttműködés a kerületi köznevelési intézményekkel, Pedagógiai Szakszolgálatral, a Kábitószertügyi Egyeztető Fórum tagjaival.	Népjóléti Iroda, Családsegítő és Gyermekjóléti Központ	Folyamatos	-	szakmaközi egyeztetések résztvevői	-

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetlemezés következtetésében felírt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal.	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményének fenntarthatósága
2.	A Gyermekjóléti Központ kibővült szolgáltatásai nem eléggé ismertek a kerület lakossága körében.	Az új szolgáltatásokat meg kell ismertetni szélesebb körben (Hegyvidék újság, honlap, előadások szervezése).	Széleskörű tájékoztatás a szolgáltatásokról.	„Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia	Önkormányzati, intézményi honlapon történő tájékoztatás illetve a kerületi családok számára egy átfogó kiadvány megjelentetése.	Népjóléti Iroda	2019. 12. 31.	-	Családsegítő és Gyermekjóléti Központ, az Önkormányzat kommunikációvá I foglalkozó munkatársai	-
3.	Folyamatosan változó külső környezet, jogszabályok.	Helyi szakemberek képzése. Kortárs segítő képzés. Jelzőrendszer szakemberei részére szakmaközi megbeszélések.	Folyamatos, magas színvonalú szolgáltatások biztosítása.	„Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Strat., Nemzeti Ifjúsági Stratégia	Helyi szakemberek képzése. Kortárs segítő képzés. Jelzőrendszer szakemberei részére szakmaközi megbeszélések	Népjóléti Iroda	Folyamatos	-	szakmaközi egyeztetések résztvevői	-
III. A nők esélyegyenlősége										
1.	Nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetések csökkentése	Nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetésének léte.	Csökken a hátrányos megkülönböztetés.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A helyi társadalom ez irányú érzékenyítése, a potenciálisan érintettekkel történő tájékoztatása a helyi médián keresztül.	Népjóléti Iroda, Családsegítő és Gyermekjóléti Központ	2019.12.31	A nők foglalkoztatási mutatói növekednek.	Helyi média	A tájékoztatás rendszeres megismétlésevel.
2.	Foglalkoztatási programokon nagyobb részvétel.	Alacsony a foglalkoztatást segítő programokon résztvevő nők száma.	Legalább 25%-al nő a foglalkoztatást segítő programokon résztvevő nők száma.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Javaslat a munkaügyi kirendeltség felé programok indítására, valamint velük együttműködve az érintettek bevonása a programokba.	Népjóléti Iroda, Családsegítő és Gyermekjóléti Központ	2020.06.30	A programokon való részvétel a HEP felülvizsgáláig 25%-al nő.	-	A fenntarthatóság a munkaügyi kirendeltség költségvetésének függvénye.
3.	Az erőszakkal kapcsolatos tájékoztatás	Valószínűleg kevés információ áll rendelkezésre a családon belüli erőszakkal és a felkereshető segítségkel kapcsolatban.	A potenciálisan érintett lakosság tájékozottságának növelése	EU 2020 Stratégia	A kerületben élő nők helyi médián keresztül történő tájékoztatása mind az erőszak megnyilvánulásaival kapcsolatban, mint az igénybe vehető segítséggel kapcsolatban.	Népjóléti Iroda, Családsegítő és Gyermekjóléti Központ	2019.12.31	Az erőszakos cselekményekkel kapcsolatban megtejtett jelzések száma nő.	Helyi média	A tájékoztatás rendszeres megismétlése.

Hegyi vidéki Esélyegyenlőségi Program

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
IV. Az idősek esélyegyenlősége									
1.	Egyedülálló idősekről való gondoskodás	Magas azon egyedül álló idősek aránya, akik nincsenek a szolgálati rendszerben.	Nagyobb odafigyelés az érintettek szociális biztonságára érdekében.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program, Idősügyi Konceptió	Az érintettek elérésére részben nagyobb volumenű információnyújtás a (helyi médián keresztül) a szolgáltatásokról, részben – a kerület házi orvosaival, ill. az egyházi karitás tagokkal együttműködve egy – a gyermekvédelmihez hasonló – jelzőrendszer kialakítása	Hegyi vidéki Szociális Központ	Folyamatos	Helyi média	Az egyedül-élőkről meglévő információk birtokában szükséges továbbgondolni a következő lépéseket.
2.	A kerületben élő idősek ragaszkodnak a saját környezetükhöz sokszor abban az esetben is, amikor önálló életvitelre már nem teljesen alkalmasak.	Időskorúak otthonmaradásának elősegítése: házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, étkeztetés biztosítása, az „Otthon megőregedni program” folytatása.	Minél hosszabb ideig maradjon otthonukban a kerületi idősek	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program,	A szolgáltatások folyamatos felülvizsgálata.	Népjóltai Iroda, Hegyi vidéki Szociális Központ	Folyamatos	szakmai közti egyeztetések résztvevői	az indikátorok évenkénti összesítése és kiértékelése
3.	A kerületünkben élő idősek részéről nagy igény mutatkozik a különböző kulturális, sport programok iránt.	Aktív időskor fenntartását segítő programok megvalósítása.	Az idősek aktivitásának fenntartása.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program, Idősügyi Konceptió	A Szépkorúakért a Hegyi vidéken program fenntartása, folytatása.	Népjóltai Iroda, Hegyi vidéki Szociális Központ, Kulturális Szalon, Hegyi vidéki Szabadidők özpont	Folyamatos	szakmai közti egyeztetések résztvevői	az önkéntesek folyamatos képzése

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetlelemzés következtetésében felírt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felbontása	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményemnek fenntarthatóságára
4.	Az idősek száma és népességben belüli aránya folyamatosan növekszik, így az általuk igénybe vehető támogatások, szolgáltatások kapacitásának növelése is szükséges.	A helyi rendeletek felülvizsgálatánál folyamatosan figyelemmel kell lenni az időseket érintő problémákra, hogy támogatásainkkal, szolgáltatásainkkal valódi, hathatós segítséget nyújthassunk.	Hathatós segítségnyújtás azonnali reagálást igénylő helyzetekben.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program, Időügyi Konceptió	Az idősek átmeneti ellátását biztosító intézmény kapacitásának növelése.	Népjóléti Iroda	2019. 06. 30.	az idősoththoni várólistán lévőek száma	a Hegyvidéki Szociális Központ munkatársai, az éves költségvetés tervezésénél figyelemmel kell lenni az igényekre	ellátási szerződésekkkel a probléma kezelhető
5.	Demens ellátás biztosítása	A demens ellátás hiányzik településünkön.	A nappali ellátás bővítésekor az ellátás biztosítása.	Időügyi Konceptió	Demens részére egy nappali ellátás kialakítása.	Hegyvidéki Szociális Központ	2020.12.31	Van demens ellátás a kerületben.	megfelelő szakmai tervezés a Hegyvidéki Szociális Központ részéről	-
6.	Az Önkormányzat által nyújtott támogatások, szolgáltatások, programok sok esetben nem ismertek a kerületi idősek számára.	Indokolt egy kifejezetten időseket érintő kiadvány megjelentetése.	Széleskörű tájékoztatás.	Időügyi Konceptió	Időseket érintő kiadvány megjelentetése.	Népjóléti Iroda	2019. 03. 31.	A szolgáltatások igénybevételek növekedése	Népjóléti Iroda, az Önkormányzat kommunikációva I foglalkozó munkatársai	-
7.	Szállítási szolgáltatás bevezetése.	Sokak számára gondot okoz eljutni egy orvosi kezelésre vagy hivatalos ügyeket intézni.	Hatékony segítséget kívánunk nyújtani abban, hogy orvosi kezelésre/hivatal okba eljussanak a mozgásokban akadályozott, rászoruló idősek.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program, Időügyi Konceptió	Mozgássérültek szállítására alkalmas gépjármű vásárlása, a helyi szociális rendeletben a részletszabályok kidolgozása.	Népjóléti Iroda, Hegyvidéki Szociális Központ	2019. 06. 30.	Igénybevevők száma.	Megfelelő koncepció kidolgozása, a Hegyvidéki Szociális Központ egy munkatársának kijelölése erre a feladatra.	az indikátorok évenkénti összesítése és kiértékelése

Hegyi vidéki Esélyegyenlőségi Program

		B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben felírt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége										
1.	Helyi szervezet beindításának támogatása.	Nincs a fogyatékos-sággal élőket képviselő helyi szervezet	Legyen az Önkormányzattal aktív párbeszédet folytató helyi szervezet	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Helyi szervezet létrehozásának támogatása elsősorban a Fővárosi szervezet bevonásával, valamint helyiség alkalmi biztosításával.	Népjóléti Iroda	2019.12. 31.	Van működő szervezet.	alkalmanként ingyenesen biztosítható helyiség	folymatos kapcsolat a helyi szervezettel
2.	Információ a fogyatékos-sággal élők problémáiról	Információhiány van a fogyatékos-sággal élőekkel kapcsolatban, ezért a cselekvési irányok meghatározása is nehéz.	Elsősorban a létrejövő helyi szervezet úján információhoz jutni.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A létrejövő helyi szervezet szakmai támogatása a téren, hogy hogyan érheti el a kerületi fogyatékos-sággal élőket annak érdekében, hogy a jövőbeni cselekvési irányokhoz információhoz jussunk.	Népjóléti Iroda	2020. 06.30	A kerületben foglalkozással rendelkező személyek esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémáinak ismerete.	együttműködés a létrejött szervezettel	-
3.	Támogatott lakhatás megvalósítása	Településünkön nem megoldott a bentlakásos ellátás.	A bentlakásos ellátás megvalósul.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Az Önkormányzat folyamatos egyeztetést folytat az Emberi Erőforrások Minisztériumával és a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatósággal a megvalósítás érdekében.	Népjóléti Iroda	2019. 06. 30.	megvalósul a lakóotthoni ellátás	az ingatlan felújításának, átalakításának a költsége	-
4.	Információátadás javítása	A közérdekű információk biztosítása a szolgáltatások igénybevételekor is szükséges, de ennek gyakorlata még nem megoldott.	A különböző szolgáltatások igénybevételekor biztosított legyen a kommunikációban gátolt személyekkel történő párbeszéd.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Szakértői szervezet véleményének kikérésével elsősorban az Önkormányzat Polgármesteri Hivatalára kidolgozni, melyben a kommunikációban gátolt személyekkel történő párbeszéd szükségese esetén megoldható.	Népjóléti Iroda	2019. 12. 31.	Regisztrált felhasználása a kialakított rendszereknek.	-	A kialakított rendszer működtetése.

Hegyvidéki Esélyegyenlőségi Program

5.	Akadálymentesítés	Az akadálymentesítés – többnyire források hiánya miatt – lassú ütemben halad.	Új közszolgáltatásoknál prioritás biztosítása, meglévő szolgáltatásoknál akár részleges megvalósítás.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A forráshiány ellenére specifikusan azokat a problémákat kell elsősorban megoldani, amik a szolgáltatásokat igénybe vevőket ténylegesen akadályozzák (már igénybe veszi, de nagyon nehezen megoldható módon, vagy azért nem veszi igénybe, mert nem tudja). Össze kell gyűjteni a szolgáltatást nyújtók meglévő tapasztalatait, valamint – elsősorban a helyi szervezet útján – össze kell gyűjteni az érintettek akadályozottságának eseteit.	Népjóléti Iroda	Folyamatos	Információ a szükséges átalakításokról – tervezés és költségvetés készítése ezen a területen csak ezt követően történhet.	-	Az összegyűjtött információk alapján a következő évek költségvetésében aldozni kell az akadálymentesítésre.
6.	Közlekedési rendszerek akadálymentesítése	A helyi közlekedési rendszerekben is vannak hiányosságok a fogyatékosokkal élőknél általános igénybevétel tekintetében.	A közlekedési rendszerek érintettek általi biztonságos használatának növelése.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Tekintettel arra, hogy az alapvetően fővárosi hatáskör, az Önkormányzat feladata a téren rendszeres (évi 1-2 alkalommal történő) egyeztetés a Fővárosi Önkormányzat illetékesével.	Főépítési Iroda	1-2 alkalommal	javul a közlekedési rendszerek kiépítettsége	-	-

3. Megvalósítás

A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket, cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

A megvalósítás folyamata

A Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése érdekében HEP Fórumot hozunk létre.

A HEP Fórum feladatai:

- a HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a kötelezettségek teljesítésének nyomon követése, dokumentálása, és mindezekről a település képviselő-testületének rendszeres tájékoztatása,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata, a HEP IT aktualizálása,

- az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakítunk az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára. A munkacsoportok éves munkatervvel rendelkeznek.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább évente, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül, illetve újabb munkacsoportokat hozhat létre.

Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

Nyilvánosság

A program elfogadását követően a véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább két évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a Népjeléti Iroda vezetője felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum vagy annak valamely munkacsoportjának bevonásával és támogatásával végzi. Így

- Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
- Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
- Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
- Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni.

A HEP Fórum vezetőjének feladata és felelőssége:

- a HEP IT megvalósításának koordinálása (a HEP IT-ben érintett felek tevékenységének összehangolása, instruálása),
- a HEP IT végrehajtásának nyomon követése,
- az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálása az önkormányzat felelőssével közösen,
- a HEP Fórum összehívása és működtetése.

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Minden, az önkormányzattal és annak intézményeivel szerződéses viszonyban álló, számukra szolgáltatást nyújtó fél felelőssége, hogy megismerje a HEP IT-t, magára nézve kötelezőként kövesse azt, és megfeleljen az elvárásainak, amelyre vonatkozó passzust a jövőben bele kell foglalni a szerződésbe. Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-ot, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak. (Ld. pl. a köznevelési intézmények fenntartása és működtetése.)

Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a kétévente előírt – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - felülvizsgálat során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a HEP Fórum 30 napon belül jelentést kér a beavatkozási terület felelősétől, amelyben bemutatja az indikátorok teljesülése elmaradásának okait, és a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek. A HEP Fórum a

beszámolót a benyújtástól számított 30 napon belül megtárgyalja és javaslatot tesz az önkormányzat képviselőtestületének a szükséges intézkedésekre.

A program szándékos mulasztásból fakadó nem teljesülése esetén az HEP IT végrehajtásáért felelős személy intézkedik a felelős(ök) meghatározásáról, és – szükség esetén – felelősségre vonásáról.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

4. Elfogadás módja és dátuma

Ezt követően Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és..... (XII. 13.) számú határozatával elfogadta.

Budapest Hegyvidék, 2018. december „ „

Pokorni Zoltán
polgármester

A Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjának partnerei ismerik a Helyi Esélyegyenlőségi Programot, és annak megvalósításában tevékenyen részt kívánnak venni.

Dátum

Partner aláírás

Dátum

Partner aláírás

Dátum

Partner aláírás

Dátum

Partner aláírás

Dátum

Partner aláírás